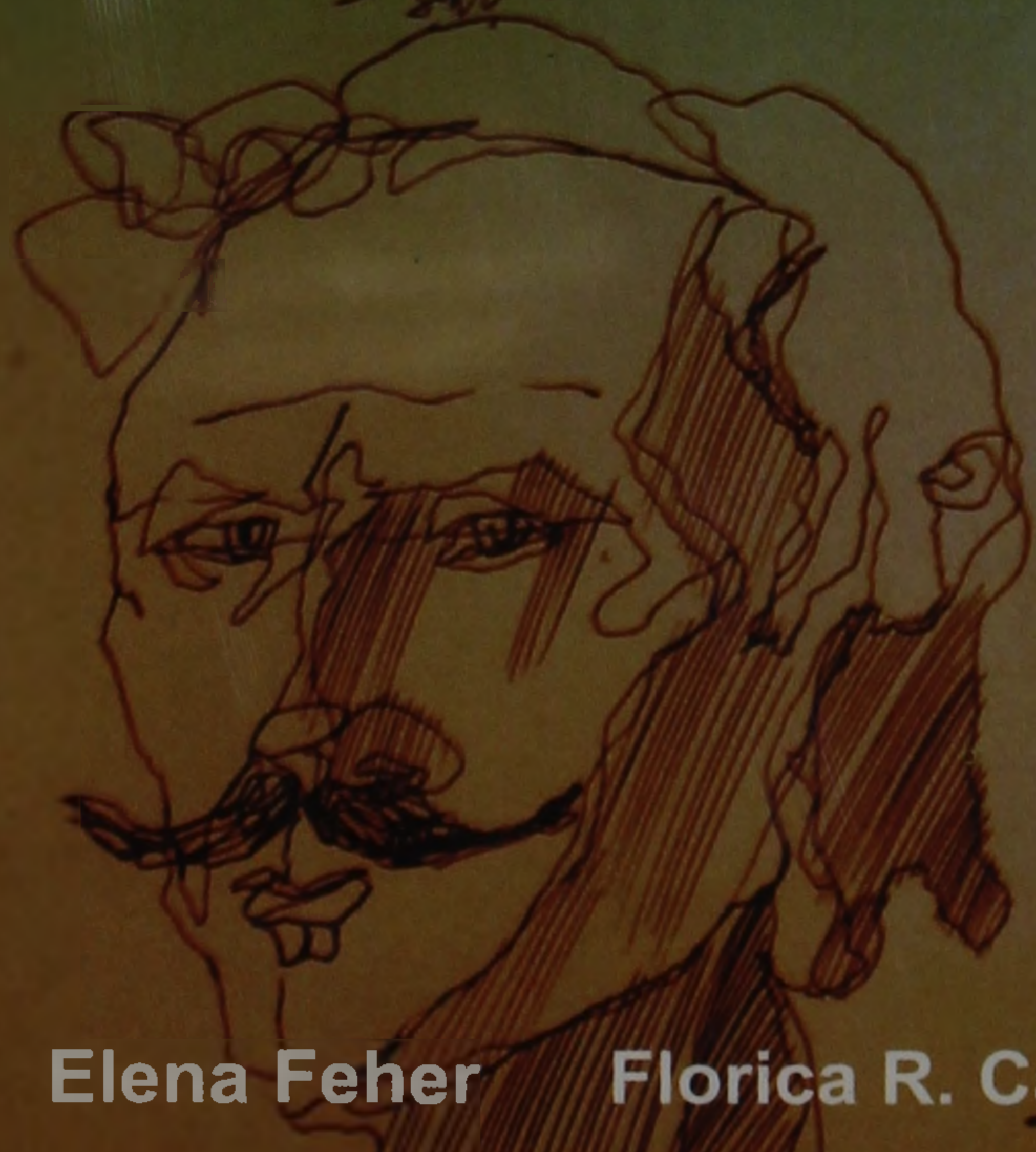

Rapsozi și rapsodii măcene

Carol Feher

Elena Feher

Florica R. Cândea

Editura CARACTERE

Carol Feher

Elena Feher

Florica R. Căndea

Carol Feher

Elena Feher

Florica R. Căndea

Rapsozi și rapsodii măcene

Rapsozi și rapsodii măcene

de Carol Feher, Elena Feher și Florica R. Căndea

Ediție îngrijită de Florica R. Căndea

FEHER, CAROL

Rapsozi și rapsodii măcene
de Carol Feher, Elena Feher și Florica R. Căndea
1991, 128 p., 16 cm, 10 lei

I. Feher, Elena

II. Căndea, Florica

III. Căndea, Florica

Gravură: Florica R. Căndea

Anul 2009

Colecția: *Măcești*

Ediție îngrijită de

1278 978-000-92182-2-1

Se cuvine și pe această cale să mulțumim Domnului Liviu Ivan – S.C. RAVANI S.R.L. pentru implicările de suflet la care ne-a fost părtaș.

Ilustrația copertei: Cristian D. Sida

Tehnoredactare: Călin Chendea

Culegere text: prof. Carina Ienășel

Corector și documentare pe teren: prof. Simona Cuzmanov

Consilier științific: prof. univ. dr. Anton Ilica

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FEHER, CAROL

Rapsozi și rapsodii măcene / Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Cândea; cu o pref. de prof. univ. dr. Anton Ilica. - Lipova: Caractere, 2009
ISBN 978-606-92165-2-1

I. Feher, Elena

II. Cândea, Florica

III. Ilica, Anton (pref.)

008(498 Macea):929

Editura CARACTERE
ISBN 978-606-92165-2-1

Carol Feher

Elena Feher

Florica R. Cândea

Rapsozi și rapsodii măcene

(cu o prefață de prof. univ. dr. Anton Ilica)

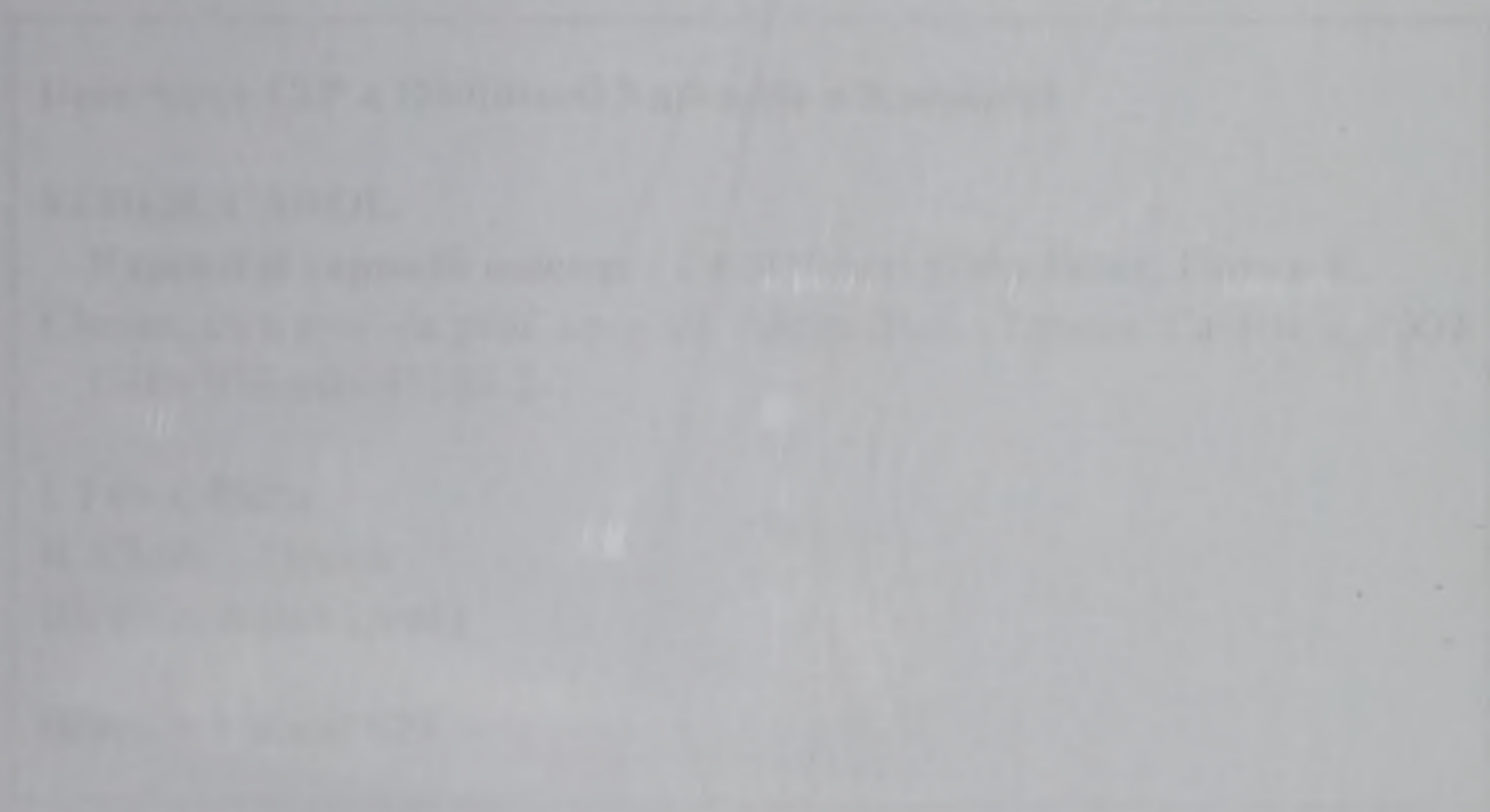
Arad, 2009

Colecția: *Mărturii*

Motto:

„Adevărata viață trăită e scrisul!”

(Marcel Proust)

Anul 2009
Colecția Măscă
SERIA CARACTERE
MĂSCĂ

Spiritualitate măceană și/sau

Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Cândea

După opinia lui Lucian Blaga, peisajul este al doilea obraz al omului, pentru că acesta se impregnează în sângele nostru, asemenea unei fundamentale gene ereditare. Lumea măcenilor este lumea spațiului care găzduiește vatra existenței lor. Cuvântul „vatră” are înțeles de bățatură, locul zbugiumat de călcăturile oamenilor, locul sustras sălbăticiunii. Unde locuiesc oameni, acolo vatra este binecuvântată, ca și cum ar fi scoasă din împărăția diavolului. Vatra este locul sfânt, nebântuit de spaime și mistere.

Vatra măceană este spațiul pământean, pe care Dumnezeu l-a binecuvântat și l-a hărăzit oamenilor să-i dea neodihnă și sudoare, spre a-l converti într-o grădină sfântă. Aici pare că „veșnicia s-a născut”, după zisa poetului Blaga, iar Dumnezeu se plimbă agale printre oameni și casele lor, în întreaga devenire a comunității.

Scriam, mai demult, despre un volum al autorilor de mai sus următoarele: „*Macea este o localitate unde frumusețile naturii sunt zgârcite și n-au putere să zgândăre liniștea unei comunități prin schimbări sau modificări spectaculoase de peisaj. O câmpie întinsă, pătată cu pomi rari și tufișuri împutinate, scăldată într-un soare intens, dar sporitor de avuție. Într-un asemenea decor de pustă*

liniară și întinsă ca prerie, fără ondulațiuni de decor, decât roadele pământului bine cultivat, oamenii și-au croit o bătătură, o vatră, un spațiu sacru, încă de multă vreme, poate din secolul al XIII-lea, poate mai de dinainte. Existența unui castel și a unui parc secular sunt semne simbolice că oamenii au binecuvântat locul, iar efigia castelană rămâne mărturia unui topos protector. Spațiul a impregnat spiritul oamenilor, făcându-i orgolioși, tenace, iubitori de tradiție și râvnitori spre vocație și împlinire.

Vorbim (și scriem) adeseori despre locuri sacre (toate spațiile locuite sunt „sustrase” singurătății și sălbăticiei). Pe unde pășește omul, spațiul devine bătătură, vatră, căpătând nume (adică drept de înscriere în „cartea existenței”). Trecând de-a lungul șoselei, care „taie” Macea într-un șanel impunător, larg, respirabil de lumină, privitorii sunt cuprinși de un sentiment al maiestuozității și al supradimensionării. Case arătoase de-o parte și de alta, biserica, instituții administrative, castelul încă nostalgic, grădini cultivate și atent îngrijite, dau măreție și splendoare acestei localități. Faptele oamenilor sunt semnul (și sensul) valorii. Acolo unde există o cantitate mare de valori umane, țâșnesc valori de excelență, talente, realizări într-o excepționalitate.”

*Încheiam prezentarea despre care vorbeam adineori cu următoarele considerații, pe care le mențin: „**Cartea despre Macea** este a fiecăruia dintre cei care s-au ivit ori s-au adaptat acestui tărâm, binecuvântându-l cu rostirea atât de calmă și atât de mistuitoare a cuvintelor ce trăiesc bucuria învierii ori de câte ori vreunul sau altul le eliberează prin glasul său. Graiul trăiește, pentru că Macea există, așa cum Macea trăiește pentru că graiul este viu, dinamic și virtuos.”*

Iubim Macea, deoarece aici se află iubitori de candoare și frumusețe. Iubim Macea, pentru că aici fluturii au pudra parfumată; iubim Macea, pentru că aici ne sunt prietenii care nu ostensesc să-i dea aroma cea tare a contemporaneității, prin vestirea cea scrisă

a Floricăi, a Elenei, a lui Carol; iubim Macea, pentru orgoliul ei de a-și păstra candoarea, dar și nesăbuința de a nu o împărți cu alții. Macea este Macea și măcenii sunt măcenii. Celelalte sunt condimente, care alcătuiesc traiul cel de toate zilele ale unor oameni ispitiți de doruri și de năzuințe. Între ei, Florica R. Câdea, Elena Feher și Carol Feher mărturisesc despre cele ce-au fost și cele ce sunt, pentru că fără cei ce scriu cunoașterea s-ar risipi în scurta oralitate, iar lumea măcenilor, ca și lumea cea largă de dincoace de Dumnezeu, ar fi o amplă întunecime. Ei, aduc lumină în cotloanele de taină ale existentului și, cu această lumină, indică drumul spre fericire.

Prof. univ. dr. Anton Ilica

ARGUMENT

Într-o epocă rapidă, avidă de globalizare și teatralizare, cutezăm să punem în drepturi munca din condei a confrăților noștri din Macea, cu gândirile și trăirile Domniilor lor, nealterate, nepătate, cu judecăți de fără orgolii, dar descusute, postulând, în adâncime, valorile estetice, morale sau culturale pe care, operele le conțin. Considerăm prin aceasta, o și mai mare apropiere față de „ninsoarea” care-i paște pe unii, pe alții i-a acoperit deja, important e ceea ce rămâne. Valoarea intrinsecă, nezguduită, se va contopi cu plăcerea lecturii, într-un context și-ntr-un limbaj cu alese virtuți.

Comuna Macea le-a legănat copilăria, i-a răsfățat spre a se delecta din bogăția sufletească a oamenilor, de unde, iată, prin cărți și-au tras seva de-nțelepciune, picătura de gândire și roua frunților inteligente. N-au lipsit traista sau condeiul, foile spre care s-au aplecat, devenind „oameni printre oameni” într-o lume atât de confuză. Credem că astfel, aprindem o flacără, sau măcar o scânteie, mereu vie, aceea a dragostei lor față de tot ceea ce a însemnat creație și dragoste pentru locurile natale, iar noi, prin scris, și nu numai, ne facem purtătorii lor de cuvânt, ambasadorii gândurilor și cutezanțelor lor.

Vă vom prezenta, iată, poezia și tradiția, îmbinate cu glas de fluier sau de taragot, înmbinate cu patima datinilor sau a legendelor, care au curs, poate, pe aceste meleaguri, de unii neobservate, căci, cheia fericirii e dragostea de oameni ce o dai, fără să ceri nimic în locul ei.

Tunelul timpului l-a-ndepărtat de multă vreme din Macea pe Petre V. Cazan, dar a fost recunoscut în lumea ce-l înconjura „ca un fecund poet al lumii creștine”, de aceea, mai toate creațiile sunt predici și lecțiuni de etică moral-creștină (istoria mântuirii, viața creștină, rugăciunea). Cu versuri simple, poetul se adresează unui public receptiv, nepretențios, dar credincios, având leit-motivul „să ne bucurăm”. Titlurile volumelor sunt metaforice, desprinse cu grijă de pe altarul concepției divine, volumele adună în ele un număr însemnat de poeme (*Bucuria mântuirii*-190 poezii; *Valurile vieții*-150 poezii; Volumul rămas în manuscris *Spre culmi*-149 poezii, Cornelius Greising, *Adu-ți aminte*, 1994).

Pe același filon religios – reflexiv se situează și poetul Gheorghe (Geo) Maxa, care-și lasă sufletul undeva pe altarul de dor, îndemnând frenetic la rugăciune. Titlurile volumelor și le alege cu grijă, spre a ne atrage atenția că, la urma urmei, toți avem de ales același drum, „treptele veșniciei înspre stele și flori”, veșnicia părându-i-se poetului a fi o noțiune a graiului omenesc. Despre aceste „tonifiante poeme religioase” (titlul postfeței) vorbește și domnul profesor universitar doctor Anton Ilica: „Temele scurtelor poeme aparțin Cărții sfinte, în special Noului Testament”.

Dincolo de acest filon religios, vom întâlni în creația lirică a poetului ode închinare mamei, femeii în general, pe care o venerază. Aureole peste timp, femeile din viața – calea poetului sunt scăldate în versuri și plimbate de mână, într-o vreme (1975?) când langustele erau pe post de ciocănituri. Când, înfometat fiind, alege „merinde pentru drum” și se „autobiografiază” fin, așa, să nu-și uite... vorba.

Și credem, cunoscându-l, că la plecarea din viață, i s-ar fi convenit măcar un poem să i se rostească. I-ar fi plăcut să ne audă, nu bocind, ci recitându-i din poezia-i delicată.

Mircea Vuculescu (Curtuțiu) este descendent dintr-o familie creștină (tatăl, Gheorghe Curtuțiu – preot, fratele Viorel Curtuțiu – preot), deci cantitatea de lectură și cultura, nu numai religioasă, dobândită, îl plasează într-o sferă deloc străină de Dumnezeu.

El se considera „vecin cu Dumnezeu”, chiar își scrie și un „Testament”, convins (și el) că sosim și plecăm (cândva). Versurile poetului sunt de un lirism aparte, când înclină spre romantism și rondeluri, când spre o filozofie meditativă, ce-i este caracteristică. Poezia nu conține un tragism aparte, ci mai degrabă o sufocare a tot ceea ce viața ne oferă sau cu care ne surprinde, și noi, la fel suntem convinși de „vama” pe care poetul a plătit-o atâta vreme, așteptându-și POEZIA din străfundul memoriei, dar nu uită nici satul, nici familia, nici colegii, nici vama timpului, pe care cu pana-i șlefuită, îi meșterește sau biciuește cu pricepere.

Pentru G. Mocuța, poet și critic literar, poezia lui M. Vulcănescu „este ca o patimă ascunsă”, păcat însă ca o dată cu trecerea anilor, patima timpului ni-l ascunde, și poate ne-ar fi plăcut să-l știm cu mult înainte, în mișcarea literară arădeană „dacă ar fi avut curajul să iasă la timp din cochilie”.

Trăind o lungă bucată de vreme sub „tentația de zbor interstelar”, „printre aripe de mataforă”, poetul Gheorghe Cipuligă – Venus cultivă o poezie criptică, nefiindu-i străină, nici lui, relația cu Marele Creator – Dumnezeu. El chiar „stă de vorbă cu Dumnezeu” într-o vreme în care neputând să-l vadă încerca să deschidă „lacătele”. Fiind într-un zbor permanent, de profesie aviator, poetul se încumetă să-i pună întrebări, să definească Absolutul, filtrându-și afectiv îndreptările spre un câmp selenar, afectiv, amintindu-ne de Arghezi, care, la fel, s-a situat între „tăgadă” și „credință” – când pune întrebarea: „Dacă tu le-ai făcut pe toate, pe

tine cine te-a făcut?”. Trecând de acești arghezieni stropi invizibili, poezia lui Venus se-ndreaptă și spre alte sfere sau perimetre: teama de moarte, dorul, trecerea clipei etc., din versuri ce poartă titluri încărcate cu metaforă, desprinzându-se cu ușurință o dezinvoltură în scrisu-i, dar și mici sentințe de viață (ordonat învățată).

La Florica R. Câdea, poezia este mai degrabă un joc. Fără a avea pretenția unui scriitor, căci „se poartă”, încercările de a scrie, îi vin bine, o prind. Este o ușurare, o ieșire din matca realității, o evadare, dacă vreți.

Aflându-se mereu în sincope, găsește în poezie enclava în care se afundă. Nu cere nimic Divinității, deoarece s-a mulțumit cu cât și ce i-a dat, dar ne propune versuri de un răscolitor lirism, nefiindu-i străine teme precum: satul, strămoșii, dorul, iubirea, uitarea, dorința. Care dorință? Aceea de a dialoga cu semenii, cu oamenii, de a-și cultiva permanent conduita și sentimentele, lăsând potențialilor cititori *Pagini trăite* (acasă), căci satul, rămâne pentru autoare un leagăn încărcat cu liniște.

Proza pe care o încearcă este una cu filon autobiografic, răscolitoare și punctuală. Scrisă într-o modernă manieră, de proză scurtă, desprindem aceleași „pagini trăite” sub diferite „umbre”: castel, stradă, casă, comunitate, mormânt, dar mereu alături de alte personaje, care probabil i-au alinat, s-au alintat, sau i-au deranjat cărările vieții. În istoria localității Macea, va rămâne pe lângă scrierile în proză sau poezie, sau cele de ordin profesional, cu cele ce fac referire la „monografia” spiritual-tradițională, adresată fiilor satului, cu numele și porecele lor, cu îndeletniciri, cu bucurii, cu obiceiuri.

Pavel Mercea – Mercescu (pseudonim) s-a întors la Macea, ducând cu el și sculpturile, lăsându-le ba în cimitirul din sat, ba în centrul comunei, în Parcul ce-i poartă numele, așa, ca o „aducere aminte” pentru cei ce nu l-au cunoscut. Contemporan cu părinții

noștri, ca și Geo Maxa, poetul a fost un neobosit cântăreț și filosof prin vremi, a tot ceea ce a întâlnit în cale: femeie, țăran, copil, trecător, dar, în vasta-i operă, oscilează atât înspre apropierea de Dumnezeu, cât și înspre o poezie reflexiv filozofică, pe care o și încheie cu o proză concretizată în *Maxime și cugetări despre viața interioară sau de zi cu zi*. Surprinzătoare la poet sunt și titlurile volumelor, încărcate de metafore, de antonime, de prefixe, (adevăr-viață, aproape-departe, vifor și țărm, gălăgia tăcerii), dar mai ales grija cu care, inteligent, și-a ales copertile, în alb-negru sau negru-alb, dovadă grăitoare fiind aici eleganța artistului, căci el, „artistul, este o rană deschisă sufletului nostru”, plastic șlefuitor în piatră sau cioplitor în cuvinte. Poetul își îndreaptă pana înspre femeia din preajmă, înspre trecătoare sentimente de refuz sau de plăcere, sau de intimitate, își simte rana, n-o ascunde, ci preface totul în cântec. Nu-i este străin nici satul natal, nici oamenii, nici bucatele sau obiceiurile, dar nici orașul, apropiindu-se cu serenadele-i în versuri de un Bacovia (bolnav și plictisit de tot), ca mai apoi, cu aripa-i frântă de atâta sculptură, să vină... acasă (de tot).

Ne-ntrebăm, cu siguranță, câți dintre noi nu am trecut, măcar o dată la plecarea sau nu din sat, pragul Școlii generale, a doua, casă a familiei de profesori Elena și Carol Feher, și la câți dintre noi nu le-a răspuns la binețe, la un „Bună dimineața” sau „Bună ziua”. Mentori ai multor generații de elevi, retrași discret la casa înconjurată de brazii veșniciei și statorniciei, acești doi dascăli ce lasă acum scrierea, poate prea târziu pentru ce-ar fi meritat și cât au dat zălog satului, oamenilor. Dar, cum niciodată nu e prea târziu, prin cărțile de istorie locală *Carte vouă, fiilor satului!* și *Macea, alean și dor*, își semnează în ultima condică, aceea a existenței, statutul de „cetățeni de onoare ai comunei” care i-a format (sau adoptat). Cărțile abundă de „renume”, purtate cu fală de săteni, care au știut și să-și trăiască și poarte „limba, portul, și graiul” cu cinste (și sub ocrotitoare aripă, de discipol, le stă o altă fiică a

satului: Floare Ranta, care a-nvățat în pruncie sfânta limbă românească, la Școala din Macea. Și care poate fi mai mare supușenie, decât aceea pentru satul tău și neamul tău și aproapele?

Scrisul este clar, concis, iar cărțile adună „mărturii” prăfuite de sertarele anului 1989, când, date spre publicare, nu au mai văzut lumina tiparului?!!

Gh. Moțiu – Bulduș se apropie de oamenii ce-i avea în preajmă, ca florile de apă sau de roua dimineții. I-am citit cărțile, savoarea lor te-ndeamnă la melancolie, la trezire, la-nceputuri. Chiar are și câteva tipologii umane care, probabil, i-au încărcat „bateriile”, ca nouă tuturor când ne-am întors acasă (mama unui prieten ce-i depăna povești, dezlegarea de Kutoș, Grădina botanică) și nu-și uită nici soția care i-a fost cel mai asiduu critic. Dar eroii de la Păuliș i-au trezit, ca multora dintre noi, plecăciune și pioșenie. Timpul nu l-a iertat, de Acolo, de Sus, ca și pe Geo Maxa, care la ultima lansare – 2006 a venit însoțit nu numai de „testamentul arghezian” ci și de o bătă cârnă, spre a ne da ultima-și sentință, aceea de a-i citi la groapă măcar un vers, dar nimeni, chiar nimeni nu a făcut-o.

La fel, timpul nu l-a iertat nici pe Gh. Venus Ciupuligă, cu aripile-i de oțel și mintea pe care stăteau versurile ca niște pasageri în sala de așteptare, să zboare, „de vorbă cu Dumnezeu”.

L-am cunoscut pe Venus chiar după numele încrustat pe poarta casei, ulița de după cămin, iar atunci, la Macea, se vorbea mai mult de bălegar, găinaț etc, de miheiul tatălui său, de maistoru sau Ciupuligoaie, nicidecum de o constelație, dar l-am cunoscut ca măcean, de pe aceeași stradă, consătean școlit la oraș.

Macea a mai dat un vorbitor, un vorbitor în piatră, pe arhitectul Ioan Fackelman, fiul lui Hanți, cu prăvălia. Om de valoare națională, păcat să nu fie și el pomenit, el, arhitectul Universității și al Liceului de muzică din Timișoara, sau a Catedralei din Orșova.

Și tot ca un șlefuitor în cuvinte, ni se pare nimerit aici să pomenim pe marele Eminescu, da! Ați citit bine, care a poposit un

timp sub Teiul Eminescu, secularul tei și care (încă) adastă pe Aleea Eminescu, cu al lui Luceafăr și Cătălină, dăltuiți în iarbă (iederă), privind „La steaua” la care și noi, ce ne-am iubit atât de mult satul cu oamenii lui, ne pregătim... să privim.

Încercând să motivăm și această nouă lucrare, am vrut să scoatem la iveală nume de oameni care s-au dedicat locurilor care i-au născut. Peste tot auzim spunându-se ba de edituri care promovează non-valori, ba că sunt poeți sau prozatori care nu au nimic cu limba „ca un fagure de miere” sau că bat la poarta scrisului, ca viteazul la un nou bordei, iată, noi punem pecetea pe cei ce s-au născut, au trăit sau nu, au creat sau nu pe dragi meleaguri ca niște batiste. Suntem, noi, cei ce le-am șters acum lacrimile îndepărtării sau înstrăinării de trăirile din sat, de lampa cu petrol și feștilă, prin tunelul neiertat al timpului?

Serenade pentru mai târziu sau nu, rândurile acestei cărți nu lasă să ni se piardă mersul măcean și-l scoate în vârful piramidei cu o siguranță de ceasornic. Indiferent cum s-ar fi numit cartea, noi cei ce-am scris-o suntem „Noi și TIMPUL”, cu Ei, alături, poeți, prozatori sau cronicari măcenii.

Prin noi, cu această carte se vor lega amintiri ce nu vor pieri, ca și copacii, flori de ramuri, și, vom localiza în timp nume.

Cântăreți peste și în timp, lăsăm moștenirea celor ce-au trudit prin condei, ca noi, cei de azi, să ne delectăm prin citit. Oricine poposește la Macea se va întâlni cu aceste interferențe ca niște straturi străvechi pe ogor și găsește bucuria la capăt de drum. Poezia e spic de grâu, proza e floare de mac, iar cronica este vocea, glasul celui ce a semnat-o. Dacă au trăit acești condeieri viața ca un basm înșelat, o știu doar ei.

Iar noi n-am făcut altceva decât să vă dăm fragmente dintr-o cronică a scrisului măcean și a vieții de măcean pe „vatră”, ce cuprinde rapsodii și rapsozi, creatori și creații care fie că s-au dezlipit din elicea ca o pasăre în zbor a lui Venus sau din piatră

cioplită de Mercea-Mercescu, sau din rugăciunile lui Geo, Cazan, Vuculescu, sau din iubirile de oameni ale celorlalți ce rămân mărturie că Macea e locul de unde au ieșit atâția cântăreți sau creatori de frumos. **Adevărați rapsozi cu rapsodiile lor.**

Autorii (2009)

* rapsod, pl. rapsozi: 1. subst masculin; în Grecia antică – cântăreț care colinda orașele recitând fragmente din poeme epice. 2. autor de ample poeme epice care evocă evenimente de seamă din viața unui popor (din fr. rhapsode), conform DEX, 2005-2006, pag. 885

CAPITOLUL I

Rapsodii măcene

poezie, proză, cronică locală

PETRE V. CAZAN

S-a născut în comuna Macea la 12 august 1919, într-o familie cu cinci copii. Absolvent al Institutului Biblic Adventist Stupini – Brașov. A profesat ca pastor adventist în zona Maramureș (Sighet, Borșa, Moisei, Leordina, Borșa, Vișeu), dar și în zona Cluj (păstorind la Chesău, Geaca, Buza și Năoi).

S-a stins din viață la 23 iulie 1994.

Referințe despre operă:

Adu-ți aminte, Cornelius Greising, 1994;

Florile Golgotei, poezii religioase, Cluj-Napoca, 1990, cu o prefață a autorului, pag. 3-5;

Armonia eternei iubiri, editura Porto-franco, Galați, 1900, lector de carte: Constantin Frosiu, cu o prefață a autorului, pag. 5-6;

Bucuria mântuirii, Cluj-Napoca, 1991, cu o prefață a autorului, pag. 5-6;

Valurile vieții, poezii religioase, Cluj-Napoca, 1991, cu o prefață a autorului, pag. 4-5;

Te aștept

Te-aștept, Isuse, să vii iară,
Așa cum ne-ai făgăduit
Mi-e dor de-a veșniciei țară
De-al Tău Cămin, Mire iubit!

Te-aștept, Isuse, dimineața
Când soarele se urcă sus
Cuvântul Tău îmi dă povăța
Să Te aștept cum Tu ai spus.

Te-aștept l-amiazi, scumpe Isuse,
Când stau la masă și ascult
Cuvintele din Tine spuse:
„Fiți gata! Nu mai este mult!”

Te-aștept, Isuse,-n fapt de seară
Când soarele-i la asfințit
Cuvântul Tău îmi spune iară:
„Eu voi veni, fii pregătit!”

Te-aștept în nopțile senine,
Când luna îmi surâde blând,
Și stelele vorbesc de Tine,
Spunându-mi că tu vii curând.
Te-aștept și stau în priveghere,
În nopțile reci și pustii

Cuvântul Tău îmi dă putere
Și-mi spune că Tu iarăși vii.

Te-aștept Isuse-n orice vreme,
Sunt gata, te aștept în prag,
Și toate prind azi să te cheme
O, vino, Mire scump și drag!

Imn mamei

Iubirea ta, prea scumpă mamă
Mă face fericit nespus,
Îmi dă tărie și mă cheamă
Să urc spre țintă tot mai sus.

Prin tine pot vedea mărirea
Și slava patriei cerești
Doar tu mi-ai dovedit iubirea,
Știind să plângi și să iubești.

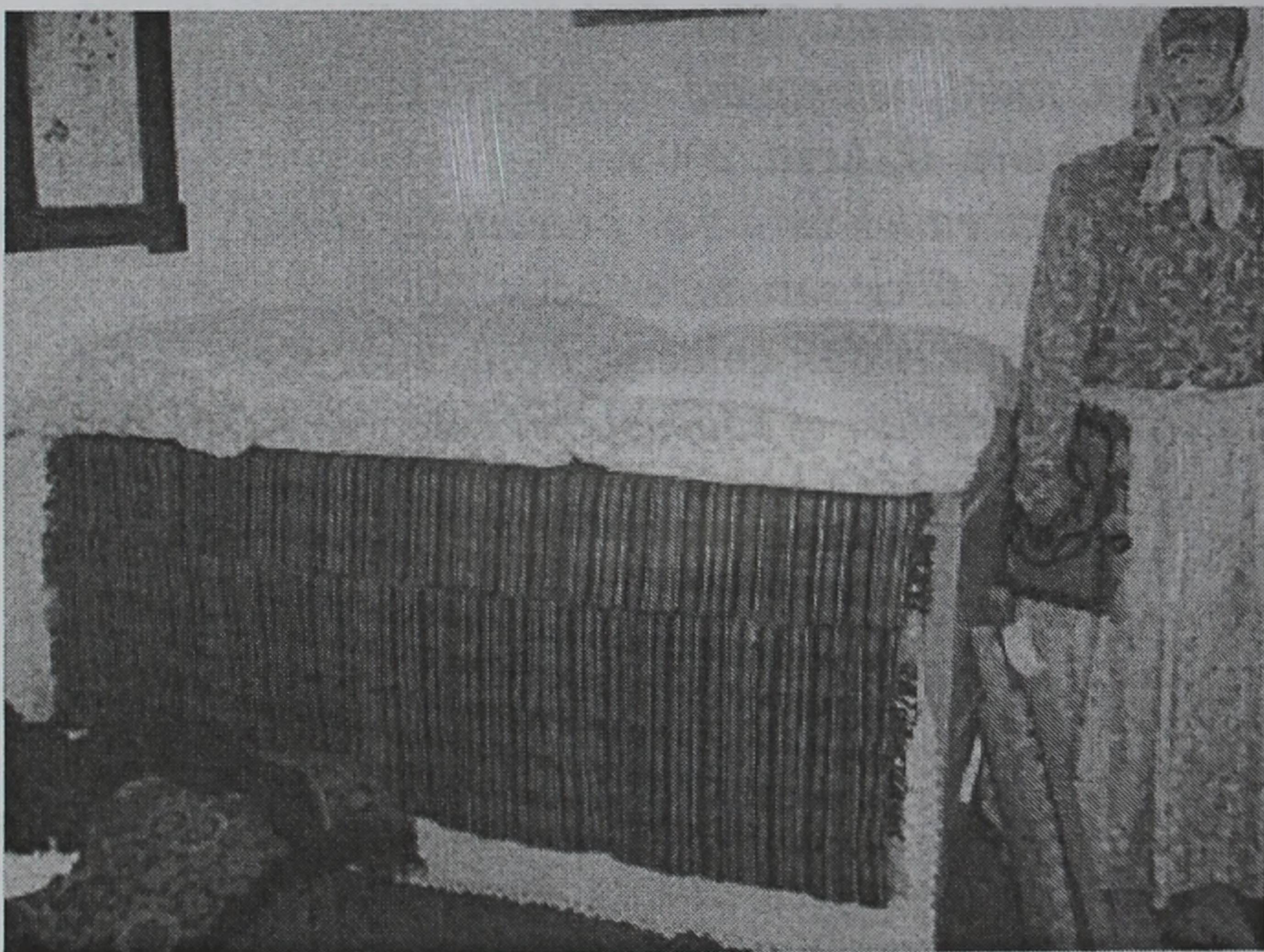
În tine aflu mângâiere
Și cât de dulce-i al tău glas
Balsam mi-a fost în grea durere
Și adăpost în orice ceas.

Cu tine-i viața fericită
Și cerul veșnic e senin
Chiar dacă vremea se agită
La sânul tău găsesc alin.
La tine e îmbelșugare
Și ai de toate și oricând

Știind să-mpaci pe fiecare
Să te jertfești, tu, suflet blând.

Spre tine mamă, viața-ntreagă
Se-nalță-a noastre mulțumiri,
Tu ești ființa cea mai dragă
Izvor de sfinte dăruiri.

De tine viața ni-e legată
Adusu-ne-ai doar bucurii...
O, mamă, ființă minunată –
Te vom iubi în veșnicii.

CÂNDEA R. FLOARE

S-a născut la 4 mai 1950, în comuna Macea. Absolventă a Universității din Timișoara, Facultatea de Filologie. Profesor de Limba și literatura română. A profesat la Macea (Școala Specială și Școala Generală): Școala Generală Vladimirescu, Școala generală nr. 9, Școala Generală nr. 5, Liceul Sanitar, Liceul Agricol, Liceul Penticostal, Liceul „A. Vlaicu”. A fost un timp director al Casei de Cultură Curtici. Semnează: Florica Ranta Cândea, „botez măcean” (Carol Feher).

Volume:

Ortografia practică, 2004, colectiv, ed. I și II;

Pagini trăite, Arad, 2004;

Corina, îndrăgostește-mă de tine, colectiv, 2005;

Pagini trăite, II, Arad, 2005;

Baladă măcenilor care s-or pierdut de șireglă, Arad, 2005;

Carte vouă, fiilor satului, colectiv, 2006;

Macea, alean și dor, colectiv, Arad, 2007;

Exercițiul, sinteză a cunoașterii, colectiv, Arad, 2007,

Referințe:

Carol Feher, recenzie, *Buletinul de Arad*, 2005;

Constantin Butunoi, recenzie, *Buletinul de Arad*, 2005;

Anton Ilica, prefață la *Carte vouă, fiilor satului*, 2006;

Gh. Mocuța, *O samă de cuvinte măcene*, *Adevărul*, 2006;

Anton Ilica, prefață la *Macea, alean și dor*, *Observator*, 2007;

Vasile Filip, Semnal editorial, *Exercițiul, sinteză a cunoașterii*, *Adevărul*, 2007;

Petre Don, recenzie în „*Observator arădean*” la *De la lectură la lecturi*, 2008.

De voi muri...

De voi muri

La creștet să nu-mi plângeți

Lăsați amarnicul meu dor de dor

Să-și plângă singur, însetat de-amor

Și Macea lui și-al vieții sale nor...

Lăsați copilul să mă plângă

C-am fost lăsați, noi, pradă tuturor

Lăsați pe cei rămași să-și plângă și ei dorul

Că m-au văzut scăpată, de el, norul

Al vieții nor, năpăstuit, nebun

Adus, ades, pe-o aripă de vânt nebun...

Lăsați copilul, el doar știe

De ce mi-a fost dor, sete, mie.

De voi muri, la cruce nu vă plângeți

Că a plecat și Floarea voastră

c-o cruce-n mână sărutați voi floarea

și-o lumânare puneți la fereastră

să lumineze, odată, a mea cale

de voi muri de tot, muri-voi, oare?

La Macea

La Macea când mă voi opri

Să umplu canta cu apă rece

Pe la biserică oi trece

Și la morminte m-or petrece

Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Cârdea

Nu plângeți, nu vă tânguți
Și nici la ulițe ieșiți
Am fost un om, oricare, altul
Și m-am rugat la Preaînaltul.

Să-mi lase acolo la morminte
Un loc cu iarbă, cele sfinte
Să mi le aducă popa, un sobor
Că nu doresc a fi nemuritor.

Doresc a fi precum mă știți
Nebună printre cei cuminți
Nebună după sat, după ogor
Nebună după dorul călător.

La Macea clopotele bat...
Se strânge unul, altul, peste sat
La Macea clopotele bat
De ce m-ați dat, de ce m-a fost luat?...

Mai încet...

Mai încet, tot mai încet
De tine viața mă desparte
O altă viață, să încep
Ești prea departe, prea departe.

s-au dus atâtea clipe-ncet, încet
și fiecare cu alt preț
de-una însă mi-este foarte dor
cu preț de taină, prețul anilor.

O altă viață aș începe
De anii nu s-ar mai întrece
Și ne-ar lăsa în goana lor
Cu același preț, biletul amintirilor.

Dacă viața așa a fost să fie
Iubiți să fim, departe să ne ție
I-aș mulțumi din plin, de tot
Că tot iubită mă socot.

În goană

unui foarte bun prieten

De la tine-n taină
Vântul va veni
Nu-l goni o vreme
De sub gene, de sprâncene
Adu-ți aminte
De iubirea, de o vreme
Ce nu s-a stins
Ci fuge încă înspre tine-n goană.

În goană

De-mi fuge, de mult, iubirea
Tu n-o goni, mai stai o vreme
De vorbă cu vântul
Ce încă ne mai știe gândul.

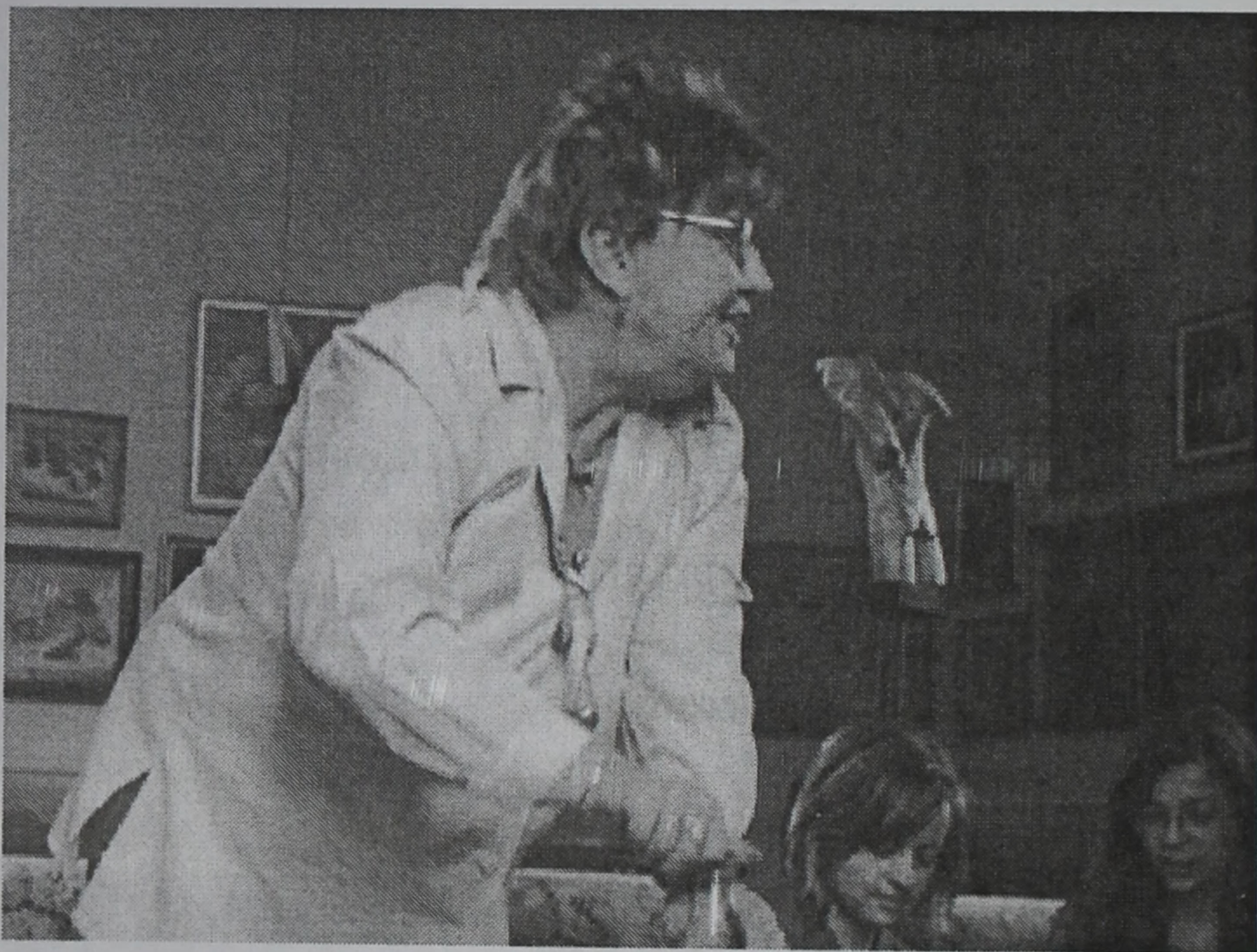
Taine... fiecare cu taina lui
A iubirii, a vieții, taina lui

A gândului

Taine, fiecare are taina lui

Cui s-o spui sau să n-o spui

Oare vântului?

GHEORGHE CIUPULIGĂ

S-a născut în comuna Macea, în 11 septembrie 1934. a făcut Școala primară și gimnazială la Macea, apoi Școala de Aviație din Buzău. Și-a practicat profesia de aviator la București, Mediaș, Timișoara, de unde s-a și retras la pensie. Ultima sa carte, printre cele două publicate în volume, a rămas neterminată, poetul decedând la 31 mai 2004.

A publicat sub pseudonim: G. C. Venus

Debut: 1996, *Iarba câinelui*, Timișoara, coperta și grafica Marius Ciupuligă

Alte volume. *Secantă la Uranus*, 2001, Timișoara, Editura Mirton, coperta și grafia Marius Ciupuligă.

Acum

Acum cântăm noi pe pământ
Mai târziu veți cânta voi
Și ce instrumente muzicale or să fie
Peste două sute de ani!

Acum dansează fetele noastre
Mai târziu vor dansa fetele voastre
Și ce fete or să fie
Peste două sute de ani!

Acum e prea scurt drumul
Până la moarte,
Mai târziu oamenii
Vor dezlega timpul

Dar nu vor scăpa de obligațiile vieții,
Ca de moarte
Și moartea s-ar putea să fie altfel
Și ce bărbați și ce cântece
Și ce fete și ce instrumente muzicale
Or să fie
Peste două sute de ani!

De unde deșertăciunea

Dumnezeu, din nebăgare de seamă
A aprins pământul
Și l-a aruncat oriunde,
Să nu se ardă la degete.

De vorbă cu Dumnezeu

Mărite Doamne-aș vrea să știu
Dacă iubești tot ce-i curat
De ce nu te-ai lipsit de oameni
De la întâiul lor păcat?

Și fiind a toate știutor
Cum s-a-ntâmplat de nu ai știut
Că șarpele-i otrăvitor
Să ne păzești de la-nceput?

Și dacă n-ar mai trebui
În lume răul făcător
O, Doamne, atunci de ce-i mai ții
Pe diavoli și pe șeful lor?

Dacă ești făcător de bine
Pe mine sau pe alt nătâng
De ce ne lași drumuri, o, Doamne,
Să-ncepem cu piciorul stâng?

Și dacă toate câte-n lume
Sunt în supravegherea ta
O, Doamne, atunci de cine-anume
Ne-am teme și ne-am apăra?

Și cu privirea la creare
Când pe om l-ai făptuit
După chip ș-asemănare
Oare, Doamne, n-ai greșit?

Și-aș mai avea o întrebare
Mărite, fă-ne cunoscut
Dacă Tu le-ai făcut pe toate
Pe Tine cine Te-a făcut?

Ori să fii Tu crearea noastră
Și puterea Ta s-ascunde
În ce nu putem cuprinde?
În ce nu putem pătrunde?

Nu se poate, Doamne, oare
Noi să te fi zămislit
După chip ș-asemănare
Cum pe om l-am fi dorit?

Și ca să îți dăm putere
Te-am ascuns prea bine-n cer
Niciodată la vedere
Să poți să rămâi mister.

Și-astfel exiști și-i bine
Că la neputința sa
Omu-n marea-i disperare
De n-ai fi te-ar inventa....

GHEORGHE CREȚU

S-a născut la Macea, jud. Arad, la 20 august 1939. Este absolvent al Institutului Pedagogic de 3 ani, Timișoara, Facultatea de Educație Fizică și Sport. Profesor de educație fizică. A fost o vreme îndelungată director al Școlii ajutătoare Macea (locație: Castelul Macea), apoi profesor la Școala Generală Macea. Legat de glia străbună, dar și respectat de săteni, a înființat Asociația cultural-ecologică (după Revoluția din 1989).

Opera:

Monografia Castelului Macea, 2007

Referințe despre operă:

Horia Ungureanu, *Monografia ca act patriotic*, Adevărul, 6 februarie 2007, pag. 13, „În orice caz, e limpede că nasc și la Macea scriitori. Sau măcar cronicari.”

„Scriu această mică monografie a Castelului Macea, cu gândul de a răspunde la câteva întrebări care mi-au fost puse de-a lungul a peste 20 de ani. Pe lângă documentele adunate, la baza acestei lucrări sunt poveștile bătrânilor, care au lucrat la castel, precum și întâmplările văzute de mine ca trăitor pe aceste locuri. Sper să fi reușit!” (profesor Gheorghe Crețu)

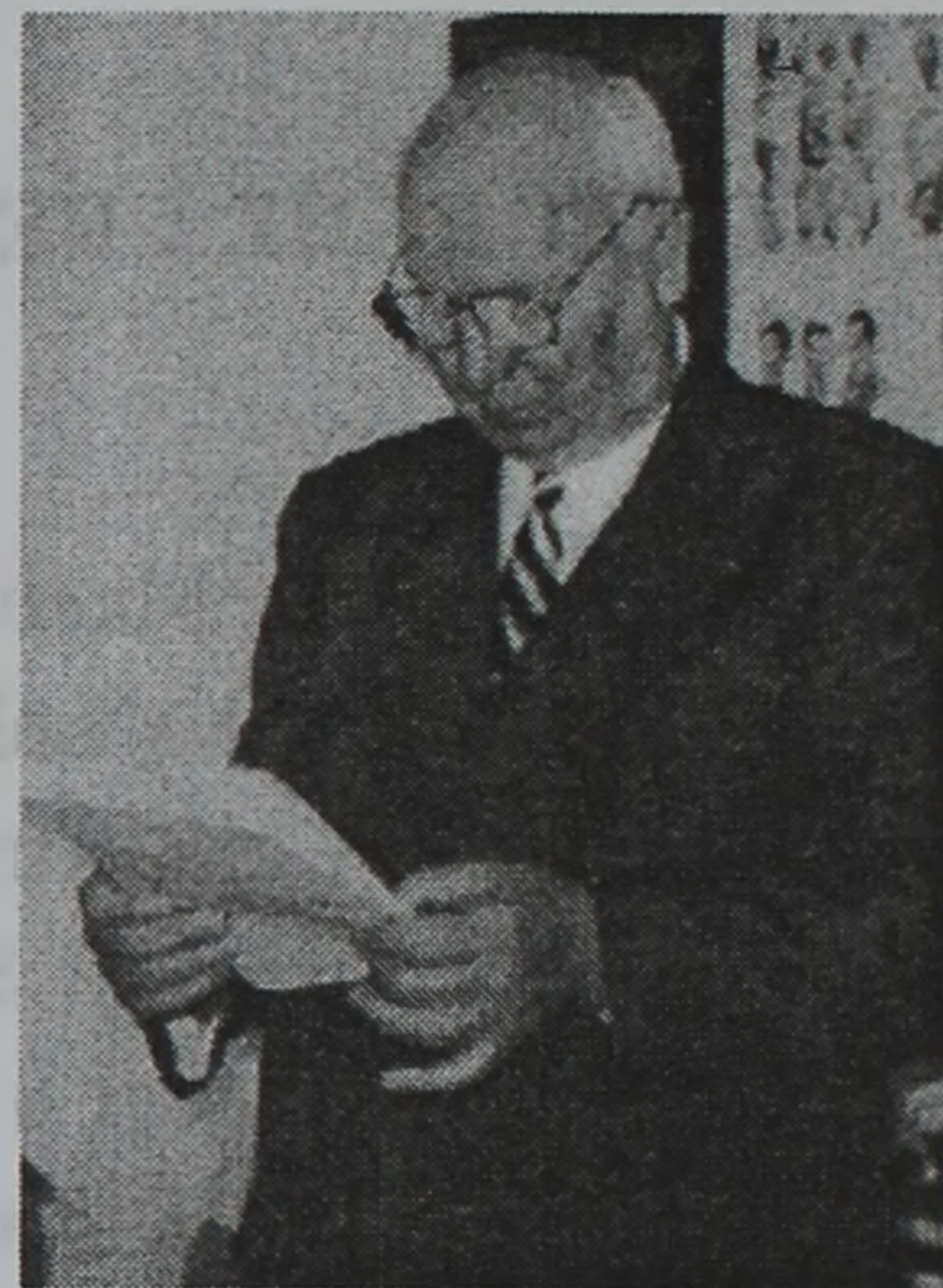
* Cronicar – pl. Cronicari, subst. masc., autor de cronici sau letopiseți, colaborator la o revistă sau ziar.

Cronică – subst. fem., lucrare cu caracter istoric care cuprinde evenimente cronologice, de ordin politic, social, DEX, pag. 243

CAROL FEHER

S-a născut în comuna Macea, la 24 februarie 1938. Este absolvent al Institutului pedagogic de 3 ani, din Cluj.

A profesat vreme de o viață în satul natal Macea, ceea ce se va reflecta, mai apoi regăsindu-se în cartea *Macea, alean și dor* și *Carte vouă, fiilor satului*, adevărate profesii de credință generațiilor ce vor veni.

Opera:

Carte vouă, fiilor satului, Arad, 2006, volum colectiv

Macea, alean și dor, Arad, 2007, volum colectiv

Referințe despre operă:

G. Mocuța, *O samă de cuvinte măcene*, cronică, Adevărul, 2006

Anton Ilica, recenzie la *Macea, alean și dor*, Observator arădean, 2007

Anton Ilica, *Graiul de la Macea*, prefață la *Carte vouă, fiilor satului*, 2006

Anton Ilica, *Macea, Topos și spirit*, prefață la *Macea, alean și dor*, 2007

URĂRI

De Anul Nou

Anul Nou ce astăzi vine
Să v-aducă dar și bine
Anul Nou ce a intrat
Fie binecuvântat
Holdile să vă rodească
Măiestria să-nflorească
La toată casa bucurie
Veselie
La mulți ani să trăiți
Fericți
Fericire-ndestulare
Vă poftim la mic și mare

Informator Onica Pavel

Anul nou

Variantă pentru copii

Anul Nou și anul vechi
Plină-i cada de curechi
Câte paie în cotet
Atâta purcei s-aveți
Câte ciripi pă casă
Atâta bani pă masă.

Informator Tolan Traian, Macea

Pă răzor di vie – Miorița, altă variantă măceană

Pă răzor di vie
Iestă-n măr mărunt
La frunză-i rotund
Și la umbra lui
Cine să dumbrea
Doi, trei păcurari
Ce îs veri primari.
Ei se voroveau
Ca pă cel mai mic
Care-i mai voinic
Ca să mi-l omoare
Și el auzea
Și din grai grăia:
Di mi-ti omorî
Voi să mă-ngropați
În strunga oilor
În grajdul meilor
Cu crucița me
Cu dragă lancea me
Și cu oile-or plecat
Și-or ajuns cu ele-n sat
Lancea tremura
Mama întreba:
Unde-i fiu meu?
A rămas'năpoi
Cu șchioape di oi
Cu tufe tufoase
Cu fete frumoase
Cu tufiș tufos
Cu ficiori frumoși.

Culegător Hornea Ioan,
Informator Hornea Eva, 79 ani, Macea

Miorița

-variantă măceană-

Ciobănaș frumos
Sus la munte sus
Pe zboina în sus
Ciobănaș frumos
Cu turma aleasă
Oi cu lână creață
Pasc de-o frumusețe
Și le tot păscu
Și apoi porni
Cu bățu-ntre spete
Pe-un plai mi le dete
Mereu șuerând
Din gură cântând
Deodată-ncetă
Oile îmi cheamă
Pe-un plăiuț în cale
La stâna din vale
Iată că-ntâlni
Hoț moldovenesc
Și-l junghie
Oile-i lua
Dar acea mioară
Oaie năzdrăvană
Se tot ascunseră
De când rămăseră
Grija îi purtară
Pân'îl îngropară
Câinii îi chemă
Groapa de-i săpară

În jocul de mei
Să fie cu ei
Miorița zice
Stăpâne stăpâne
Să te-ngrop stăpâne
În strunga de oi
Să fii tot cu noi
Noi toate ne-om strânge
Și mereu te-om plânge
Cu lacrimi de sânge
În lătratul câinilor
În sbieretul oilor
Și la cap ți-om pune
Fluieraș de os
Să-ți cânte frumos
La picioare bucium
Să-ți mângâie sufletul
Miorița-l-ngroapă
Și după turmă pleacă
Și mereu umblând
Oile căutând
O babă-ntâlnește
O babă bătrână
Cu brâu de lână
Din mâini îndrugând
Din ochi lăcrimând
Din gură-ntrebând
De-a ei feciorel
Nalt și subțirel
Ca tras prin inel
Fețișoara lui
Spicul grâului

Mustăcioara lui
Spicul grâului
Ochișorii lui
Mura câmpului
Dar baba-ndrăzneată
Miorița creață
Spune-mi cu credință
De l-ați înmormântat
Să nu mi-l mai caut
Măicuță bătrână
Cu brâu de lână
Eu îți spui curat
Că el s-a-nsurat
Și nevasta lui
Floarea soarelui
Și ai lui nuntași
Greeri greerași
Ai lui lăutari
Lăcustele mari
Ele au tot cântat
Prin iarbă sărind
Peste el pășind.

Informator, Murg Gh, Macea, 1966

Taina prenumelor (de la A la Z)*

„Suntem conștienți de faptul că oricare dintru cititorii potențiali ar fi interesați de originea prenumelui sau cine au fost cândva «autorii», de unde «li se trage numele» de botez. Din perspectiva

* Cf. *Macea, alean și dor*, 2007.

timpului, în Macea au trăit și trăiesc comunități lingvistice, cei drept, într-o vertiginoasă scădere, cea maghiară echilibrând balanța aproape cu cea germană. Mărturisim că ne-am asumat cu foarte multe temeri sarcina prezentării acestei «taine» a prenumelui, dar lăsăm, iarăși, viitorului, a descoperi și altele... iar noi purcedem în ordine alfabetică, la descoperirea originii numelor noastre, pe cât a fost posibil, am și localizat. Căci, nu-i așa, numele de familie nu ni-l putem alege, cu el ne naștem și murim. Dar prenumele, numele mic, ni-l alegem singuri. Am adunat, în aceste pagini nume românești, Ana, Ion, Elena, Măria, Gheorghe, Florica, Vasile, dar și nume străine. Ne-am europeanizat, dacă nu mondializat, alegând și alte nume.”

ELENA FEHER

S-a născut la 1 ianuarie 1937 la Ploiești, cu numele Elena Neagu. A absolvit Institutul Pedagogic de 3 ani, Cluj.

Vreme de o viață, satul Macea a adoptat-o, slujind școala de aici, atât ca profesor, cât și ca director (a realizat o plachetă comemorativă).

Dragostea de acest sat de la margine de țară o vom regăsi în *Macea, alean și dor*, copilul de suflet, unde s-a aplecat asupra capitolelor: *Portul măcean, Graiul din Macea, Nunta, Botezul, Înmormântarea...*

Opera:

Exercițiul, sinteză a cunoașterii, Arad, 2007, volum colectiv

Macea, alean și dor, Arad, 2007, volum colectiv

A mai conceput și o plachetă, *200 de ani de învățământ românesc la Macea*.

Referințe despre operă:

V. Filip, *Semnal editorial*, Adevărul, 2007

Lia Faur, cronică la *Macea, alean și dor*, Adevărul, 2007

Anton Ilica, recenzie la *Macea, alean și dor*, Observator arădean, 2007

Anton Ilica, *Macea, topos și spirit*, postfață la *Macea, alean și dor*, 2007

„Iarna purtau căciuli, «cușme» «luate» (cumpărate) de pe la Pâncota. Copiii purtau mai ales ceapță cusută în casă de către

mame. Bărbații purtau, vara, cămăși și izmene de tort în tort sau învăluit, făcute de femei.

Peste cămăși purtau cojoc, «cheptar» și «suman». Sumanul și ȋtarii la măcenii erau împodobiți cu fășii înguste roșii, uneori și cu «coți negri».

Cămășile se purtau pe afară, nestrânse în brâu. Izmenele erau largi, de cânepă, de 5-6 lați (coți), aveau brăcinar ce le strângea în brâu, în crețele, iar la capătul de jos se terminau cu colți. Și la biserică mergeau tot așa, dar peste cămașă ei își puneau zobon făcut la croitor. Pe piept cămășile erau împodobite cu «ciuri» sau «fiocoș», un fel de broderie.

Iarna se purtau cizme, bocanci cu talpă de piele, iar cei mai săraci cu talpă de lemn. Vara purtau opinci cu gurgoi, confecționate în gospodărie din tureac de cizmă veche.

Săracii purtau opinci și iarna, cu obiele de cânepa.

Bărbații erau tunși de femei.

Copiii mai mici purtau opinci din lână cu talpă de clop sau netălpuite.

La joc se mergea și desculț.

Săracii aveau numai un suman și o pereche de cioareci, pe care în zi de lucru îi purtau întorși pe dos, iar în zi de sărbătoare îi întorceau pe „ceea parte» (pe față).

Mai târziu au apărut nădragii, identici în croi cu cioarecii și fără buzunare.

O dată cu nădragii a venit și «mițala» (haina).

Țesăturile din lână în lână erau duse la «dube» și la «presă», la «albit» și la «bătut». Urzeala era din lână lungă, mai tare, din lână țarcană, băteala, din lână mai scurtă, mai moale, din lână stogoșe (țigaie).

Așa era portul măcenilor, «vechi și simplu de la țară».

* Cf. *Macea, alean și dor*, 2007.

Bocete

„Dragu mneu, tăicuțu mneu,
Io rămân friptă și arsă,
Țucu-ți, tata, brâncile,
Brâncile, picioarile,
Mânile adunătoare
Picioarile-alergătoare
Cu picioare-ai alergat
Cu brâncuțele-ai lucrat,
Până n'e-ai arăd'icat.”

„Dragii mnei, părințai mnei,
Care or plecat d'i mult
Și nu i-am văzut mai mult
I'i pă min'e m-or lăsat.
Cin'e mere cu popa
Nu mai vin'e până-i lumea.
Dragă tată, dragă mamă,
Să vă mai văd odată,
Nu v-aș da pă lumea tată.
Tată, mamă, d'e-aș ave
In'inima mi m-ar dure.”

– *după bunici*

„Dragu mneu dulce bunic,
D'i ce nu mai rămâi un pic,
Vreau să mărg și io cu tin'e,
Nu pleca d'i lângă min'e.”

Taina portului

„Portul este o parte integrantă a culturii unui popor. Corespunzând vieții de la țară, împodobit în culori plăcute alese cu gust, portul este și el un mijloc de identificare a specificului unui popor o dată cu limba și obiceiurile sale. Portul se dezvoltă preluând formele moștenite din trecut, îmbinându-le cu cele din moda orășenească.

O hartă a costumului popular românesc din Transilvania și Banat oferă o imagine cu totul deosebită de cea a hărții costumului provinciilor românești din sudul și estul Carpaților.

Macea este o comună în exclusivitate de șes, unde oamenii s-au ocupat doar cu lucrul pământului, aceștia sunt agricultori prin însăși forma de relief caracteristică. În același timp, portul măcenilor a fost influențat și de faptul că Macea se află la mijlocul drumurilor dintre Arad ca oraș și satele și orașele de peste graniță cu populație mixtă: maghiari și români. Coexistența acestor două etnii, ca și în limbă, s-au interferat și în port. Românii din Macea, băștinașii, au fost mult mai conservatori, păstrându-și portul caracteristic locului, Câmpia de Vest a Aradului. Aici întâlnim cizmele, căciula, zobonul, izmenele largi, ițarii, sumanul viziclul, clopul de păr și de paie, dar și – opincile cu gurgoi și nojițe. Privirea remarcă de la început simplitatea portului măcenilor.

Îmbrăcămintea lor este expresia corectă a nivelului lor de trai, oamenii fiind deprinși cu o viață grea, simplă și practică.

Portul măcenilor nu formează o unitate comună cu a satului vecin, azi orașul Curtici, cu toate că distanța dintre ele este de numai 4-5 km. Apropierea, legătura cu Aradul a curticenilor a determinat să se simtă mai de timpuriu influența orașului.

Dar nu numai față de comuna vecină observăm deosebiri la nivelul portului, al costumului, ci și în interiorul comunei întâlnim diferențieri, după clasele sociale existente. Unul este portul

înstăriților, a gazdelor, cu totul altul al săracilor, al iobagilor. Deosebiri mai evidente se manifestă mai ales la portul femeilor, în portul bărbaților deosebiri, diferențierile, fiind mai puțin evidente.

Nu cunoaștem care e va fi fost portul intelectualilor în vremurile mai îndepărtate, deși preocupări pedagogice au existat înainte de anul 1830, căci în Cronica parohială a oficiului parohial ortodox român din Macea rezultă că în anul 1830 a existat în comună o școală confesională în care între anii 1830-1848 a funcționat învățătorul Petru Popeseu, după care a urmat Ioan Nuțu (1850-1870), apoi Ioan Oprea (1870-1905), Mihai Dragoș și Ioan Boțoc (1905-1907), Ioan Iancu și Ioan Vesa, pe care evenimentele din 1918 îl găsesc la datorie. Oamenii vârstnici ca Iacob Cazan, de peste 80 de ani, în anul 1970 își amintesc și de învățătorul Otlăcan, care era bun corist și care a făcut pentru prima dată în comună cor pe două voci. Din bătrâni se povestește că și în Topila Nouă a existat o școală cu un singur învățător, școală în limba maghiară.

Despre toți învățătorii, octogenarii satului spun că erau îmbrăcați „aproape ca și noi”. Tot acest informator, Iacob Cazan, spune că a existat încă dinainte de 1914 o obodă, grădiniță, care își avea sediul în locul unde azi e casa cetățeanului Pantea Florea. Și doamna educatoare se îmbrăca destul de modest, numai că nu avea poale, ci rochie domnească. Date certe avem despre ținuta unui învățător, care în anul 1946 conducea cooperativa „Unirea plugarilor”, pe nume Ilie Gr. Ioan, aflăm că putea fi văzut adesea și desculț.

Că așezare de câmpie, portul de la Macea, ca și graiul măcenilor, se deosebește de cele ale satelor mari de deal, cum ar fi Șiria și Covăsânț.

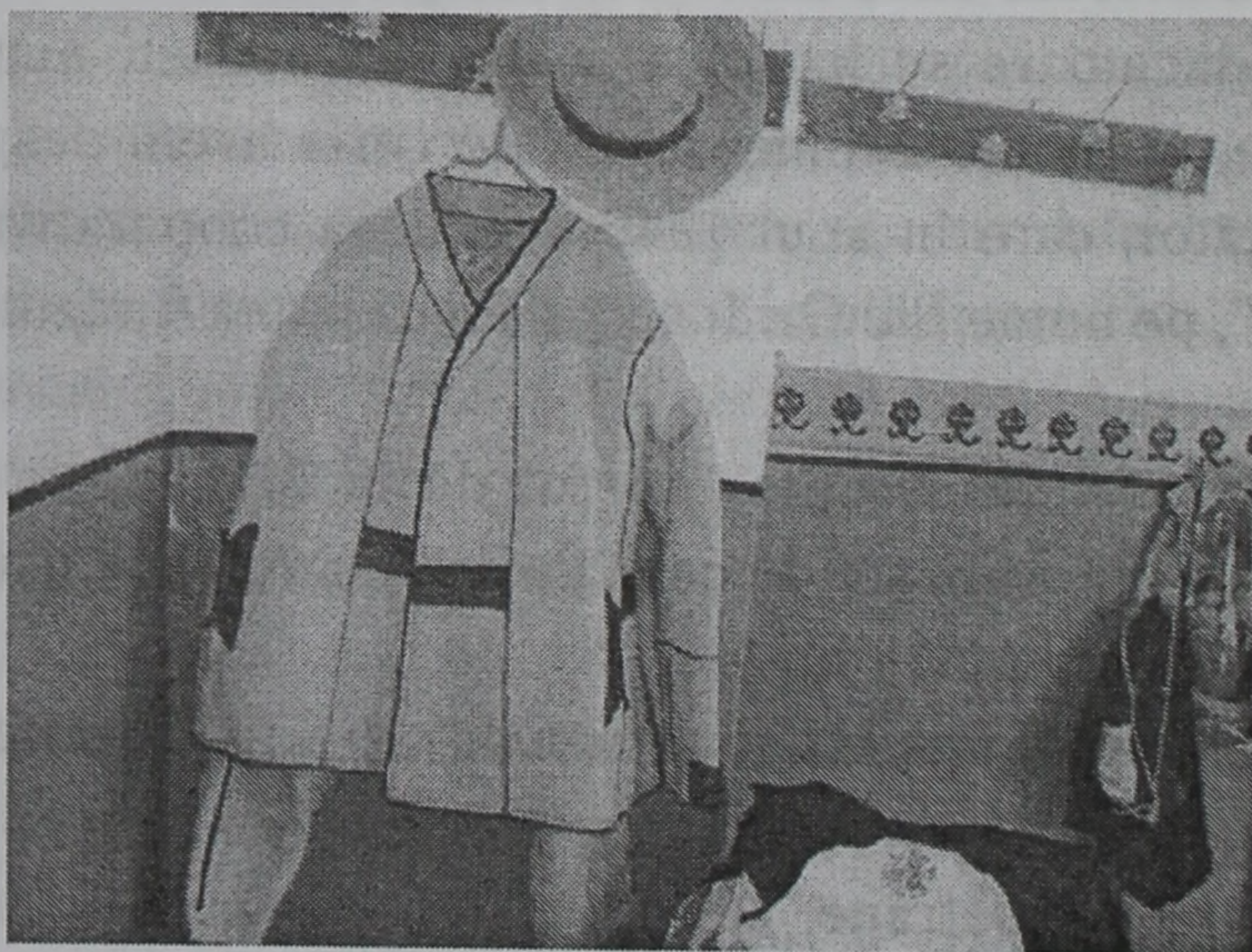
La noi, portul femeiesc se deosebește și după diferite categorii de vârstă.

– al femeilor bătrâne,

- al femeilor în deplină maturitate,
- al nevestelor tinere,
- al fetelor mari,
- și, în sfârșit, al fetelor între 14-16 ani,
- al fetițelor sub 14 ani.

Costumele femeiești din comuna Macea fac parte dintre puținele costume românești la care nu există o piesă specială pentru încins mijlocul. În loc de brâu sau bete, fusta sau rochia, cum se numește aici, este strânsă după ce este mult răsfrântă, în zbec, la mijloc ce niște ațe tari, legători. Zbocul constituie, de fapt, partea de sus a poalelor, a rochiei. Aici nu apar motive naționale, ornamentele sunt asemănătoare cu cele din partea de sus a corpului.

Partea de sus a corpului se îmbracă cu „spătoiul”. Acesta este, de fapt, o cămașa din pânză groasă de cânepă, tort în tort, țesută în casă din cânepa ce și-o cultiva fiecare gospodar spre a-și asigura pânzeturile necesare membrilor familiei. Astfel, măceanul era producătorul propriilor elemente de îmbrăcăminte și al unor articole, cum ar fi lipideul (cearceaful), și măsărița (fața de masă), dosoiul (prosopul).

GHEORGHE MAXA

Eu sunt fiul lui Iile,
Lăcătuș de meserie
Mulți mă cunosc și știu
Că sunt și al Sidei fiu.
Eu sunt mic grăunte
Din al lumii munte
Și-am venit în ea
Fără voia mea
Am venit pe lume
Ca râul în spume
Prin timp am trecut
El m-a prefăcut
În răcnet de leu
Să uit ce-a fost greu
C-am trecut prin viață
Cu riduri pe față.
Azi, timpul mă face
Să scriu pentru PACE
Tot el mă îmbie
Să scriu poezie
Și să cânt în ea
Numai dragostea.

A debutat în revista „Vetre de câmpie” a Casei de cultură din Curtici, în numerele 1, 2, 3, din anii 1970 – 1974.

A participat la „Primăvara arădeană”, ediția I și a III-a. Publică în 1974, numărul din decembrie, al revistei studențești *AMFITEATRU*, poezia „Fata în alb”.

În anul 1977, într-o culegere de poezie patriotică „Te cântăm Românie”, publica poezia „Noi mergem înainte”.

În același an în luna Iunie, la Sântana, participă la un concurs literar, unde Mihai Florea, îl prezintă țării cum se cuvine.

Lucrează 20 de ani la poemul istoric „Eroii de la Șofronea”, dar care nu este publicat nici măcar de revista culturală a armatei...

Încearcă de mai multe ori să publice în volum, dar n-a știut unde și când să bată la „ușă”.

Gheorghe Maxa s-a născut la 24 martie 1929 în localitatea Macea, județul Arad. A murit la 14 februarie 2007, la Macea. Autodidact. Studiile Școlii elementare le săvârșește în comuna natală, unde îndeplinește și alte funcții: tractorist, apoi secretar al Comitetului Comunal de partid și primar.

Cochetează o viață cu scrisul, scormonind în „rafturile memoriei” sau „ale trecerii”, încă din 1975 (când a intenționat, cu ocazia Anului Internațional al Femeii să publice o plachetă de versuri). A publicat însă mult mai târziu, când vârsta și-a pus amprenta și pe scris, dar și pe vremurile pe care le trăise sau urma să le trăiască (și sub pseudonim: Geo Maxa).

Debut:

1970, *Vetre de câmpie*, Curtici, Arad

1974, *Amfiteatru*, poezia *Fata în alb*

1974, *Vetre de câmpie*

1974, *Te cântăm Românie*, volum colectiv

1996, *Stele și flori*, *Viața Arădeană*, Arad

2000-2001, *Merinde pentru drum nemăsurat*, ed. I și a II-a, University Press, Vasile Goldiș

2004, *Treptele spre veșnicie*, Nigredo, Arad

A lucrat timp de 20 de ani la un poem istoric neterminat: „Eroii de la Șofronea”.

Referințe despre operă:

Preot Teodor Budeanu, prefață la volumul *Merinde pentru drum nemăsurat*, 2000-2001, pag. 5

Profesor univ. dr. Anton Ilica, postfață la volumul *Trepte spre veșnicie*, 2004, pag. 99-100

Florica Maxa, *Dedicație, Trepte spre veșnicie*, 2004, pag. 6

Îndemn

„Iubiți pe aproapele
așa cum v-am iubit
Eu pe voi.”
Să împlinim profețiile
Și cuvântul Sfintei Scripturi
Și să deschidem spre veșnicie
Ferestrele sufletului nostru
Spre a se sălășlui
Bunătatea, iubirea, recunoștința,
neprihănirea
pentru Cel care
s-a răstignit pentru oameni
biruind moartea
pentru totdeauna
zicând:
„Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!”

Fata în mov

Corabie de speranțe împlinite
Adună liniștiți
De pe iarbă umană
În amieziel vieții

Revărsându-le dulce
Pe aripi de curcubeie

Fata în mov
Adunată din culori
Încinsă cu frumusețea
Se-ngână cu stelele
Dansează cu florile
Pe ulițele primăverii
Ca un boboc de viorea
Născută din gânduri
Înțelese egal...

Fata în mov
Măr mirosind a vin
Purpură neatinsă
De gânduri pătimașe
Pecetea nostalgiei
Rămâi tu...

PAVEL MERCEA

S-a născut la 1 martie 1931, în comuna Macea. Licențiat în Arte plastice, sculptor în țară și în străinătate (URSS). A fost membru al Uniunii Artiștilor Plastici din București. A publicat 21 de plachete în versuri însumând 30 de poezii fiecare, totalizând cam 630 de poezii, într-o viață de om.

Deși a dăltuit în piatră, nu i-a fost străină, iată, nici „dăltuirea” în cuvinte: „am promis literaturii

române că îi fac o statuie de marmură și iertare, că abia am reușit una de gips”.

S-a stins din viață în comuna natală, unde s-a și retras (2004).

Pseudonim: Pavel Mercescu.

Opera:

La marginea dinspre tine, București, 1973

Vifor și țărnm, București, 1978

Mărturii literare, București, 1982

Aproape și departe, 1991

Gălăgia tăcerii, București, 1992

Răni de tinichea, București, 1992

Vremuirea vremurilor, București, 1994

Recântarea cântărilor, București, 1994

Intimitatea zădărniceii, București, 1996

Adevărul și viața, București, 1996

Târziu și devreme, București, 1996

Inferioritate superioară, București, 1996

Cuvinte pentru nesfârșitul lumii, București, 1999

Limitele sentimentelor înalte, București, 1999

Prefacerile vieții, București, 1999

Lacrima adevărului, București, 2001

Toți contra tuturor, București, 2001

Între milenii, București, 2001

Antologie, versuri, 1973-2003, București, 2003

O eternitate facultativă, București, 2003

Fericire nefericită, București, 2003

Pe viață și pe moarte, București, 2003

Axiome. Maxime. Cugetări. București, 2003, aforisme,

Meseria de a exista, versuri, 2004

Între limite, nelimite, versuri, 2004

Spre pretutindeni, versuri, 2004

Axiome. Maxime. Cugetări, ediția a II-a, 2004

Referințe:

Ion Machidon, prefață la volumul de versuri. *Antologie 1973-2003*, pag 7-10

Ion Machidon, prefață la volumul *Axiome. Maxime. Cugetări*, 2004, pag. 7-9, cu un protocronism de Pavel Merceanu, pag. 10

Arhitectură:

La Macea:

Gelu, Glad, Menumorut

Aleea poezilor

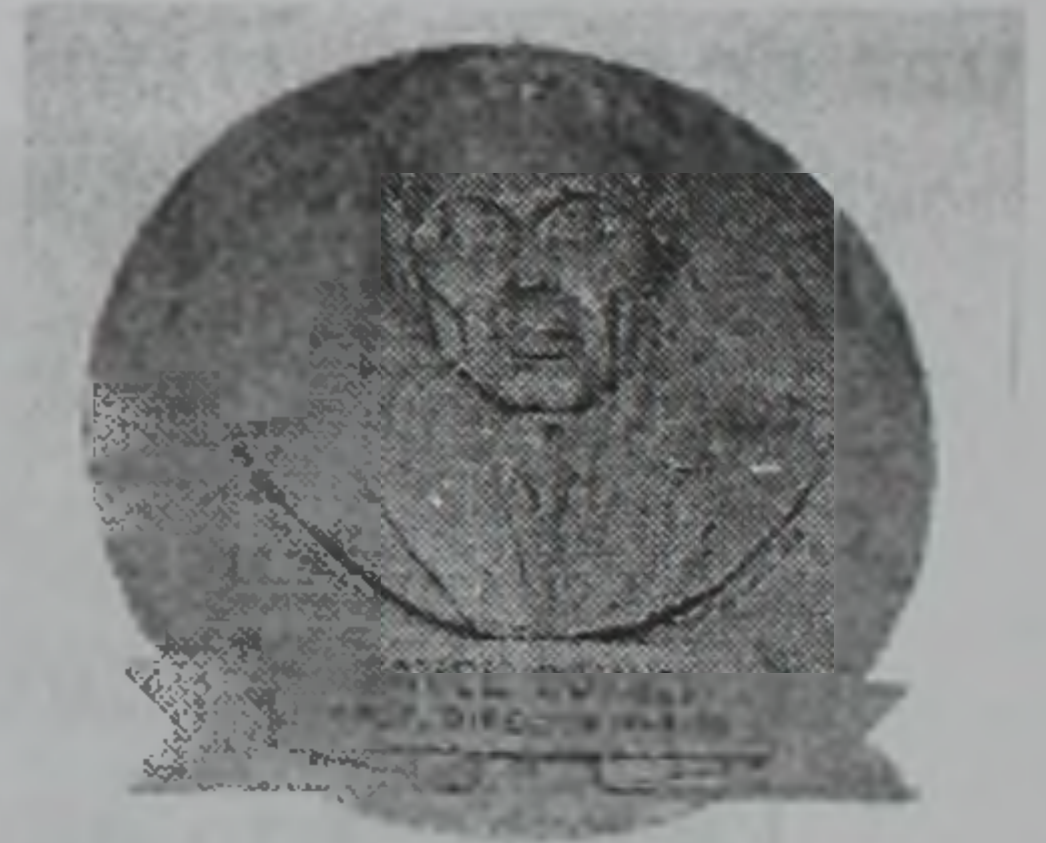
Monumentul eroilor

Monumentul părinților

Medalioane „Semlecan” și „Covaci”

La Timișoara:

Decebalus per Scorilo

memoria satului natal

trec ciorile ca niște pete de tuș
peste proiectul unui arhitect
aleargă peste case până
le iese zborul pe gură
iar seara ele pleacă nici nu zboară
ci plutesc pe crăncănitul lor.

în acest colț de lume
unde nu se întâmplă nimic
macea își scarpină alene suspinarea
de granița țării cu apusul
scândurile din garduri rărindu-se
îi strică fermitatea
(gardul rău descâinește câinii)
casele însă se țin strâns unele de altele
să nu le sufle vântul spre oraș
iar pe străzi ies țărani cu picioarele
încălcite în lupta de clasă.

la macea oricât storci doina
tot carpații picură
oamenii aici se răstignesc pe vise
între raportul de a fi și a face
copiii caută comunismul în cana de lapte goală
turnul din centru zice băltoiului
nu te mai mira atâta
că îți lipesc o palmă peste ochi
iar căminul cultural
zice către soare
nu mai răsări tu că răsar eu.

La Macea

Mama a rămas o statuie pe vecie
Ca o sfântă în pragul casei
În mâini cu o cratiță de gomboți cu prune
Să-și aștepte fiul venind de la tren

Tata pentru că trenul tot are întârziere
După ce a dat de mâncare vitelor
A măturat prin curte și în fața casei
A rânduit toate la locul lor în ogradă
A scos timpul afară din ceas
A venit și el și a încremenit
În piatră lângă mama

E un monument al părinților
Ce își așteaptă fiul rătăcit prin lume
Și trenul tot întârzie dar ei au răbdare
Piatra lor este mai veșnică
Decât întârzierea trenurilor.

acasă la macea

ce să mai flendurăm vorbele și să stricăm gura de-a fetea
că hoheri ca la macea mânca-i-ar puștugașu nu-i găsi
câtă-i lumea asta de lungă și de largă
că or furat tovarășii toate pământurile de la noi
de am rămas vândroci și nimurici ca țâganii
că am ajuns ca niște pogăcițe coapte la soare

din pauri gospodari și pilari de pârădici am ajuns
bitangi la cooperativa ochiul și timpanul

lenuță am încocrețit-o ne-o bătut rău dumnezo auzi tu
„o cățăleală-n luncă zece zile muncă”
președintele intră cu ciuralexă-n urma popii ca o gudă
duce vorbele cu crumpile cu țecărul de ici colo
că o să fie bine și la vară cald d’apoi mănânce-l frastu
să știți că îi hunsut rău ludul de el acuma se făloșește
„că cine-i el” dar ce nu știm noi... că era o buleandă
ce vindea găini și pene de gâscă de la macea la sumarton
și de la curtici la iratoș acuma schilăvească-l cel de sus
el ne zotronește cu C.A.P-ul lu’ cizmarul ăla vestit

ne-am strofocat noiși ne-am înturvinat rău că ne-am
făcut iuți ca piparca de nu mai suntem ipene la cap
uscându-ne precum cucuruzul în şușoarcă
tăt or zis că vin americanii dar or venit pă beteșigu
că tata o murit cu urechea la radio europa liberă
tot așteptându-i ca mortul colacul
și uite așa am ajuns că brăcinarul abia mai ține
izmenele pe noi și se pare că suntem noi de măceni
că ne-am greșit duleul pă lumea asta

acuma se zice că o venit revoluția în țară
dar o venit pă dracu că în locul celor ce ne-au batjocorit
or venit la chisăliță cilediul lor mânca-i-ar cătranu
dar nu-i bai că n-or vedea ei niciodată fața lui dumnezo

o venit și unul de-al nostru să ne facă aicea la macea
sculpturi și monumente să mai țină patriotismul în noi
șă nu pice peste graniță în ungaria
d-apoi țuce-l mătușa pe el drăguțu’... oare el nu știe
cu un singur cocostârg că nu se face primăvară la macea

GHEORGHE MOȚIU BULDUȘ

S-a născut în comuna Macea, la 3 aprilie 1941. A studiat clasele primare la Macea, apoi liceul „Moise Nicoară” din Arad, Facultatea de Drept Administrativ la Timișoara. A profesat ca secretar comunal la Macea, Chier, Păuliș, Lipova, apoi la Primăria Arad ca inspector județean, fiind responsabil cu instruirea primarilor și a secretarilor din județ, până la pensionarea în 1989.

A decedat la 20 octombrie 2004.

Opera:

Epopoea Păulișului, Baia Mare, 1996 (cronici de război versificate)

Așa căzu Reduta, Timișoara, 1998, (poem dramatic în versuri)

Clipitele Clepsidrei, Arad, 1998, (versuri)

Pătru Mantu, Arad, 2000 (proză scurtă)

Referințe despre operă:

V. Achim (coperta IV la *Epopoea Păulișului*): „Editura Gutinul, Baia Mare, dorește să-și facă ca punct de onoare a tipări acest volum la a 50-a aniversare”.

Clipitele clepsidrei

Tot curge timpu-ntr-una,

Cu clipa care trece,

Prin cupele clepsidrei,

Ce de-aici ne petrece.

Doar în ființa noastră,

El nu re-mprimenește;

Secunda-i trecătoare,
Ce ne îmbătrânește.

Ci picură-n oceanul,
Clipitelor ce zboară,
Grăunțe din nisipul
Ce viața ne-o măsoară.

Ne suntem martori proprii,
Clepsidrei nemiloase,
Ce fără menajare
La a vremii timp ne coase!

Ce-i timpul?

Ce-i Timpul? Scurgere fugară
Ce fără milă anii ni-i măsoară.
Ce suntem toți? Ce-i Veșnicia?
De ce trăiește-n noi nimicnicia?

Ce vrem? De ce venit-am oare
Puzderii de nisipuri călătoare?
Ce univers și chintesență
Zăgăzuim în slaba existență?

Ca vremea-n noi să-și desfășoare
Zvâcnirea clipei trecătoare
Precum ceasornicul măsoară
A orelor secunde care zboară!

Ce știm noi câte generații
s-au perindat pe-a vieții constelații?

Și câte idealuri, vise
Stau îndărătul lor, pe veci închise?!

O, timpu-i un ocean de unde
Ce-l cercetezi și nu îl poți pătrunde
Iar veșnicia e sortită
Din noi să fie irosită!

Sonet advers

Memoriei tatălui meu, Gheorghe, la 45 ani de la dispariția
sa, în 11 ianuarie 1947, în vârstă de 41 ani.

Arad, 11 ianuarie 1992

A mai trecut un an din viață
Spre alții ani care s-au dus
Cătându-și propriul apus
Din timpul ce nu ne răsfată.

A fost mai rău decât mai bine
Și tare greu l-am străbătut
Când rostu-acestui început
mi-aduce aminte iar de tine.

O, tată, ani de ani s-adună
Mereu să ni se interpună
Chiar patruș-cinci s-au împlinit

În ziua aceasta-ndoliată
De când cu greu ne-am despărțit,
De când n-ai fiu, iar eu n-am tată!

MIRCEA VUCULESCU

S-a născut la 16 mai 1941 în comuna Macea. Și-a ales ca pseudonim numele bunicii dinspre mamă, Vuculescu. Actualmente trăiește atât la Arad, cât și în comuna natală Macea, unde a fost profesor de Limba și literatura română la Școala Generală din Macea.

Absolvent al Universității din Timișoara, poetul a cochetat cu poezia încă din anii studenției. A fost și primar al comunei Macea.

Debut:

Timpul permanent, Arad, 1996, Editura Mirador

Stafia care ucide, Arad, 2000, Editura Mirador

Clipa de evadare, Arad, 2006, Editura Mirador

Referințe despre operă:

Gheorghe Mocuța, prefață la volumul *Timpul permanent*, pag. 5

Floare

Luna

de miere

a plantelor.

Mireasmă și culoare

transparentă

cu care cucerești

inima dragă.

Sosim și plecăm

sosim
să vedem soarele
și noaptea...
lumina
și întunericul...
atât trăim
să vedem
soarele
și noaptea
lumina și...
întunericul...
și plecăm
soarele
și noaptea
și plecăm

Cine vrea

moartea e o virgină
după cum ne-o-nchipuim
nimeni nu o vrea de soție și
de aceea se răzbună
și ucide la-ntâmplare
cine-ar vrea s-o ia de nevastă
ar trăi o veșnicie
dintr-atâți nebuni
nici unul nu face așa o prostie
deși ei fac mult mai multe
nu s-a găsit nici nebunul

ca să facă și un bine
bine pentru omenire
dacă s-ar găsi odată
ne-ar salva de-atâta groază
și nimeni n-ar mai muri
tineri fără bătrânețe
vom fi toți nemuritori
dar decât așa soție
mai bine murim cu toți...

CAPITOLUL II

Rapsozi sau cărturari locali

IOAN CHIȘEUAN

S-a născut în comuna Macea la 4 martie 1953.

A lucrat o bună perioadă din viața sa la Uzina de Strunguri Arad.

Apoi a devenit instructor referent la Casa de Cultură Curtici, semnând libretul muzical al multor spectacole din țară și de peste hotare.

Ca un desăvârșit instrumentist, a fost mentorul multor generații din orchestrele populare (și încă mai este) cărora le-a împărtășit tainele cântării la saxofon sau taragot.

În prezent este viceprimarul comunei Macea, dar nedezlipit de Căminul Cultural, unde s-a format ca și rapsod al acestor meleaguri.

Am încercat să facem un scurt istoric, desigur, poate unele nume ne-au scăpat, nu din rea credință. Cert este că azi, alături de d-l Chișeuan, mai cântă: Valentin Muler, frații Tăședan, Augustin Covaci și fiul și joacă perechile de dansatori.

Taraful Căminului Cultural

Cea mai largă manifestare artistică „Jocul” mijloc de manifestare a sentimentului și trăirilor specifice nu doar tinerilor, ci și adulților, cu rădăcini milenare, a îndeplinit în tot cursul existenței noastre, ca neam, funcțiunea de înalt stimulent al vitalității.

Jocul „se juca” nu numai pe bină, ci și cu diferite prilejuri, duminica sau în sărbătorile de peste an, care nu cădeau în zilele de post. La joc cântau „băndașii”, tocmiți pe bani sau cereale.

Renumiți pentru meșteșugul cu care mânuiau instrumentul de cântat au fost: Husari, Lișcu, Ciuta (clănetuși), Buchel și Cigoii (trâmbițași), Pacălea (dubaș), Ciotea, Pișta, Marin, Hodoș, Gusti (hididuși).

Despre taina jocului măcean, vorbește și maestrul Viorel Nistor, coregraf care a și pus „pe note” câteva jocuri măcene, de la Ioșcuța și Ciotea.

Din 1965, domnul Bercea Traian predă ore de muzică pentru învățarea instrumentelor muzicale, prilej cu care și alți tineri din

comună învață să cânte la diferite instrumente de suflat. Astfel că, în 1972, la Căminul Cultural, se adună pe lângă bătrânii bândași și alți tineri, ca în 1973 să ia ființă Tariful comunei Macea, în următoarea componență:

- Vioară: învățător Achim Ioan, învățător Crucoveanu Gurie, profesor Carol Feher, Lăcătuș Marin, Ioan Hodoș, Covaci Piști;
- Taragot: Lucaci Constantin, Orădan Teodor; Chișeuan Ioan, Covaci Augustin, Brădean Ioan, profesor Szabo Irimie;
- Clarinet: Chișeuan Ioan;
- Dobă: Muntean Pavel (Pacălea), Ardelean Ioan;
- Contrabas: Scheinder Berti;
- Țambal: Banciu Petru;
- Acordeon: Redeș Ioan, Adam Dănuț.

Dirijor: Chișeuan Ioan (chiar și în prezent).

Tariful din Macea a colaborat și colaborează cu nume de rezonanță ale muzicii populare: Veta Biriș, Florica Ungur, Maria Petchescu, Tiberiu Ceia etc, dar și cu soliști locali: Ghiță Baci, Adam Dănuț, Orădan Florica, Vați Anica.

În palmares i se înscriu și premii: 1974, locul I la faza județeană; 1978- locul I la faza națională; - Chișeuan Ioan, interpretare la instrument - clarinet.

Din 1974 datează și înregistrările la Radio Timișoara.

În paralel cu grupurile satirice satirice, taraf, soliști vocali, dansatori, la Macea, „se juca” și teatru. Teatru de calitate. În anul 1977, a fost pusă pe scenă, piesa de teatru „Consiliul”, de Paul Everac, în regia actorului Mișu Drăgoi. Redăm în cele ce urmează distribuția acesteia și câteva poze demonstrative.

CONSILIUL - piesă în două tablouri de Paul Everac

Distribuția:

Aldică – Dorel Sibii
Bezbuncă – Petru Banciu
Motroc – Gheorghe Crețu
Ivanciu – Gheorghe Andea
Apetri – Ladislau Szanda
Pițirigă – Dănuț Adam
Barna – Traian Gros
Grecu – Ioan Achim
Inspectorul – Carol Feher
Dosia – Florica Sida
Dr. Mâzgaciu – Georgeta Szanda
Berescu – Cornelia Graner
Creața – Florica Ban
Fănuța – Ecaterina Nagy
Druța – Luiza Potroviță
Irina – Livia Butaru

Regia: Mișu Drăgoi

PAVEL COVACI

S-a născut la 3 octombrie 1914 la Zalău, județul Sălaj și se stabilește la Macea, ca profesor. În paralel urmează cursurile Facultății de Științe Naturale – Geografie, fără frecvență la Cluj, 1953-1959.

Între anii 1956-1976 ocupă funcția de director la Școala Generală Macea, după care iese la pensie. Prin anii 1963-1964 începe să „traseze” aleile actualei Grădini Botanice, la care și noi (F.R) am fost, cu plăcere, părtași. Din 1968 a devenit custodele Parcului dendrologic, azi Grădina Botanică universitară, ocupându-se de mărirea plantațiilor, dar și de cea a relațiilor sau corespondenței cu unități similare, din întreaga lume.

A desfășurat în paralel o prodigioasă activitate, publicând literatură de specialitate, peste 30 articole, 3 în străinătate (Bratislava, Nitra sau Pruhonice), dar și cărți în colaborare cu alți specialiști în domeniu (6 la număr), un manual, o monografie a comunei Macea și patru lucrări cu un caracter monografic despre Parcul Botanic (dintre colaboratori îi amintim pe: dl. prof. univ. dr. Aurel Ardelean și dl. prof. Horia Truță).

Am cunoscut îndeaproape familia mare a acestui mare Om, tainele legate de tot ce a însemnat școala și plantele, dar și familia. În marea familie în care a trăit, cea a copiilor, a găsit doi copii, pe Victoria (Vichi) și Daniela, pe care i-a adoptat, iar doamna învățătoare Covaci Maria, dacă ar fi trăit, în decembrie 2007 ar fi împlinit 100 de ani. Oh! Tempora!

Azi, Grădina Botanică, la propunerea Consiliului local, îi poartă numele, iar noi, măcenii, alături de cele 200 de grădini botanice

AUGUSTIN COVACI

S-a născut în anul 1931, în comuna Macea și cântă la vioară de la 13 ani.

Are un fiu, Covaci Augustin, născut în anul 1960, care cântă la saxofon de la 15 ani.

ANGHELINA SIMION

S-a născut la 25 februarie, în comuna Macea, într-o familie de șase frați.

A lucrat ca agricultor, apoi în Arad, la Fabrica de mobilă și la CFR Curtici. Este „instructor de dansuri populare” de când se știe, astfel că din 1958 activează și pe lângă Căminul Cultural Macea, atât ca dansator, cât și ca „băgător de seamă” pe lângă grupurile artistice de amatori, mânând „măgaru”.

O binemeritată pensie îi oferă plăcutul prilej de a se ocupa și mai mult de efer-

vescența culturală din satul său, dar măcenii, prin tinerețea și jovialitatea ce le afișează, îl cunosc ca și „Grăitor la uspeță” și „Vestitor” la Gura satului din 1981.

Acum locuiește în „Coreea” și are ca poreclă „Simi a lui Pătroala”.

GHITĂ BACIU

S-a născut la 30 iunie 1946 în comuna Macea. este absolvent al Școlii Postliceale „Hidrotehnica” din Arad.

După cum se poate vedea, se autointitulează: „Io-s fecior de la Macea”, dar ca model și părinte spiritual i-a fost Lucreția Ciobanu.

Are numeroase impri-mări la Radio București, Timișoara, Târgu Mureș,

Electrecord (5 discuri și 3 casete audio). Colaborează cu TVR1 (în emisiunile Theodoriei Popescu, Gheorghe Palcu, Niculina Merceanu), cu Etno TV, Favorit, televiziunile locale Info TV, TV Arad (în direct).

Colaborează cu mulți interpreți din țară în scopul promovării unui folclor autentic, iar pe discuri Electrocord a apărut pe trei exemplare singur.

În special pentru cititorii acestui volum, simțindu-se legat de pământul natal, redăm un crâmpei dintr-un cântec despre Macea, pentru măcenii (a cântat alături de măicuța sa, nană Nisăie).

Nu-n ultimul rând, acest purpuriu îl închină, ca un prinos al recunoștinței, D-NEI LUCREȚIA CIOBANU, solista de muzică populară pe care o cunoaște interpretul din 1961. Și, ca un corolar a tot ce-i unește, “se vorbesc” zilnic, îi este idol și mentor, și pentru faptul că în anul 1971, i-a cântat la nuntă, l-a condus la altar, cu aleasa inimii, doamna Viorica Martin. Iar noi, n-am făcut altceva,

decât să ne fălim cu măceanul nostru, **GHIȚĂ BACIU**, prezență frecventă la serbările câmpenești de la Curtici, Pecica, Nedeia de la Sortoc, Beliu, Festivalul de la Moneasa, Lipova, într-un cuvânt, păstrător al autenticului folclor de pe plaiurile noastre.

Fetele de la Cicir

Fetele de la Cicir
Poartă poalele cu fir
Iar cele din Gurahonț
Poartă poalele cu colț.

Arădeanu-s și mă țanu
Că mândra-i din sat vecinu
Arădeanu-s și-mi stă bine
Că și mândruța-i cu mine.

Mândră floare viorea
Io-s ficior di la Macea
Și mândra-i din Lipova
Țucu-i uăchii și gura
Ochii ei ca două flori
Fură mintea la ficiori

Macea mé, sātuț cu dor

Din Arad până la noi
Nu-s nici dealuri, nici văi
Num-o pădure di fag
Ș-apoi satu mneu cu drag

Macea mé sātuț cu dor
Nu te-oi uita până mor
Tu-mi ești floarea bucuriei
Leagănul copilăriei

Și-am să vin, satule iară
Când o cânta cucu-n vară
Să-mi văd ulița cu pruni
Și vecinii mnei cei buni

Să-mi văd fântâna cu roată
Și vecinii mnei la poartă
Cu care mă voroveam
La mine-n sat când ieram.

PAVEL CRIȘAN

S-a născut în comuna Macea la 20 februarie 1936.

A urmat cursurile Școlii elementare din localitate, privat fiind din cauza condițiilor istorico-sociale de studii medii, fapt pentru care se autodenumeste „autodidcat”.

A îndeplinit mai multe funcții în comună: brigadier, șef de echipă, șef de garaj, dispecer ș.a., dar a scris cu ușurință texte pentru brigăzile și grupurile satirice, masându-și astfel apartenența la curentul adventist din comună.

Drept urmare, pentru căința și nesupunerea într-o credință, se hotărăște să iasă dintr-un „fiu rătăcitor” și să rescrie Biblia (iunie 2004 – februarie 2006) cu mâna, cu majuscule, pe care o expune în diferite ocazii.

Drept referințe, însemnăm că acum lucrează la a doua ediție, iar „rapsodul” măcean o va expune acolo unde îi va fi cerută.

DĂRVĂȘAN CORNEL PAVEL

S-a născut la 30 iunie 1975 în comuna Macea. este absolvent al Facultății de Teologie Adventistă Pastorală Cernica și licențiat al Universității București.

În prezent este pastor al Bisericii de Ziua a șaptea.

În paralel cu activitatea spiritual – creștină este și redactor de emisiuni TV: „Viața la superlativ” (la Info TV – Arad), dar se preocupă de promovarea religiei, susținând conferințe publice și internaționale în Atlanta, SUA, Chicago, SUA, Madrid, Spania, Dublin, Irlanda.

A publicat cartea „Viața la superlativ”, Editura Graphe, 2005, București.

Pasiunea de „păstor” al sufletelor rătăcite a adunat-o în multe CD-uri și DVD-uri care atestă preocupările de ordin spiritual etic.

Pentru iubitorii de lectură de poezie, am ales două poezii din creația sa (ne place să spunem că se trage din familia lui Tăițăl).

Retroproiecție

Când dorul de casă se stinge pe drum,
Când inima strigă de groază spre stele,
Că e doar un sunet și totul e scrum,
Mai stau printre gânduri cu-arcadele grele,
Și zic printre rânduri:

„De ce am ajuns,
Să punem privirea pe sori fără formă?
De ce totul moare și e nepătruns,
Al dragostei zvon către viață și normă?

Nu știm câte patimi s-au strâns în noian,
Din cer judecata și-anunță sosirea,
E dreaptă și vine cu trăznet și-n van
Declară mișeii „că-i scumpă slujirea...
Că suflete-s rodul umblării pe lume,
Că bani nu în oameni, ci-n ziduri am pus»
Degeaba urâți teologi fac doar spume,
Că timpul de har pentru ei este dus...

Din cerul frumos, un bogat curcubeu,
Și-arată splendoarea-mplinește visarea,
A nopții de veghere înspre Dumnezeu,
Cu zbucium și dor am privit spre cărarea,
Ce duce în dragostea vieții de-apoi,
Ce chin de pe lume, ce jale-n priviri,
Când frigul din oase va fi doar în noi,
Și nu vom avea către cine șoptiri,
De rugă să mai spunem din ochi triști și goi...

Mi-e dor de tine

Mi-e dor de tine ca de aer,
În nopți de gemete mitrale,
Adânc, ecoul lor în vale,
Topește-al gândurilor caer,
Mi-e dor de tine ca de aer...

Mi-e dor de tine ca de apă,
N-amiaza secetei de vară,
Țăranii sunt la câmp, afară,
Și beau un pic, apoi mai sapă,
Mi-e dor de tine ca de apă.

Mi-e dor de tine ca de foc,
În miezul iernii viscolinde,
Sunt prunci cu sănii, sunt colinde,
Și frigul trece prin cojoc,
Mi-e dor de tine ca de foc...

Mi-e dor de ochii tăi senini,
Te cheamă glasul meu pustiu,
Să mă renaști să fiu iar viu...
Să-mi spulberi sfetnicii haini
Mi-e dor de ochii tăi senini.

TRAIAN MÂNDRUȚĂU

S-a născut la Macea, la 21 august 1925 și s-a stins din viață la 22 ianuarie 2003.

Lipsit de studii școlare a fost un agricultor convins.

În anul 2003 este remarcat de Anca Bugariu și Șt. Matyaș (ziarul "Jurnal arădean") ca un pictor naiv de o reală valoare (necunoscută). Admira picturile naive, icoanele pe sticlă, dar tot "anonim" a rămas, cum de latfel și alți anonimi măcenii, pe care poate-i găsim în alte arhive, Budapesta, Sibiu...

Nota dominantă a icoanelor sale este simplitatea, expresia, candoarea, puritatea, care la 25 de ani îl marchează, pictând cam 500 bucăți.

Ne întrebăm unde sunt? Căci în Arad, ar fi un muzeu care să i le păstreze ca pe un sfânt tezaur.

"Multe icoane le-am dat unui țigan să le vândă... m-am trezit și fără bani și fără icoane "... suspina odată pictorul.

În sat era cunoscut sub porecla Trăian - Trăian, prin care, mama, l-a încurajat. "Am încercat să pictez și pe pânză, dar nu mi-a plăcut", mărturisea pictorul măcean.

Ca o ironie a sorții, când nu a mai avut cu ce picta, căci se întâmplă și de astea, Trăian - Trăian s-a concentrat asupra confecționării coșurilor de nuiele, a reparat biciclete și chiar... ceasuri.

Basmul vieții sale este “basmul” vieții de la țară... “la treierat cu mașina de călcat pusă în funcțiune de un buldog pintecat”.

Acum, din ceruri, ne privește pe noi, cititorii, admirându-i “icoanele” la care ne-nchinăm prin scris.

MIHAI OLIMPIU MAUR

S-a născut în 30 aprilie 1971, în comuna Macea, numită aureolă măceană, precum Humuleștiul lui Creangă.

Urmează cursurile Școlii Generale în “satul bătrân”, apoi cursurile de liceu la Arad.

Este absolvent al Facultății de Teologie adventistă și a re un Master în Cultură și Civilizație Ebraică la UVVG Arad.

În loc de referințe vom înscrie aici campaniile de evanghelizare în țară și străinătate, Atlanta (SUA), Lockve (Serbia).

Actualmente este pastor al Bisericii Adventiste din Vestul României.

Pentru strădania de a propovădui credința și canoanele ei, a cest “rapsod” din Macea ne face să îl înscriem în prezentul volum.

FLORENTINA MERCEA

S-a născut la 25 decembrie 1966. absolventă a Liceului Economic Arad. Actualmente este bibliotecar la Biblioteca din comuna Macea.

A editat placheta *150 de ani de lectură publică* – o bună parte din datele furnizate aici fiindu-i furnizate de Florica Șiclovan, fostă bibliotecară în comună, actualmente membră a Clubului Femina.

ELENA STOIAN

Simi”, cu care a apărut în emisiuni ale postului local Info TV – Arad și alte activități culturale.

S-a născut în comuna Macea, la 2 septembrie 1967, din familia cunoscută a lu’ Ciocănel.

Locuiește în “Cutoș”, este căsătorită cu fiul cel mic a lu’ Maria lu’ Rara.

Este împătimită a dansului popular local măcean, fiind o păstrătoare a tradițiilor, dar și a “hanilor din sat de la bunica ei” pe care, de altfel, le și îmbracă cu mândrie.

Ca “partener” de joc popular îl are pe “unchiu

SIDA FLORICA MAXA

S-a născut la 1 februarie 1959 în comuna Macea. Este absolventă a Facultății de Teologie “Aurel Vlaicu” Arad, cu un masterat de “Management educațional”. Actualmente este educatoarea la Grădinița PP 17. În paralel cu activitatea profesională, la fel ca și tatăl său, Maxa Gheorghe, scrie versuri, având în pregătire un volum de versuri.

Colaborează la publicațiile arădene (Jurnal arădean), la publicațiile de specialitate («Școala vremii», «Educația plus», «Aktuall») și este coordonator al revistei grădiniței: «Bijuterii pentru copii», numerele 1-3.

Redăm în cele ce urmează câteva poezii scrise (a fost dorința expresă a autoarei) în perioada spitalizării la Cluj – 2006, la Spitalul Oncologic.

Poeziile sunt scrise în spitalul oncologic din Cluj – Napoca în 2006, când se afla la tratament – chimioterapie.

Bat clopotele-n inimi

Bat clopotele-n inimi
Tot bat de parcă tună.
Dar surzi suntem noi oare
De n-auzim cum sună?!
Cât trebuie să bată
Să ne putem trezi
Din somnul trândăviei
Să putem auzi
Glasul Celui ce bate
L-a a sufletului poartă?
Noi nu vrem să-I deschidem
Și viața ne e moartă
Și El tot bate-ntruna
Și vrea să ne trezească
Viață să ne deie
Și să ne mântuiască.
Dar nouă nu ne pasă
Și mergem spre pierzare
Iar El tot bate-ntruna
Răbdare cât mai are?!...
Haidem cu toții dară
Din somn să ne trezim
Pe Cel ce bate-n inimi
Smeriți să îl primim
Iertare Lui să-I cerem
Răbdare să ne dea
Și-n inimi să rămână în veci și pururea.
Amin!

Alerg la Tine, Doamne

Alerg la Tine, Doamne
Acum în ultim ceas
Cerându-Ți îndurare
Cât timp mi-a mai rămas.
Că nu mai vreau de-acuma
Decât să îți slujesc
Și viața mea întreagă
Ție să-Ți dăruiesc.
Ajută-mă, Iisuse,
Smerit să-mi port crucea
Să urc pe calea strâmtă
Și să te pot urma.
Că prea mult timp pierdut-am
În patimi și-n plăceri,
Luptat-am pentru idoli:
Bani, funcții și averi....
Acum acestea toate
Valoare nu mai au.
Ce-am adunat eu oare
Ție să pot să-Ți dau?!...
Ce îți voi spune oare
Când ne vom întâlni?
Balanța cum va trage
Când Tu vei cântări?!...
Mai lasă-mă Iisuse
Trimite-mi al Tău har
Și-nvață-mă ce roade
Să pun pe-al Tău cântar:
Milă, răbdare, pace,

Iubire, împăcare,
Nădejde și credință
De-ajuns sunt ele oare?!...
Ce pot să fac de-acuma
Ca să mă mântuiesc?!...
Ajunge doar atâta
Să-nvăț să Te iubesc
Pe Tine și pe semeni
Cu-ntreagă ființa mea?
Numai atât cerut-ai
Și nu Ți-am putut da?!...
O, iartă-mă Iisuse
Și-ntinde-mi mâna Ta
Că altfel se va scurge
De-acuma viața mea.
Căci fără Tine DOAMNE
Nimica sens nu are.
Tu ești IUBIREA, PACEA
Și dulcea mea scăpare.

IOAN MERCEA

S-a născut la Macea, la 15 februarie 1960.
A absolvit Școala de maiștri din Timișoara.
Actualmente este primar al comunei natale.

Indubitabil, poate fi numit un inedit rapsod popular pentru calitățile sale de a cânta din frunză și nu numai, dar este și un bun imitator al vocilor copiilor, recitând aidoma (de fapt este deținătorul Marelui premiu de la Aninoasa, 2005, de la Festivalul primarilor).

Îmbinând plăcutul cu utilul, simțul gospodăresc cu cel al umorului, deschide inimile și sufletele tuturor aceluia cu care intră neconvențional într-o comunicare.

Iată, mai jos, în imaginara noastră gândire, cum ar fi fost cuvântul Domniei Sale la una din lansările noastre de carte (în care s-a implicat impecabil), a câta, oară?!!

Din cuvântul închipuit al domnului primar

Nici n-o trecut bine anu'
Se tânguie prin frunză, iar, primaru'
Că iar ne cheamă la lansare
Măceana noastră, Ranta Floare!

Ce-i în brâncă nu-i minciună
Ce-i în gușe-i și-n căpușe

Decât ne ieie cu paru'
Mai bine verse-și amaru'

Că fie pita cât de rea
Tot mai bine-i la Macea
De-aceea azi vă cheamă la lansare
Cu mic cu mare a mea mătușă, Floare

Mai dă cu subsemnata – că-i la modă
Ca să se abroge ori să se noteze
Case cu memorii, parastase, vezi, evenimente
Pentru mai departe, cine să semneze.

(că n-o trecut, chiară, bine anu... și semnează... tot primaru)

PETRU SOCACI

S-a născut în comuna Macea, în 17 iunie 1936, fiind cel mai mic din cei șase copii ai familiei.

Intră la vârstă fragedă, 15 ani, ucenic în meseria de fierar – potcovar, la Don Mihai, unul din cei mai buni maistori ai satului.

A stat trei ani la ucenicie, a stat două luni ca și calfă, apoi, în Dorobanți, șase luni, la Kraveț Pali.

A lucrat la Depou CFR Arad în meseria de fierar forjar. Ieșind în 1990 la pensie, și-a mai continuat meseria acasă în miheiul său.

Ca o curiozitate, în 1990 a reușit să potcovească un ou, ceea ce i-a adus celebritate, fiind invitat în Austria, la un festival de specialitate.

Redăm, prin amabilitatea domnului Socaci Petru, alte meșteșuguri practicate, din vremuri străvechi, la Macea.

Alți fierari ai comunei:

Don Mihai

Meșter Ștefan

Hornea Teodor

Andreicovits Adam

i s-au alăturat lui Socaci Petru, îmbinând meseria de căuaci – potcovari cu cea de rotari, reparând căruțele și plugurile.

Alți rotari ai comunei:

Tărăboanță Ștefan

Tărăboanță Traian

Kempf Francisc

Kemph Ion

Deutsch Andrei și fiul său, Andrei

Kemph Adam

Tâmplari:

Delejan Ștefan și fiul

Ciupuligă Gheorghe

Crișan Florea (porecla Bou)

Terentie Todor (porecla Moț)

Schwerthöfer Mihai

Mercea Dumitru

Mureșan Vasile

Macovei Mihai

Dârvășan Gheorghe

Săcui Ioan

Croitori bărbați:

Costea Dumitru (porecla Ciuta)

Wagner Gheorghe și fiul, mai apoi și copiii fiului, Hansi și Ghiuri

Pantea Gavrilă

Croitoarese (săbăițe)

Cazan Sida

Macovei Florica

Redeș Maria

Stark Sali

Deutsch Barbara

Maur Elena

Rung Rozalia

Frizeri:

Jivan Teodor și fiul, Emil

Ardelean Florea (porecla Țuicaș)

Otlăcan Gheorghe (porecla Borbilu)

Bodonea Gheorghe

Pantofari:

Mara Ioan

Crișan Traian

Rung Adam cu fiul Adam

Csiki Francisc

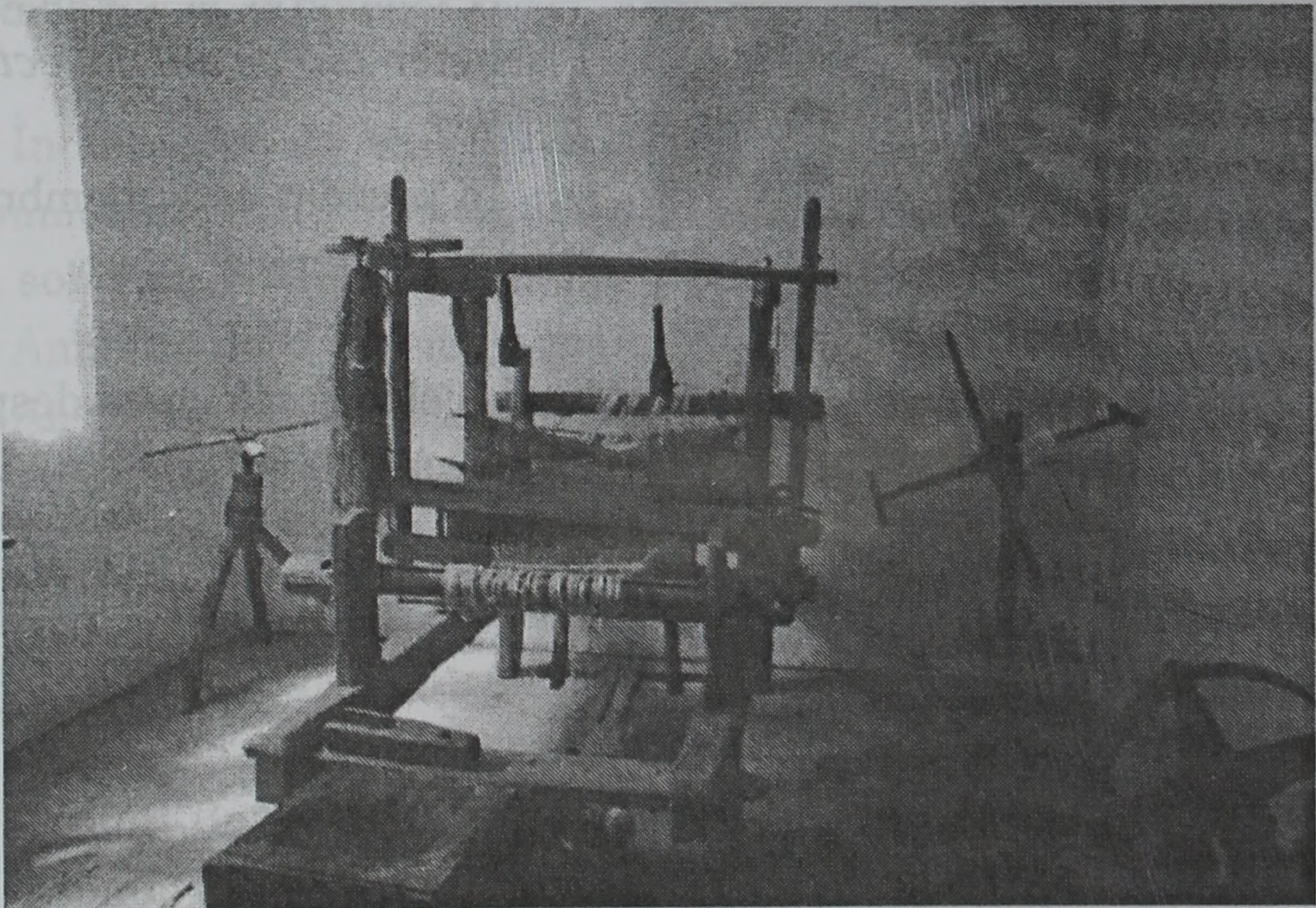
Kondora Andrei

Tinichigii:

Lump Adam

Fam. Gabor

Sfăt Iacob – ultimul consătean care știa să acopere case cu paie – secară.

FLORICA ȘICLOVAN

S-a născut la 21 aprilie 1948, la Macea. A lucrat o bună vreme la CFR Curtici, apoi ca bibliotecar pe lângă Casa de Cultură Curtici.

Satul natal a atras-o, astfel că a împărtășit din lumea cărților sătenilor săi, măcenilor, în ultima perioadă, înainte de a se pensiona.

A colaborat la publicarea Plachetei *150 de ani de lectură publică*.

În prezent este membră a Clubului „Femina”.

A publicat alături de domnul Mihai Șiclovan, placheta despre *Corul bisericesc (40 ani); Biserica Ortodoxă (40 ani)*.

PAVEL MIHAI ȘICLOVAN

S-a născut la Macea, în 7 februarie 1946.

Absolvent al Academiei de Științe Politice București.

A fost primar în Curtici și Macea, desfășurând activități benefice pentru obștea în fruntea căreia s-a aflat vreme îndelungată.

Opera:

Placheta: *Corul bisericesc și Biserica Ortodoxă Macea* (2008)

De numele său se leagă și propunerea ca cele două parcuri din Macea să poarte numele unor “corifei” măceni (respectiv Grădina Botanică “Pavel Covaci” și Parcul Central “Pavel Mercea”).

În întreaga sa existență corul mixt a participat la toate evenimentele mai importante din parohie și uneori, atunci când a fost solicitat, în alte parohii. din alte localități.

Amintim două momente mai importante din existența corului:

Anul 1989 și perioada de după, când numărul membrilor corului a crescut foarte mult, spațiul aferent devenind neîncăpător;

Anul 2001, când corul s-a scindat, o parte rămânând în corul vechi, iar cealaltă parte, în special cei tineri, au trecut sub bagheta dirijorului Boar Ovidiu.

Iată componența acestui cor:

Dirijor: Boar Ovidiu;

Sopran: Pilan Ionela, Murg Mirela, Murg Mariana, Vițalar Elena, Boată Adriana, Cohan Ionuța, Creț Lenuța, Toma Luminița;

Alt: Feldi Florica, Mercea Florentina, Tudoman Măria, Tudoman Raluca, Pădurean Monica;

Tenor: Donea Gigi, Müller Vali, Muler Valer, Isaac Petru.

Bas: Covăsan Iulian, Feldi Gheorghe, Feldi Gheorghe jr., Baci Traian, Șiclovan Emil;

Și astfel Biserica Ortodoxă din Macea are două coruri mixte, care participă alternativ la slujbele religioase.

Din inițiativa membrilor corului mixt, sărbătorit în 2008, în curtea bisericii a fost ridicată o cruce, pe ale cărei plăci laterale sunt trecuți preoții, dirijorii și membrii componenți ai corului.

Creator mărit

Tu ești Tatăl tuturor,

Dă fiilor Tăi harul Tău

Dumnezeule ceresc,

Tu veghezi cu a Ta bunătate

Iubirea Ta, e veșnic nesfârșită

Harul Tău, e veșnic creator

Trimite harul Tău

Și Tu fii cu noi

De acum și pururea!

Pentru ca rugăciunile credincioșilor să se înalțe la Cer, Biserica creștină a rânduit ca răspunsurile liturgice să fie date prin cântece, de către oameni cu chemare și har de la Dumnezeu.

Din timpuri îndepărtate în Biserica Ortodoxă din Macea au existat preocupări pentru instruirea cântăreților de strană, de către dascăli bisericești, care erau învățătorii școlii: românești din Macea. Aceștia s-au preocupat de organizarea unor grupuri de cântăreți, sub formă de coruri.

Documente mai vechi de la sfârșitul secolului XIX amintesc de primul cor bisericesc, bărbătesc, organizat pe două voci, de către Teodor Otlăcan, în anul 1896.

Urmează apoi corul bărbătesc pe patru voci, înființat de învățătorul I. Văcaru, înainte de al II-lea Război Mondial.

Același dascăl înființează, în aceeași perioadă, un cor mixt.

Acestea nu durează prea mult, deoarece începe războiul, la care este concentrat și dirijorul.

Aprilie 2008 de Florii.
Aniversarea a 70 de ani de la înființarea Corului bisericesc
de la Biserica Ortodoxă Macea

TOLAN TRAIAN (PIRCHIȚA)

S-a născut la 27 septembrie 1930 în comuna Macea.

Părinți: Tolan Toader și Ecaterina.

În anul 1937 începe cursurile la Școala Generală Macea. a absolvit ciclul gimnazial (șapte clase în anul 1944). În anul 1944 se înscrie la Școala de Cantori, dar nu urmează cursurile decât trei luni.

În anul 1955 se angajează cantor, crâsnic și dirijor al corului la Biserica Ortodoxă Macea.

Slujește cu credință timp de 35 ani lăcașul sfânt al Domnului, Biserica Ortodoxă din Macea.

Redăm, mai jos, un buchet din cele mai emoționante pricesne și doine cu care ne-a încântat cu diferite prilejuri.

Pricesne

Ascultă Doamne pe robii tăi
Și nu uita de ruga lor
Mântuiește, mântuiește poporul cel ce strigă
Și caută-ndurare.
Spre moștenirea ta.
O, Doamne, Doamne!
Aliluia (de trei ori).

În casa Tatălui meu
Mai multe lăcașuri sunt
Și merge-voi Să pregătesc
Și vouă un loc
Unde sunt Eu

Și voi să fiți
Aliluia (de trei ori).

Spune-mi mie Doamne
Ce este omul pe fața pământului?
Praf și pulbere
Care-l bate vânturile
Iară sufletul – bis
Este numai o scântee-naintea Ta.

DOINE

Câte fete-s bănățene

Câte fete-s bănățene
Toate-s negre la sprâncene
Numa' a mea-i mai băluță
Și aia-i a mea drăguță
Câte fete-s lângă noi
Facă-le Dumnezeu oi
Și pe mine-un ciobănaș
Să le cânt din fluieraș
Câte fete-n brațe-am strâns
Toate după mine-au plâns
Când te-oi strânge și pe tine
Și tu-i plânge după mine.

Bagă Doamne luna-n nor

Bagă Doamne luna-n nor – bis
Să mă duc unde mi-e dor
Bagă Doamne luna-n stele – bis
Să mă duc unde mi-e jele
Tu nu vrei
Tu nu vrei
Bade să mă iei
Ba io vreau
Ba io vreau
Mândră să te ieu
Bagă Doamne luna-n ceață
Să mă duc la mândra-n brață.

Ieri am fost în sat, la clacă

Ieri am fost în sat, la clacă
N-am găsit mândră să-mi placă
Dragă mi-e mândruța-naltă
Că-mi dă gura peste poartă.
Dară mândra-i mititea
Se-ntindea și n-ajungea
Și-o căzut poarta pe ea.

Peste deal răsare luna

Peste deal răsare luna
Io vin de la mândr-acuma
Iar de-ar ști nevasta mea
Ușa nu mi-ar descuia

Drumu-n casă nu mi-ar da
Nici în pat nu m-ar culca
Nici în pat și nici pe țol
Numai pe pământul gol.
– Măi muiere, măi muiere
– Ce-ai tu cu mândrele mele?
– Că mândrele îs plătite
– Cu parale cheltuite
– Să-mi ia dracu caii mei
– De nu i-oi lua cercei
– Să-mi ia dracu și cocia
– Dacă nu mi-oi da și mia.

Casa și muierea rea

Casa și muierea rea
Nu-ți mai faci casă cu ea
Nici cu omul băutor
Nu mai bagi pita-n cuptor
Prinsei patru boi la car
Ș-adusei pe vai și amar
Prinsei doi cai la cocie
Ș-adusei o sărăcie.
Mă-nsurai junele-n casă
Nu-s nici slugă
Nu-s nic gazdă
Nu îs gazdă pe moșie
Numai slugă la cocie.
Când plouă cocia o bagi la scuteală – bis
Iara ruda stai afară
Cine-o zgunit juncritul
Nu-l mai primească pământul.

Nașterea Domnului

Steaua în trei la care se adaugă al patrulea colindător, numit „guda cu sacul”. Cel de-al patrulea colindător era vopsit pe față și avea un sac în spate în care aduna darurile pe care le primeau de la gospodari: nuci, cârnați, colaci.

În casa creștinului, Voltezar zice:

„Lopotițe cu colacul
Dă și la guda cu sacul”
Guda zice:
„Un drob de clisă moale
Să ne tomnească la foale
Un dărab de cărtăboș
Să ne facem mai voioși.
Un drob cu plăcintă cu mac
Să ne tomnească la stomac.”

Plugușorul: trei colindători, doi boi, gazda.

Cei trei colindători intră în casa creștinului, se rotesc în mijlocul camerei și gazda zice gospodarului:

„Aho, aho la obloane, la boieri, la cocoane, cavaleri și domnișoare

Șade dumnealui în casă
c-un pahar de vin pe masă,
iar în fundul paharului șade lumina
Și Dumnezeu cu deofina
Hei, hei, homorei
Și mai mânați, flăcăi!”

Boii mugeau (de trei ori)

Gazda zice:

„Astă-vară primăvară
Iese Domnul pe afară
Poruncește la argați:
-Boii să îi înjugăți
Și de-arat să v-apucați
Unde nu-s spini, nici

mărăcine

Și unde se poate ara bine
Hei, hei, homorei
Și mai îndemnați flăcăi!”

Boii mugeau (de trei ori)

Cei trei colindători se opresc în mijlocul camerei, iar gazda se întoarce către stăpânul casei și îi face urarea:

„Anul Nou ce astăzi vine
Să v-aducă dar și bine
Anul Nou ce a intrat
Fie binecuvântat
Holdele să vă rodească
Măiestria să-nflorească
Și tot bine să trăiți
La mulți ani fericiți!
La mulți ani cu-ndestulare
Vă poftim cu mic cu mare
Toată casa-n bucurie, veselie
La anul și la mulți ani!”

Cu Steaua la Mănăstirea Gai, Arad

CAPITOLUL III

Rapsodia „Gurii satului” și „rapsozii” ei

RAPSODIA GURII SATULUI

Festivalul „Gura satului” adună, tot la doi ani, toată suflarea satului la dunga șanțului, când „ploaie cu tărăboaie” și râzi cu lacrimi în țârloaie.

În palmaresul acestui festival se-nscrie Marele Premiu de la Vaslui din 1980. De atunci, imaginile vorbesc de la sine, sunt grăitoare și noi încercăm doar să facem însemnare despre ele. Ca meniuri, vă propunem: crumpe cu mânântălușuri, tocană de măruntaie, ciorbă cu piparcă usturoaie, borșeu gros cu perinci, răchie, de căldare, curechi răsălit, țâmpi fripți sau zamă de părădaică cu boți.

„Vorbe de la povestea vorbei”

„Mărul de aur”, „Lampa lui Aladin”, „Cu lopițaua la Pețu-n dâmbă”, „Ce ne facem fraților?” – pe scurt „repetau cu paltoanele” pe ei, „a capella”, „blestemul babei”, „Păcală la votare”, ș.a. răsună

și azi în mintea celor care aleg râsul să plângă, sau invers.

Noi, în vara lui 2008, am ales să ne plângem mentorul. Dar, ne-au rămas...

O glumă, două glume
Ca să facem rost de rime
Un viers și un dram
Ca să facem un program
Un cal, un urs
Ca să mergem la concurs

Refren:
Ce ne facem fraților
Ne-ntrebăm acum
Cu brigada noastră veche
Am rămas în drum!

Noi îi ungem bine osia
Ca să meargă mai frumos
Cu brigada pre săracă
O să mergem tot pe jos

Cheltuim aici parale
Pân la cel din urmă șfanț
Cu brigada sus pe copsă
Am băgat căruța-n șanț.

A la turca bre
Cu ciubuc și cafe
A, ia, ia, ia, ie
A la turca bre!...

GURA SATULUI

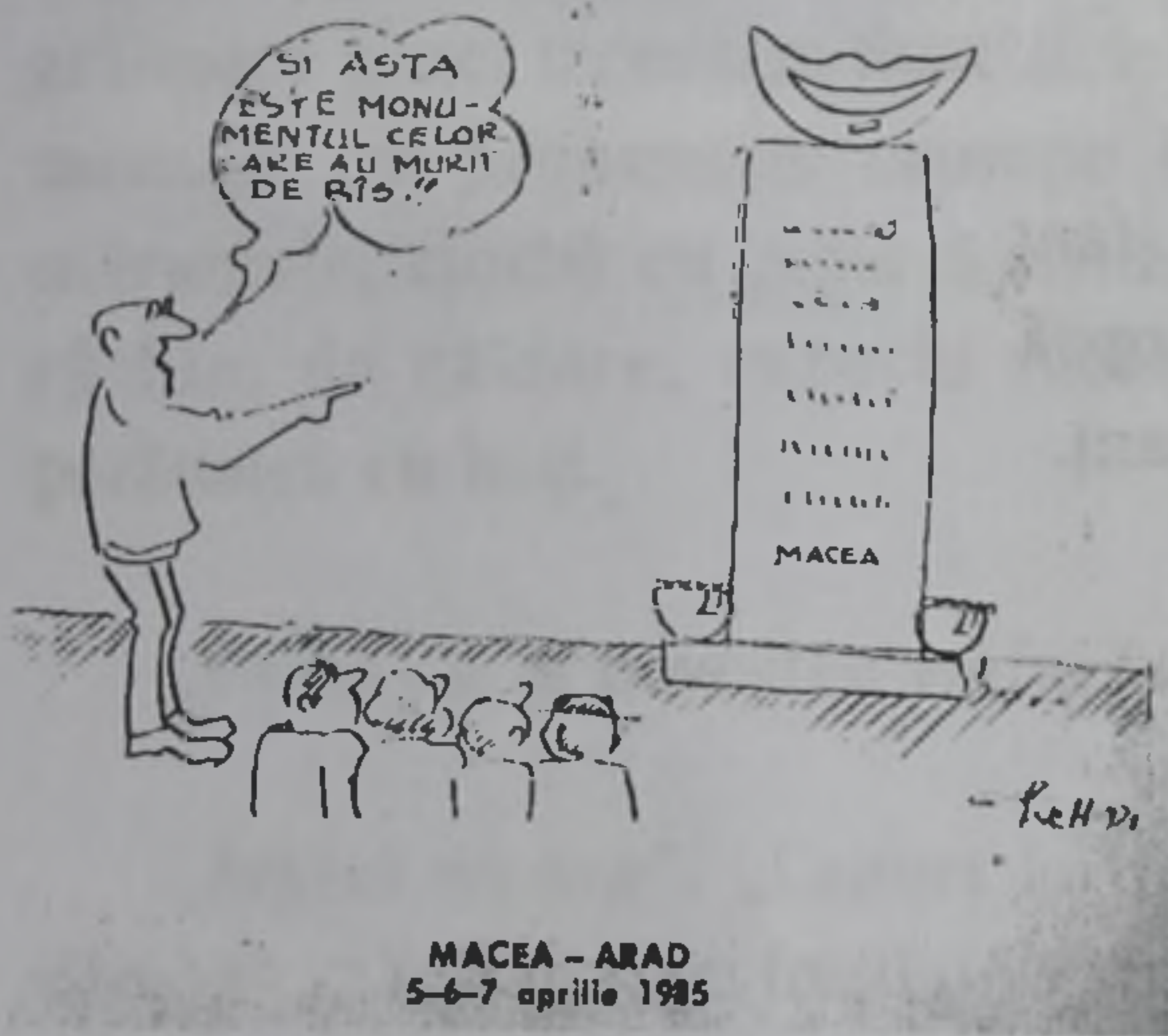
PROGRAMUL

de desfășurare
a manifestărilor

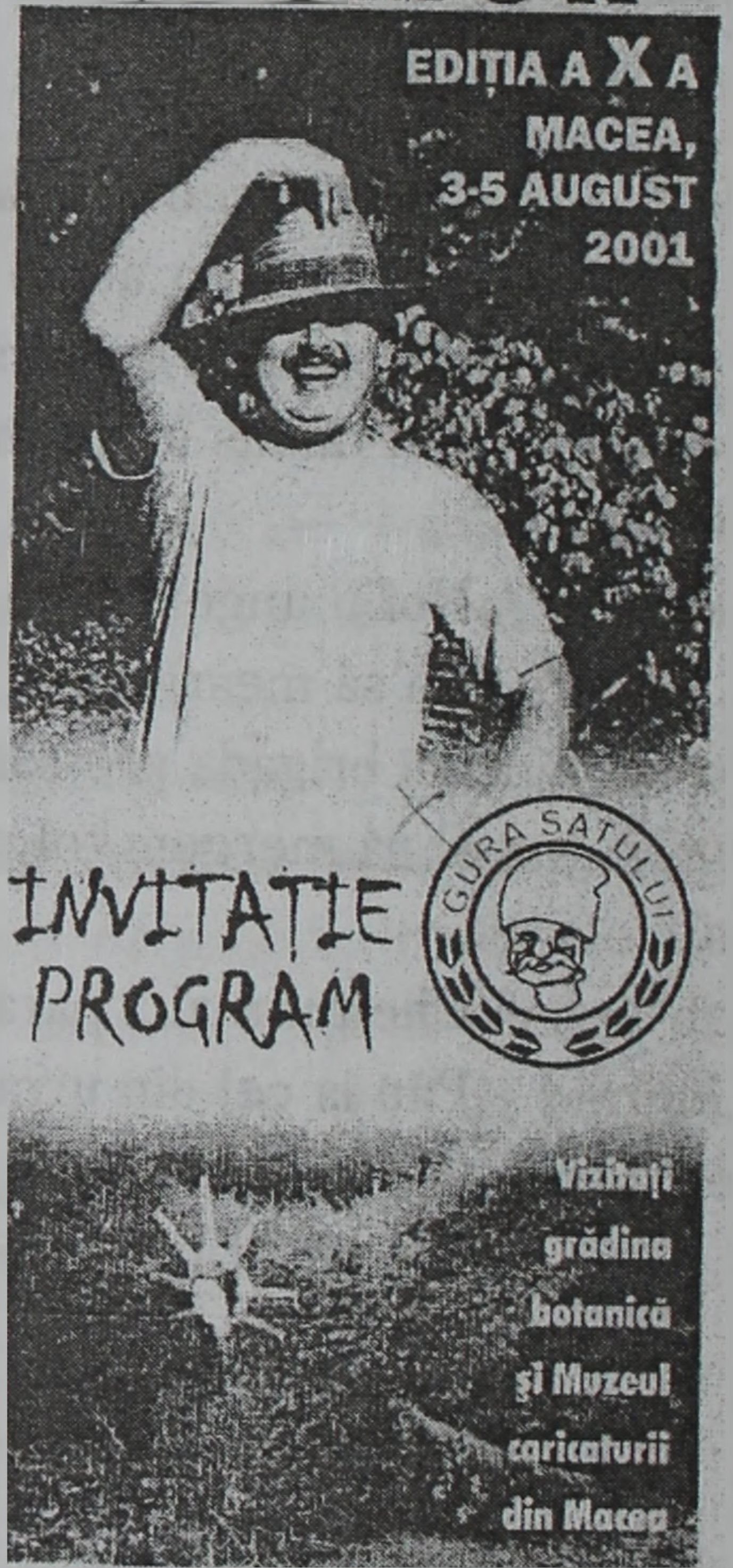
Macea — Arad
15, 16, 17 aprilie 1983

Gura satului

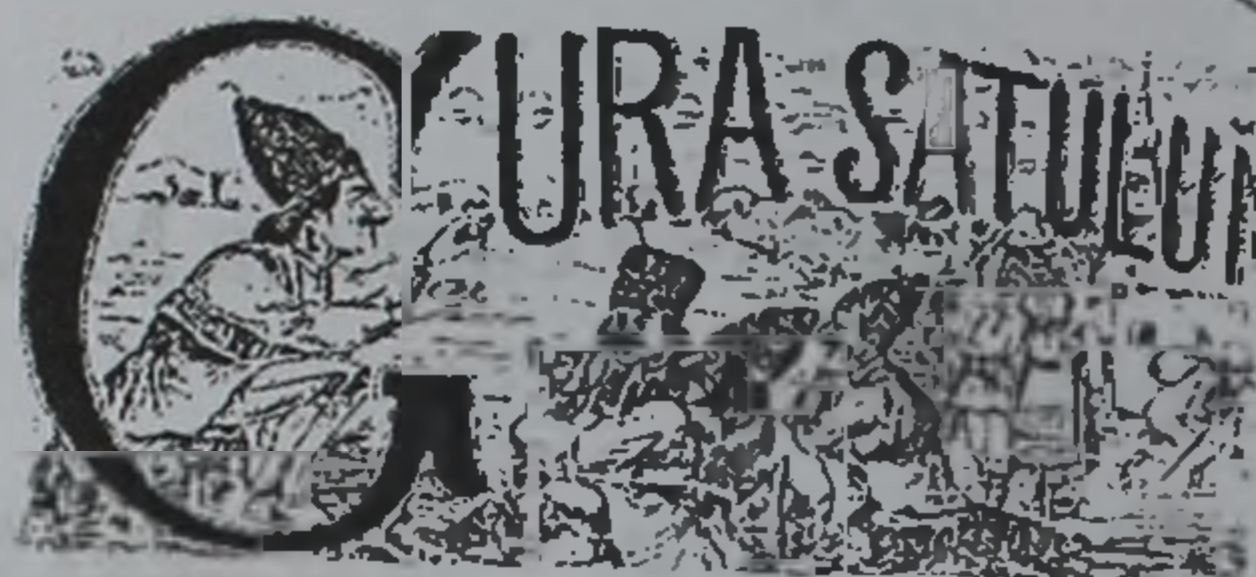
Festival interjudețean
de satiră și umor

FESTIVALUL DE SATIRĂ ȘI UMOR

INVITAȚIE PROGRAM

FESTIVAL DE SATIRĂ SI UMOR SĂTESC

Ediția a XII-a
MACEA, 5-7 AUGUST 2005

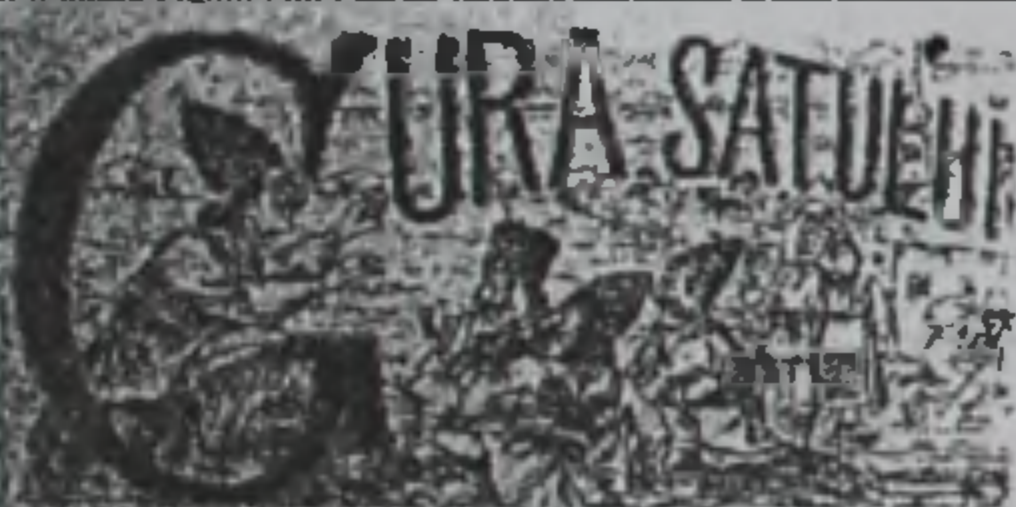

„IO MIS PĂTRU
DE LA MACEA
CU BURICU
CÂT POGACEA!”

FESTIVAL DE SATIRĂ ȘI UMOR

EDIȚIA A IIIA
1987

Direcția județeană Arad pentru Cultură, Culte și Patrimoniu
 Centrul Județean pentru Cultură, Turism și Tineret Arad

FESTIVALUL DE SATIRĂ SI UMOR SĂTESC
EDITIA A X-A CĂMINUL CULTURAL MACEA

MACEA, ARAD, 3-5 AUGUST 2001

Diplomă
Jubiliară

Se acordăTRAIAN LĂPĂNUS.....

dinMACEA..... județulJud. ARAD.....

PremiulDE EXCELENȚĂ.....

pentruÎNȚEBEA ACTIVITĂȚII ARTISTICE.....

DĂNUȚ ADAM

S-a născut în comuna Macea, la 17 noiembrie 1953.

A absolvit 10 clase, apoi școala de șoferi. A fost pe rând șofer, tractorist, muzicant, textier, interpret, pompier, dobaș al satului natal, de care se simte foarte legat sufletește.

De numele său și al altor coechipieri se leagă întreaga activitatea a Brigăzii artistice de la Macea. astfel în 1980, la Festivalul de Umor de la Vaslui, el, Donu Chîrjoti cucerește râsul și inimile publicului, iar brigada ia Marele Premiu.

În prezent este instructorul brigăzii de pe lângă Primăria Macea.

Referințe:

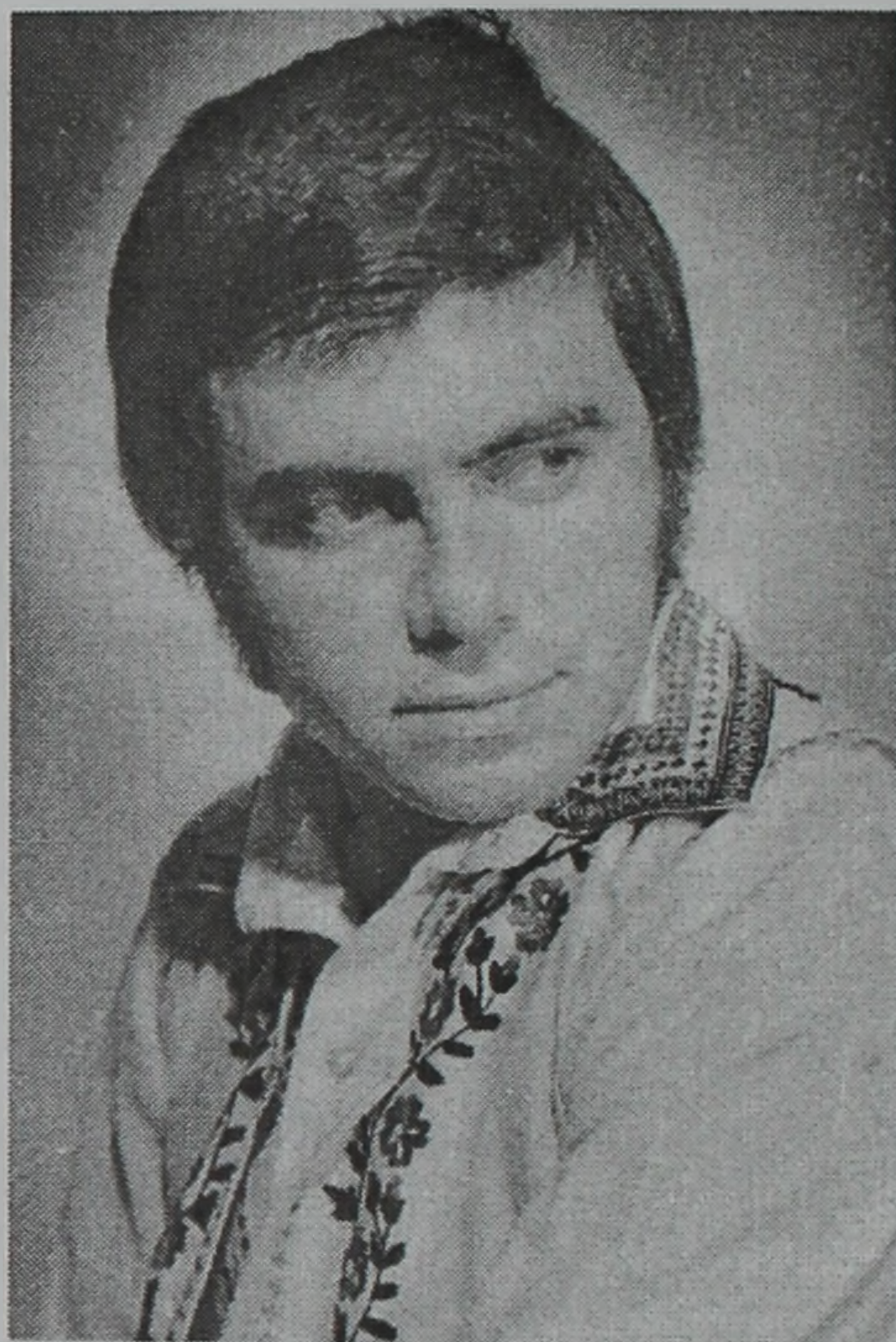
Ziarul „Adevărul”, octombrie 2006: „Între numeroase formații... s-a aflat și grupul satiric „Primăria” Macea... juriul a acordat umoriștilor Marele Premiu.” (V. Filip)

Alte prezențe în festivaluri: Râmnicu – Vâlcea, Bistrița (Mărul de aur), Oradea, Cluj, Vaslui, Găiești etc – între 1971 – prezent.

2001, Locul III, Gura Satului

2003, Locul II, cuplet Jibou

2003, Locul II, Gura Satului

2004, Locul II, Fetești, Covasna

2005, Premiul special al juriului C. Tănase, Vaslui

2006, Marele Premiu Găiești

2007, Locul II, Bihor

FESTIVALUL DE UMOR GĂIEȘTI

DATA: 27 OCTOMBRIE 2006

Din Macea adunate

(În scenă se adună trei țărani discutând)

B. Mă, cum trece vremea și cum îmbătrânim, mai ales tu Dane!

A: Da mă aveți dreptate amândoi numai că îi o mică mare diferență...

C: Care? că io nu văd nimic...

A: Mă, măceanu care îi slab ori îi prost ori îi beteag.

B. Și ce vrei să zâci, noi cum suntem?

A: Mă nu știu cum să vă explic da să vede pă voi.

B: O stațar cloșca pă ouă cum ne lauzi.

C: Da nu mă, cloșca să steie în picioare!

A: Ce-ai zâs, mă nimuricule, că una două te dau la câinii mei să te mănțe.

C: Mă, cu mine nu a-i făcut nici o afacere (în scenă intră o femeie urlând)

F1: Mă bată-vă mama lu dumnezeo de câte ori vin la voi tăt la capăt vă găsăsc, azi mine culeg și voi nu va-ți apucat de săpat.

A: I-o le-am spus, da o zâs ăsta atău că aș vre io să pască oile mele așa pă cum au ii chef de lucru...

F: Tu să taci, mă tată de albine, că stai tată zâua improptit în bătă în urma oilor, a-i noroc în câni că ți le păzesc ii.

F2: Auz, mă perde vară, nu cumva pui câinii să le și mulgă? (dând să plece) mă dacă mai vin odată și tăt aici sunteți rup cioantile ân voi.

A: Auz tu, i-o nu am băut cerneala când am fost la școală așe ca ii.

F: Să vede mă, a-i ajuns mare ce mai. Badiguard la oi! (pleacă bumburezind)

A: Măi, ați auzit ceva nou?

B: Nu, mă! Ce?

A Zice că o venit la noi în sat un japonez și umblă pă hotar să filmeză cum lucră la noi oameni pământu, poate aveți noroc să vină și p-aici să vă tragă in film...

C: Barem dă ceva?

A. Mă amu nu știu dă ori nu dă da vorbești di lup și japonezu- intră oi, i-a vine in coace (intră un japonez cu o cameră de filmat înclinându-se și zice): BU HODI A!

B: Ce o zis bă?

A :O zis că bună hodina.

C: Mulțămim dumnetale.

J: (dă să se prezinte) I-A MURA DAI BOB NASAC

B: Mă tu ai înțeles ceva?

A: Da mă, o zis să i da i muierea ca-ț dă un sac de boabe pă ie

B: Mă intrebă-l că nu ii trăbă pă tata?!

A: (spre japonez) trebuie tata?

J (La foc automat ... tata .. tata.. ..tata)

B: Ho mă ho dinde atâța tați că i-o n-am numa unu.

A: Nu fii tu așe de sigur.

J: HAIA MUNCA

C: Auz mă și asta ne mână pă noi la muncă.

B: Auz bă papă orez, n-am i-o un drac pe-acasă care mă mână la muncă numai t-ai găsit și tu!

J: CHIVA IA CAMUTA

B: (râzând) DA, DA, MĂ, VEZI CĂ ȘTII CHIVA LU MUTU.... HOPA (către A) DĂ MĂ BĂTA (spre japonez) MĂ DINDE ȘI PÂNĂ ÎNDE CUNOȘTI TU PĂ NEVASTĂ-ME? (îndreptându-se cu băta spre el facând figuri)...

J: I-A SAMURAI... I-A SAMURAI.... JA PAN

B: ÎN SARAMURĂ TE PUN MAMA TA DE ȘNAPAN!

C: DU-TE MĂ, DUPĂ CÂNI (A iese, imită câinii, japonezu o ia la fugă strigând a-i... a-i... a-i... cei doi revin în scenă râzând).

B: NU-I MAI TRĂBĂ LUI PĂ CHIVA CÂTE ZILE O AVE! (se pun jos să se odihnească)

A: Bă, amu după atâta trudă na-ți be voi o gură di vin?

C: Teară că ar mere! Mă, ai?

A: (desface traista și scoate sticla) Am, dară numai să nu vă îmbătați că nu mai

săpați, i-o mă duc după oi până beți voi câte o gură...

C: Mă, dai să i-o bem tată! (trag tare și încep să cânte):

MĂI MUIERE IAR-S BAT

ÎȚI VINE RÂNDU SĂ TE BAT

CU SCÂNDURA DE LA PAT

CA SĂ ȘTII CĂ AI BĂRBAT (să ridică i-au sapele să plece , din culise se aud voci de femei):

F1: Să vezi tu că aieștea iar nu or făcut nimic!

F2: Mă palugă, pă cine bați tu cu scândura de la pat?

F1: Mă, pui di codobatură, și tu iești bărbat... i-a spune tu... da iute, dinde

facurăți voi rost di băutură că di loc te mine cu inventar cu tăt? (ia baticu din cap

și începe să bată și una și alta):

B: Oh, mai bine te dădem la japonez pă gratis numai să mă scap di tine (în scenă intră A: venind de la oi).

F2: Mă, la măta cini pă sară dacă nu spui de unde ați băut?!...

A: I-o le-am dat câte o gură să își astâmpere setea.

F1: Di ce nu le-ai dat apă? – ducă te apa...

F2: Tu, ăsta le-o dat să-i îmbete să să râdă di noi... no, pă iel tu... (se întorc și

il iau pe cioban la bătaie).

A: HO.... NEBUNELOR HOO (spre iei)

A. BĂ ,CĂRĂ-L POTECA CĂ NE PRINDE PLOAIA. (F rămân în scenă

înjurând și apare primarul).

P: CARE-I BAIU? CU CINE VĂ ÎMPUNJEȚI IAR?

F1: DIN ÎMPUNS NE-AM ÎMPUNJE NOI, DA CU PRĂPĂDIȚII IEȘTI A

NOȘTI NU PRE AVEM CU CINE, CĂ TATĂ ZIUA -S BEȚ!!!

P: NU VĂ MAI NĂCĂJIȚ CĂ VĂ REZOLV IO.

F2: PĂ AMÂNDOUĂ?

P: PĂ AMÂNDOUĂ! CÂTE NU AM MAI REZOLVAT IO?!... DORĂ DE-

ACEIE MIS PRIMAR LA SAT!

F2: Ț-AM SPUS IO CĂ-IM VIRGONȚ!

F1: AUZ DOMN PRIMAR, NA-I VRE SĂ MĂ REZOLVI PĂ MINE

PRIMA CĂ ORICUM A MNEU LA MASĂ DOARME LA NOAPTE!

F2: A MNEU AICI DOARME ÎN CUCURUZ.

P: MEREȚI LINIȘTITE CÂTĂ CASĂ ȘI VINIȚ MÂNE LA PRIMĂRIE ȘI

VĂ REZOLV IO.

F1: BINE DARĂ, MEREM DA IEȘTI SIGUR CĂ NE POȚI PĂ AMINDOUĂ?

P: SIGUR, SIGUR, HAI SĂNĂTATE (pleacă, femeile vorbind lăudând pă primar primarul rămâne singur făcând cruce):

P: DOAMNE, MARE-I GREDINA TA! CE-AM ZIS IO ȘI CE-OR ÎNȚĂLES IELE (ieșind spre culise final).

(la deschiderea cortinei intră în scenă 2 țărani, unu având în spate o masă pe care sunt legate un arșeu și o lopată,. În urma lui un altul care duce un scăunel mic dirijându-l)

A Mă, nu acolo, că nimerești inde trăbă să facem groapa...

B Da inde să o pun?

A Mă, stai așa, că nu-i bine, o zis părintele că de la măr 50 de pași, așa că dai năpoi să numărăm (ies înapoi și încep să numere 1, 2, 3....(la mijloc se opresc).

A Mă, tăt nu-i bine...

B Mă, 50 de pași de-a tăi o de-ai mei?

A Mă nici de-ai tăi nici de-ai mei, de-alu popa și ce zice popa îi sfânt!

B Mă, dacă mă mai ții mult cu masa asta în spate îți spun ceva de tăți sfinții și ție și la popa!

A Mă, da cine dracu te-o pus să iei masa în spinare cu tine?

B Mă, da no pus plasa pă masă și o zis luați masa cu voi și la cină viniți pă ci să ne achităm.

A Să-mi spui și mie când ai de gând să o dai jos.

B Amu, dacă îți faci tu milă... (îi ajută să dea masa jos intre timp în scenă intră un țigan cu chitara în gât):

T Druboi tu mo, da ce pustie faceți aici?

A Ce, ești surd nu vezi vrem să săpăm o groapă?

T Aha, aha și.... Cine vo pus?

B. Slujitorul domnului!

T. I-o cred că dracu!

A Mă, la tine popa îi drac?

B T Nu am zis da a ... ce sapă groapa?

A Nu lui, pentru var...

T Hopa, că-i bai! el o luat ceva în cap cu intrarea-n muie!

B Cum vine asta și-n cap și la muie?

T Taco mo țărănoiule, cât o zis să o faceți?

A 2 metri lungime și

T Nu-i voie mă – 1,98 că așei in UE , și adâncime?

A Cât o zâs, mă?

B 3 metri!

C Nu-i voie mai mult de 2,99!

A De ce ?

T Pentru că nu te lasă UE, da ce știți voi?! io am fost de mult acolo!

B Mă, puteț să îmi spuneți cine îi acesta UE ca să mă duc să-i trag una cu lopata-n cap?

A După câte am auzit io, nu-i di la noi din țară!

B Atâta are noroc!

A Da tu inde meri?

T Să câștig ceva lovei!

A Auz, nu ne croncăni și nouă ceva cu zongora ceie să avem poftă de lucru?

T Dic curaules astai zongoră mo, țărănoiule, astai haravaiană oandala, Elvis...

A Care Elvis?

T Țău să te taie Ciomu, pă nu-l cunoști pă Elvis, frate și văr primar cu mine?

B Cum vine asta și frate și văr primar?

T Mo, avortonule, tata o avut și pă mama și pă măsa și mama cu măsa îs surori. Acum știi!

A No, ce faci, ne croncăni ceva?

T Am zis că vă cânt ceva mai frumos ca o privighecioară, să îmi iau un țedur: Foaie verde doi cartofi

Tolomacii sapă gropi

Și iar verde cioca boca

Îi sapă groapa la popa

Dăi cu leu dăi cu banu

Iară ia bulit tiganu

Ăst mare ca o prăjină

Îi mai prost ca o beșină

Și iar negru puradel

Micuțu-i mai prost ca el

Amândoi îs tolomaci

Astai treaba

Ce sa faci?!...

A (îl întrerupe pe țigan).

B Mă, ai auzit cum no făcut baragladina, pă el!!! (A. îl prinde pe țigan de guler, iar B. îi trage un șut în fund).

T. Stați mo, nu mai dați, că vă ghicesc viitorul!

C Lasă-l, mă, să ne ghicească!

T I-a întindeți amândoi tofleurile (se uită la amândoi în palme și zice):

Te-ai ascuțit ca și vergeaua și o să-ți cânte la cap Paloma cucuveaua (spre C): tu o să ai bucurii de anul nou și ai să chelești ca un ou, și ai să joci la loto și ai să câștigi cotul (să uită la amândoi în palme): aolio! o să trăiți ca doi boi și o să de-a mașina peste voi!

T Nu mai merge, dacă nu dați o sută de mii!

B Dinde? că nu avem!

T Dă, mă, pălăria!

A Io îți dau lopata (țiganul ia lopata și zice) cu asta ce pustie să fac?

B Lasă că te învățăm noi, treci aici și sapă!

T Aua leo! domnule țaran! boierule nu ți milă dă mâinile astea fine de cofetar?

C Arde-1 mă, că acesta o fost și comunist!

D A Așe mă?

T Am fost o țără de membru PCR!

A Auz bă, copșa mică, da ce te-or întrebă când te-or ales?

T Apăi ce să vă spun, io m-a-ntrebat secretarul așe... Știi dumneata de ce suntem noi prieteni cu URSS? Știu dă frică! Știi dumneata ce legături comerciale avem cu iei? Știu, noi le dăm grâul, și ii ne ie petrolul. Și-apoi me-au arătat pe perete oamenii cele ce erau cu barbă bătrâni de-o dată cu biblia și zice

- Acu să te văd eu, dacă știi cine-s ăștia?!

T M-am uitat așa pă ii, unu cu barbă semăna pă Cioabă, mâncaiaș pipota, da nu am fost sigur și am spus: Țstai Bărbosu, ăștai pletosu, ăștai barba cioc, ăștai barba dăloc S Nu așa, tovarășe, mie să mi spui după nume

T Auz dumneta ,ii cunoști pă Lelu, pă Dedu și pă Ioji nost

S Nu-i cunosc, tovarășe!

T Da pă Pătru cu vioara și pă Ioșca cu gurduna?

S Nu-i cunosc tovarășe!

T No vez, fiecare cu orfestra lui. Di co mo, că vine popa și voi nu aț făcut nimic, salvat dă țângălău (A. Să uită și zice): mă tiară că-l aduce dracu în coace, ce ne facem?

T Mă, fă-te că iești mort! (îl urcă pe B. pe masă cu mâinile pe piept și pălăria lângă iel, intră popa zicând):

P Pace vouă, fiilor! (făcând cruce zice): Da ce s-a întâmplat cu robul lui Dumnezeu?

T Auz părinte, i-o cred că-i robu dumitale, că dumeta l-ai pus să sape groapa.

P Da cum, a murit?

A Cum să moară? O închis ochii și a murit!

P Da ce? a mâncat ceva?

T Nu părinte, a băut!

P Ce-a băut?

T Ceai de Clitoris

P Ce?

T Apă dă pă măt oărb, așei spune pă țigănește. Auz părinte da spune ceva...

vorbe dacele dulci...(P. se pregătește face cruce pe el și zice):

P Să citim din Sfânta Evanghelie... de la Primarul cetire... în vremea aceea datu-le-a Primarul de lucru și ei la ciubuc plecară...

A Stai așe părinte, pă nu la dumeta am vinit, așe că-ntoarceo cumva...

P Bine, fiule, hai co-ntorc. Primarul se întoarce și din tulnic sună oastea Iu Văleanu de la birt s-adună...

A Gata părinte, încheie!

P (de trei ori) Du-1 Doamne într-un loc cu verdeață și odihnește sufletul lui...

T Auz părinte, na-i putea dumneata să-l trimiți într-un loc cu carne, că el de verdeața a murit săracul de el (în scenă intră femeia mortului).

E Bă, ce faceți aici, sărumâna părinte!

P A murit robul lui Dumnezeu, Ion!

F Poate-i mort de beat (și spre celalalt): bă, ce-ați băut că vă trăznește Dumnezo dacă nu spuneți...

P Ce-ai de numita plantă spurcată numită.... Cum ii spune mă?

T Cli – Toris!

G Auzt părinte, dumneata ești mai prost ca ii!

P. Măsoară-ți cuvintele păcătoas-o!

F La planta aceea cei spui dumneata că-i spurcată, pă țărănește ii mai spune Linghițilai și doamne bun ii, da.... cine v-o spus?

T Fratele Vijelie!

F Mă cocostârcule, vă lăsați prostiți de-o cioară (ie mătura și-ncepe)...

F Stai că vă arât i-o voauă la tăți (dă cu mătura la țigan, țiganu se ferește și lovește mortu care sare după masă ca ars și-o ia la fugă).

F Ai zis că-i mort! Vezi-l cum joacă?

P Iaia dântuiește, nebunii aleargă...

F Ce-ar fi să alergi și dumneta părinte (cu mătura spre el popa se retrage în culise zicând): Pei satană!!!

F (se întoarce în scenă zicând spre public): no uită-te tu cu ce să ocupă ei (spre culise strigând și făcând cu mătura)... Mă, la popa dormi la noapte și iese injurând: luavar dracu cu popă cu tăt!...

Marele Premiu pentru Macea

Arad (V.F.) – Cea de-a X-a ediție a festivalului de satiră și umor popular „Povestea vorbei» s-a desfășurat recent la Găiești. Între numeroase formații din întreaga țară s-a aflat și cunoscutul grup satiric „Primăria « de la Macea, compus din artiștii amatori Dănuț Adam, Petre Banciu, Ion Cohan, Petru Lăpăduș, Ana Lăpăduș și Livia Dobrotca. Juriul, al cărui președinte a fost regizorul Geo Saizescu, a acordat umoriștilor arădeni „Marele Premiu». Instructorul și textierul formației, Dănuț Adam ne-a spus: „De-a lungul timpului, grupul nostru s-a remarcat în multe concursuri de acest gen și ne bucurăm că și de acesta dată, cu spectacolul «Din sat adunate», am avut parte de aprecierile juriului, de aplauzele spectatorilor, de succes și un premiu „pi măsură”.

PETRE BANCIU

S-a născut la 25 iulie 1939 în Arad. A profesat în mai multe domenii: la cazane (locomotive) și o bună perioadă a slujit armata română până în 1958. din 1958 până în 1964 a lucrat la „Uzina de vagoane”

Ca artist amator, este cel mai longeviv. Din 1960 până în prezent întărește gluma la Căminul Cultural.

De numele lui se leagă ascensiunea grupurilor satirice de la Macea și a premiilor dobândite de-a lungul anilor. A încântat asistența cu pretextele sale, fiind, când interpret satiric, când muncitor ascultător, când popă liniștitor care a îngropat când gurgune, când părădăici, când „glume”, „ca să nu le prindă iarna pă ogor, pă când ele sărăcile erau deja (atunci), de sunet raportate, dar și mâncate și înghițite... de unii ce veneau în controale... mulți erau, raportați la ... pe cap de vacă... furajată... mai cu mapa, mai cu sapa... mai cu straița-n... port-bagaje.”

A fost când partener, când „muierea lui Dănuț Adam, cu care a făcut și (încă) face un perfect... cuplu de scenă (pardon).

TRAIAN LĂPĂDUȘ

S-a născut în 15 decembrie 1937 în comuna Macea și a murit în 7 iulie 2008. A studiat biologia și agricultura la Timișoara, după care s-a întors în satul natal, experimentând și cercetând pe „pământ străbun” tainele chimiei, biologiei, plantelor și... ale copiilor cu care s-a jucat „de-a prinsa”, „de-a lopta”, „de-a picatu cu bițigii”, „de-a strânsul gogonelelor”, „de-a culesul cucuruzului”, „de-a pischiri”, dar mai ales „de-a Școala”

Numele său este legat de cel al Gurii Satului – festival devenit deja cunoscut sătenilor și nu numai, deoarece vreme de peste 30 de ani a dezlegat minunile ce ieșeau din vocea sătenilor, prin Gura satului (căreia îi vom dedica un capitol aparte).

Totuși „Ultimul Spectacol” pe care l-a avut cu noi, căci nu cred că a fost cineva (cadru didactic, țăran, muncitor) să nu fi fost barem o țără șlefuit sau potcovit de talentul de pedagog sau instructor al Domniei Sale, s-a ținut la Castel în urmă cu 10 ani (1998), când și-a luat rămas bun doar pentru o vreme...

Atunci i-a fost înmănată și diploma de „O(U)MOR deosebit de grav”. Iar noi propunem ca numele maestrului Lăpăduș Traian să-i poarte, din această toamnă, Căminul Cultural unde a instruit, a creat, a dormit, a gătit... etc.

Premii obținute de grupul satiric Macea (director Cămin cultural prof. Traian Gros):

- 1980, Vaslui, C. Tănase, Marele Premiu
- 1977, Faza interjudețeană, Premiul I
- 1981, Faza interjudețeană, Premiul I
- 1983, Vaslui, Premiul special
- 1981, Etapa județeană, Premiul I
- 1979, Etapa interjudețeană, Premiul I
- 1992, Deva, Premiul II (Liviu Oros)
- 1976, Vaslui, Premiul III (Constantin Tănase)
- 1974, Cluj, Medalii de aur
- 1975, Deva, Locul II, cuplet

I: – Auziți... eu... numai așa... cum se zice... să nu mor... proasta asta la ce o folosim?

P: – O folosim. Că de aia a venit tov. de la Iași ca s-o folosim. O folosim la...

O: – Îmi dați voie? Admir spiritul dv. vizionar. Acest proiect se poate folosi mai ales în cazul controalelor forurilor superioare unde un singur muncitor apăsând pe butonul ipsilon kapa... declanșează pârghia zet ce acționează agregatul care printr-o mișcare culisantă poate ridica într-o poziție normală orice vacă, să zic așa, picată jos de foame. Că practic vorbind, vacile dv. sunt la pământ.

P: – Formidabil! Asta ne trebuie nouă, stimați tovarăși. Asta da inovație. Că principalul, știm cu toții, este să treacă controlul.

(Către I.): La oi nu se poate aplica? Așa, ca să fie mai multilateral.

I: – Cum să nu! La ovine însă, este necesară atașarea complexul electronic BC UUP și oricărei ovine leșinată de foame îi aruncă pielea direct pe acoperișul saivanului... spre uscare... (Gong)

(Consiliul se retrage, iar P și D fac mișcări circulare mimând orice, numai spectatorul să înțeleagă că se spun un fel de înjurături substanțiale și suculente).

Când prin crăpătura ușii
Văd un ochi iscoditor
Dau să mă feresc de-acela
Ce prin ușă mă fixa
Când din spatele cabinei
Alt ochi tulbure-mi clipea

„Măi să știi că dau de dracu
Pățesc ce n-am mai pățit
Că totul s-a dus pe copcă
De ceea ce-am plănuțit”

Și cum văd că nu se poate
Să votez fără să mă vadă
Bag hârtia pe sub coate
Și-i bat ștampa mai la... coadă

„Cu cine votești, Păcală,
De-așa repede ieșiși?...”

„Cu cine-mi spuseși afară”
Măi, dar ce l-am păcălit

„Păi eu nu ți-am zis nimic!”

„Nu? Să-ți spun atunci. Cu-ai voștri”

„Nu votești cumva cu ăia?”

„Păi se poate? Cu aceia?”

Doar nimic n-au făcut bine...”

„A... tu votești dară cu-aceia?”

Hai, grăbiți, băieții mei

Aplicați-i și voi legea

Votului, pe la noghei”

Fuga este rușinoasă
Zice o vorbă din bătrâni
Dar mai e și sănătoasă
Ia s-o iau eu prin grădini!

(Text întocmit și prezentat la cursul instructorilor de brigăzi,
Timișoara, 1964)

Petre: da, dar soacre, abia și abia a fost de acord cu
mobilizarea...

A: Tovarășe inspector, vă rog să apreciați obiectiv formația
noastră corală... (Inspectorul nedumerit) Să știți că acest cor a
fost pe patru voci, doar timpul avansat de venirea dumneavoastră
la noi, l-a determinat să fie un cor la unison.

Inspectorul: Corul se prezintă, cred, destul de binișor!

A: (scoate cârnații) Dar uitați și dansurile ... ceva... țuț... (scoate
o sticlă de țuică) Uitați aici, rapsozi populari (Pune pe masă o
damigeană cu vin)... Era să uit tovarășe inspector, și era să uit cel
mai popular obiectiv în cazul inspecțiilor (pune pe masă o
damigeană) formația de instrument – taraful.

Inspectorul: Deci de la Macea, merg cu toate formațiile bune.

A: Baci Petre, ia atunci formațiile și le du la mașină. Trap!...

(În acest timp regizorul aranjează ceilalți membri)

Petre: Bine, bine, dar oare toate sectoarele au formațiile așa
ca la noi?

A: (Prompt față de un om de serviciu) Sigur că....

Stop cadru

Cortina

Interpreți:

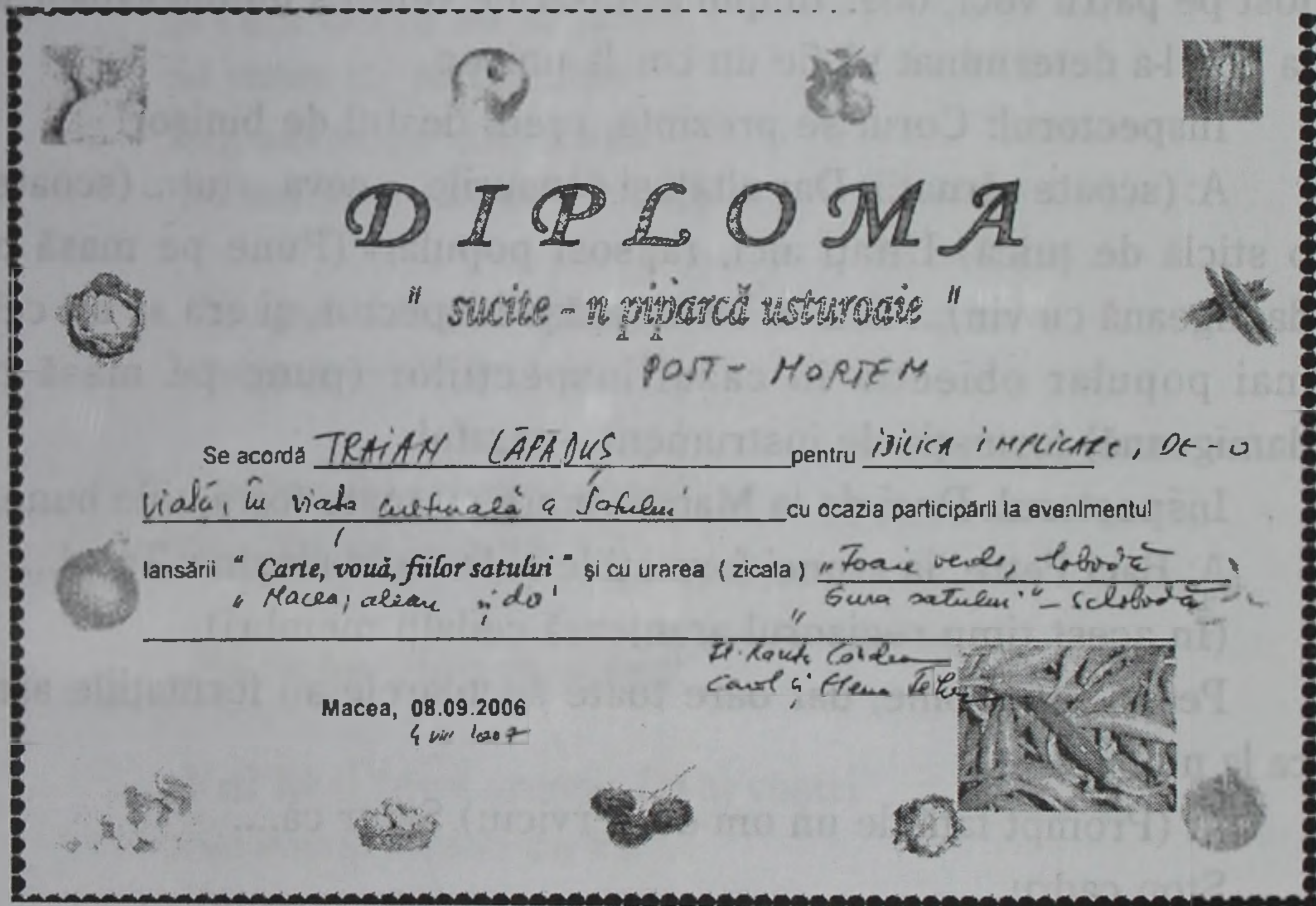
Adam Dănuț, director cămin

Gurzău Lizica, activist

Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Câdea

Anghelina Angelica, activist
Szanda Georgeta, baba
Banciu Petru, Petre Boanciu
Julean Emil, Inspectorul
Chișeuan Ioan, Andrei
Tăucean Cornel, Director cămin

Găiești, 21 – 23 februarie 1986

„Gura Satului în vârtoarea turneelor”

**ETAPA INTERJUDETEANA
A FESTIVALULUI NATIONAL
CANTAREA
ROMÂNIEI**

CENTRUL TIMISOARA

PARTICIPA FORMATII ARTISTICE DE AMATORI DIN
JUDETELE : ARAD, CARAS-SEVERIN, HUNEDOARA, TIMIȘ.

PROGRAMUL SPECTACOLELOR

14 MAI 1977

15 MAI 1977

SPECTACOLE MUZICAL-COREOGRAFICE

OPERA ROMANA

OPERA ROMANA

ORA 15 JUDETEL TIMIS

ORA 10 JUDETEL ARAD

ORA 18 JUD. CARAS-SEVERIN

ORA 14 JUD. HUNEDOARA

**SPECTACOLE DE TEATRU, TEATRU DE
PAPUSI, MONTAJE LITERAR-MUZICALE.**

TEATRU GERMAN DE STAT

TEATRU GERMAN DE STAT

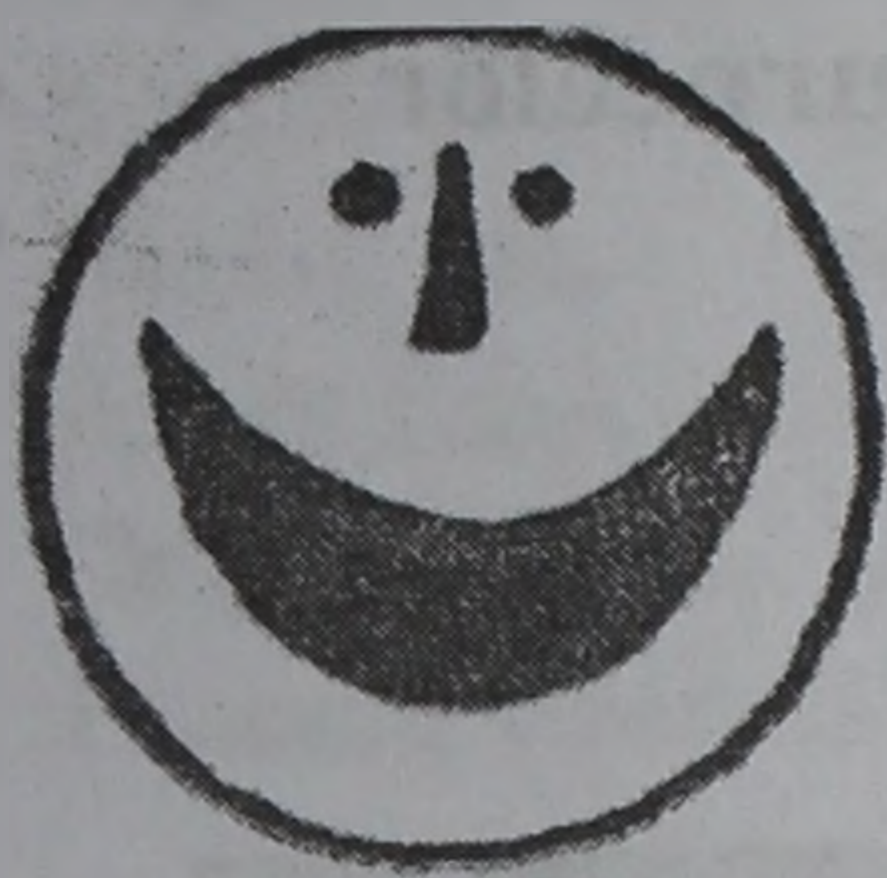
ORA 15 JUDETEL TIMIS

ORA 10 JUDETEL ARAD

ORA 18 JUD. CARAS-SEVERIN

ORA 14 JUD. HUNEDOARA

DILETE LA CASERIA TEATRULUI NATIONAL

FESTIVALUL UMORULUI „CONSTANTIN TĂNASE” VASLUI 1980

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ VASLUI

Aveți asigurată cazare la Acasă

N. Kegelnicianu

Camera 107, etaj 2, in

perioada 23-28 septembrie.

Masa se servește la Acasă

N. Kegelnicianu

După următorul program :

mîncare de seară 8-9

dejun 13-14

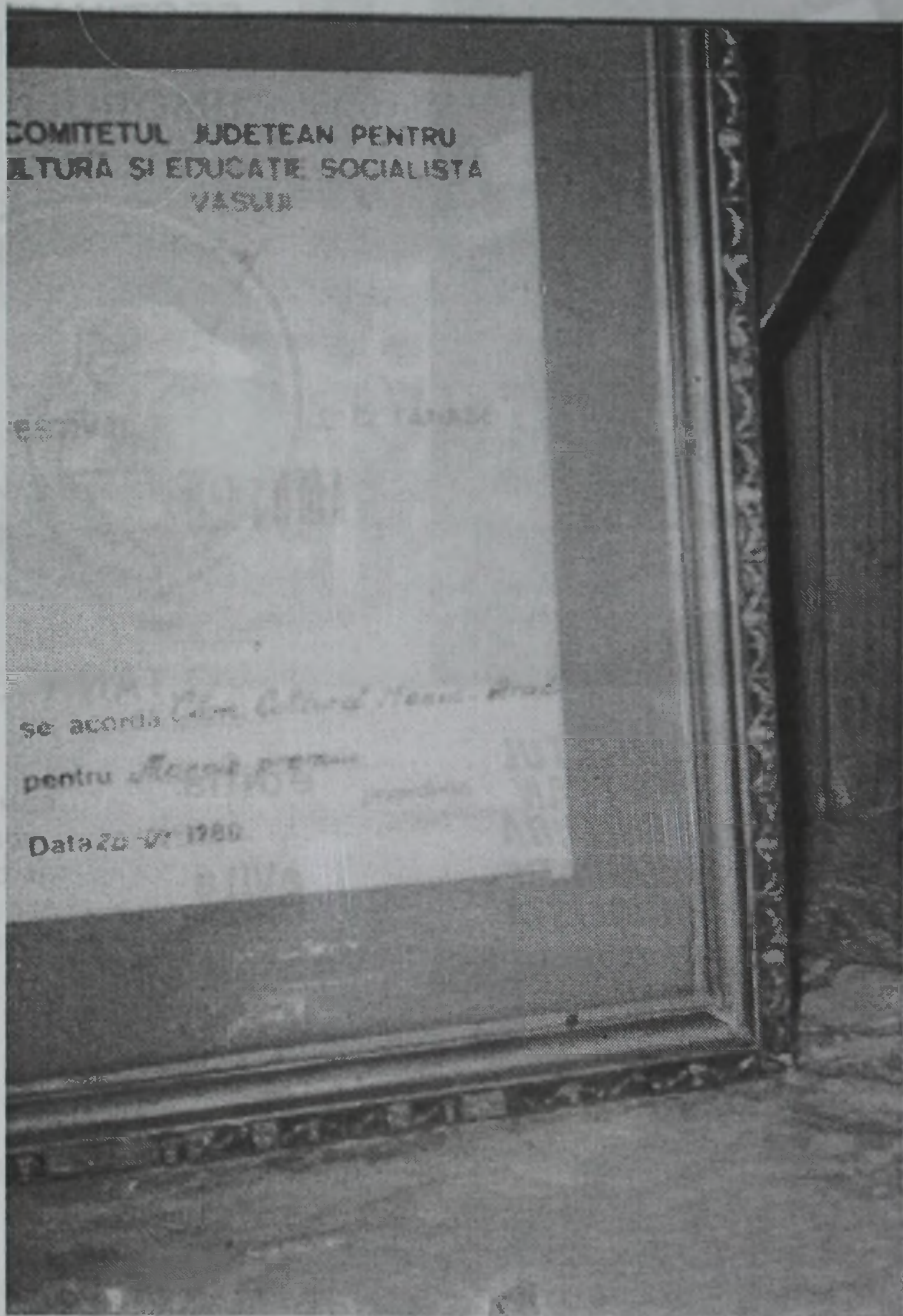
cina 20-21

Prezenta legitimație asigură posesorului dreptul de a beneficia de toate serviciile puse la dispoziție de organizatori

L.S.

TALON — cartelă de masă
22—23 SEPTEMBRIE

C 28 IX	P 28 IX	D 28 IX
C 27 IX	P 27 IX	D 27 IX
C 26 IX	P 26 IX	D 26 IX
C 25 IX	P 25 IX	D 25 IX
C 24 IX	P 24 IX	D 24 IX
C 23 IX	P 23 IX	D 23 IX
C 22 IX	P 22 IX	D 22 IX

EDIȚIA

VASLUI SOCIALISTĂ

**COMITETUL
JUDEȚEAN
DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE
SOCIALISTĂ**

„C.TĂNASE“

ediția

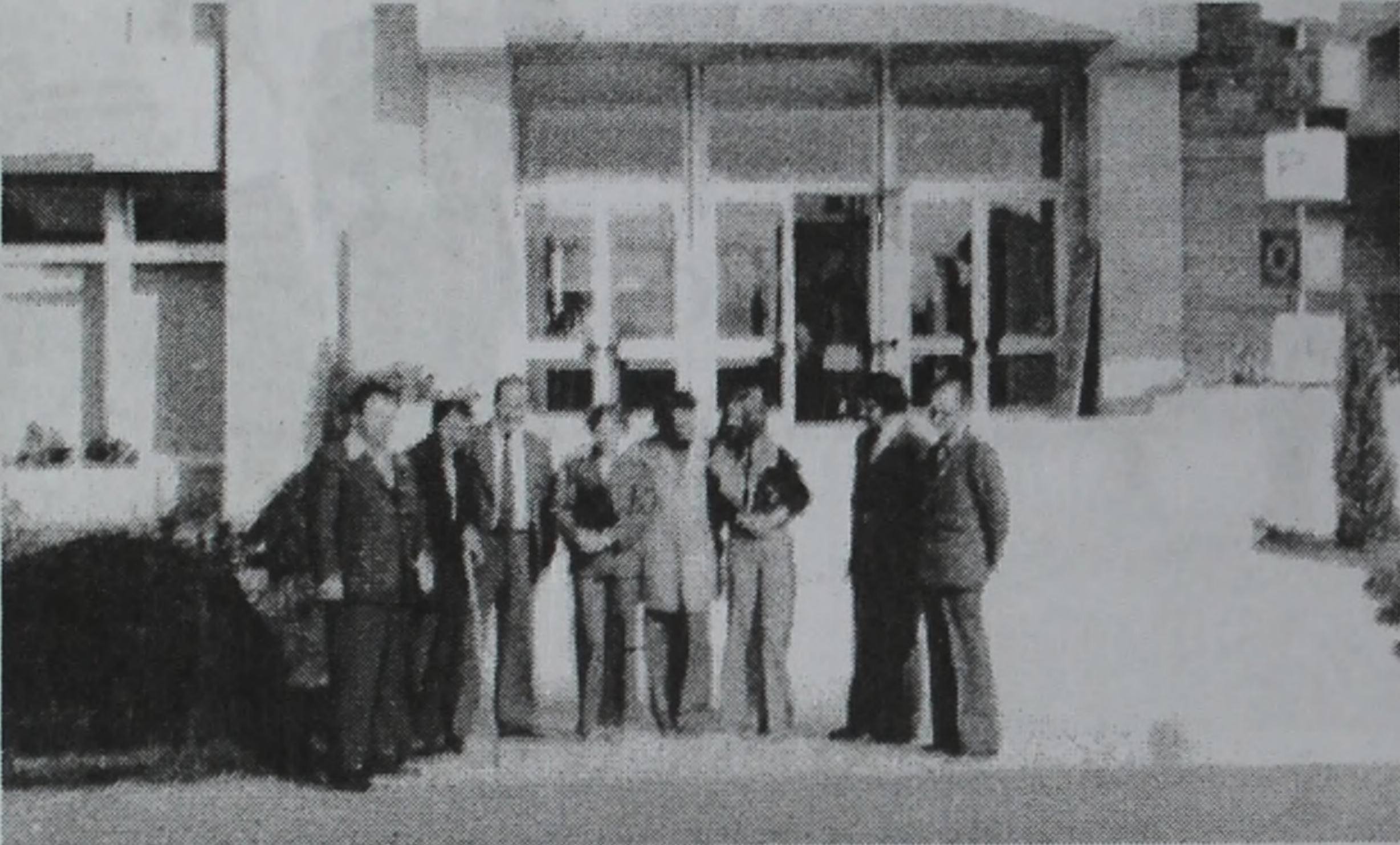
aVIIa

VASLUI '82

**COMITETUL
JUDEȚEAN
DE CULTURĂ
ȘI EDUCAȚIE
SOCIALISTĂ**

Vâlcea, 1978

Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Cârdea

Hunedoara, 1971

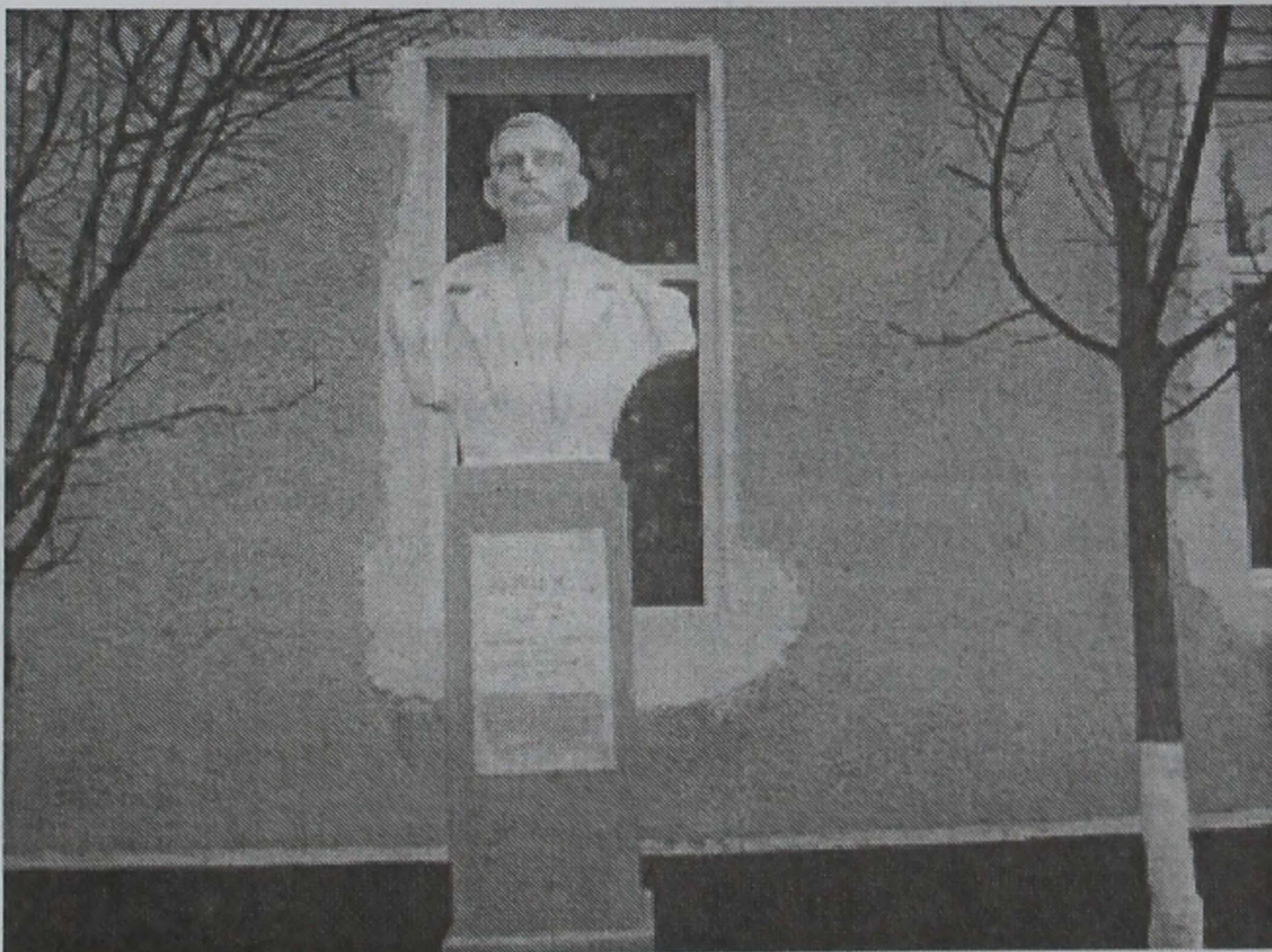
Iași, 1982

CAPITOLUL IV

Macea – centrul de cultură al „rapsozilor”

Ne facem o DATORIE de SUFLET, să așternem în paginile acestei cărți UN NUME: GEORGE IANCU (1885-1919), PROGRAMATOR ȘI APĂRĂTOR al Școlii de Limbă românească din MACEA. Ca voluntar în armata română, a căzut eroic în primul război mondial.

Motto

„Astăzi chiar de m-aș întoarce / A-nțelege nu mai pot...”

Mihai Eminescu

„Pădure, dragă pădure,
Lasă-mă la umbra ta
Să m-umbresc cu mândra mea
Oleacă, tăta ziua.”

„Cui îi pare rău pă noi
Crească-i coarne ca la boi
Și nărbie până joi.”

„Cui îi pare rău și ciudă
Calce numai iarbă crudă
Nu mai calce nici uscată
Numa tăt în pat să zacă.”

„La uspăț, la veselie
Tăte mutiel să-mbie
Dară vara, la săpat
Nu le poți scula din pat!”

„Descântați cu gurile
D-ați gătat minciunile
Dați cu brânca după ladă
Că' „acele” îs grămadă!”

(Materialele au fost selectate dintr-o colecție păstrată de la Cercul de folclor 1960-1978, Școala Generală Macea, prin grija domnului profesor Carol Feher)

Trecând peste un tremur puțin anost, învechit, „textier de

brigadă”, ne vom opri asupra unor reali creatori, ascuțiți ca acele de mai sus la limbă, la plevas și la tot ceea ce se petrece în jurul lor.

Numim aici pe Dănuț Adam, Banciu Petru, pe actualii textieri și interpreți, nu contează vechimea lor, pe acest „ecran” al umorului, ei tot „rapsozi” se numesc.

De numele lor se leagă, de-a lungul anilor, „Festivalul de satiră și umor” din comună.

Cu măgaru prin comună, sau pe scenă, Simion Anghelina – Simi – anunța ceea ce urma să se întâmple pe scena măceană, sau pe alte scene din țară.

Și alături de ei, MAESTRUL TRAIAN LĂPĂDUȘ. Cortina a căzut prea devreme...

Motto

„Poporul și cronicarii sunt două izvoare naționale”

Al. Odobescu

Biserica baptistă

A luat ființă în 1892 prin grija lui Todor Clepe. La primul botez au fost 14 persoane, iar ca pastor a fost Gheorghe Crișan (cel de care am pomenit în „Carte”, Vouă fiilor satului) care a slujit și la Bisericile din Micălaca, Pârneava și Pecica.

Biserica baptistă are un număr de aproximativ 90 membri, momentan fiind păstorită de Șurtea Gheorghe (alți pastori: Mureșan Vasile, Handoric Mihai).

Activitățile corului mixt (30-40 persoane), fanfarei (15-20 persoane) și ale corului bărbătesc (15 persoane) sunt coordonate de un comitet format din: Roșu Mihai, Joldeș Ioan, Lulușa Cristian, Lulușa Cornel, Ardelean Petrică și Anghelina Traian.

După ce veți cuștuli din “cufăru’ cu bucate de la Macea, vă propunem Taina medicinei populare locale”.

Nu era boală care să nu fi fost lecuită cu “boboneli”, cu “bodrojeli” știute doar de acești “medici” (doftori) pe care, prin măiestria lor, i-am numti tot rapsozi, căci arta lor era una arhaică, empirică, dar cu leac....

Joldeș Ioan, Ducu,
la fântână, la izvor

Taina “rapsozilor” medicinei populare locale

Tot de cultura măcenilor se cade să amintim și despre unele practici empirice prin care erau tratați oamenii și animalele din ogrăzile lor.

La oameni: amintim practica tăierii sub limbă sau încrestatul pe frunte pentru vindecarea unor boli la adulți și la copii, cum ar fi:

- gălbinarea (icterul), boala de zahăr.

Pe post de medic de familie erau de obicei femeile în vârstă, babele. Ele știau să descânte de:

- friguri, de deochi, de dureri de cap, de vărsat.

Ca medicamente, leacuri binefăcătoare, foloseau: apa neîncepută, cărbunii stinși, seul de oaie, mărul lupului, săpunul de casă, frunza de varză, foile de ceapă, mușetelul, florile de tei, macul ce adormea copilul rău.

Oreonul era tratat cu felii de cartofi. Un loc important îl ocupau prișnițele – prosoape muiate în apă stătută cu care se înfășura gâtul sau fruntea.

Varicele se tratau cu frunze de varză crudă, iar rănilor cu ceai de mărul lupului.

La animale: cel mai priceput în sat era baci Todor al lui Socala a Cătălinei. Acesta a trăit și a tratat bovinele în jurul anilor 1900, după cum ne mărturisește fiul său, Ardelean Silviu, azi, 24 februarie 2009, are venerabila vârstă de 80 ani. Baci Todor era văcarul satului, om fără știință de carte, trecea drept veterinarul satului.

El știa să vindece de umflare vacile care consumau o cantitate mai mare de lucernă verde. Știa să găsească prin pipăire zona stomacală în care înfingea trocarul, instrument prin care se degajau gazele ucigătoare. Tot el se pricepea și la revenirea rumegatului blocat la unele rumegătoare. Asista cu pricepere vacile la fătare.

La porcine se pricepea baci Bota, moșu lui Manti din Cutoș. El se pricepea la castrat (la jugănit) cu ajutorul unui cosor făcut din coasă. Tot el tăia la urechi porcii pe care îi umplea sângele. Era client obișnuit al birtului și ori de câte ori trecea pe lângă biserică avea o vorbă: “vai de tine, nici nu bei și nici nu mănânci și tă’ săracă ești”. Când îl ajungea seara cânta: “sus stele, jos stele, Pătru trece printre ele”. Tot el știa să vindece porcii de țăpeneală prin introducerea în lobul urechii a unui pai de spân, plantă binefăcătoare.

Am mai putea remarca și unele obiceiuri prin care femeile știau să păzească de “furatul laptelui”. Pentru aceasta, după muls, lua spumă din șuștar și făceau semnul crucii pe spinarea vacii. În același scop în laptele vândut sau donat strecurau o firfircă de sare sau de miez de pâine. Unele mulgeau lapte pe cuțit.

Pentru sănătate, pentru belșug, pentru spor... de Bobotează preotul era invitat să stropească cu apă sfințită și grajdurile și cotețele. Toate acestea dovedesc credință și înțelepciune. Cum să nu le fi pomenit și aici?

Căci suntem convinși că atunci când toți cei pomeniți aici lecuiau oamenii sau hoară sau animale, se rugau, fiecare rugăciune fiind redescoperirea prezenței lui Dumnezeu, act de închinare, salutul pentru Dumnezeu “Tatăl Nostru” sau salutul Maicii Domnului cu “Bucură-te Marie”.

Stimate cititorule,
Dacă , vreodată, te vei afla și pe Aleea Poetilor din Macea, sau vei adăsta la umbra, dăltuită în plante, a lui Eminescu, strălucind ca un Luceafăr, să știi că numele lui, alături de Teiul secular eminescian din Grădina Botanică Macea, s-a fost făcut cunoscut, acolo, la el, în Botoșani (Gazeta de Botoșani, nr. 1416 din 26-27 august, 1996) prin ziaristul Victor Teișanu. Acesta, primind ziarul Adevărul, a citit printr-un prieten, „Dor de Eminescu și de...

Macea” – august 1996 și ca o replică... botoșăneană, retrospectiv întreabă: „Să fie, oare, mai vie amintirea lui Eminescu la Macea Aradului decât în acest județ de leagăn eminescian?” Sau: „Retoric, autoarea materialului (Florica R. Cândea) îl naște sau renaște pe Eminescu la Macea, pe Aleea poetilor, cum rar se-ntâmplă să ne amintim de el, la zile aniversare. Și oare, mai trăiește El printre noi? Încheie Victor Teișanu.

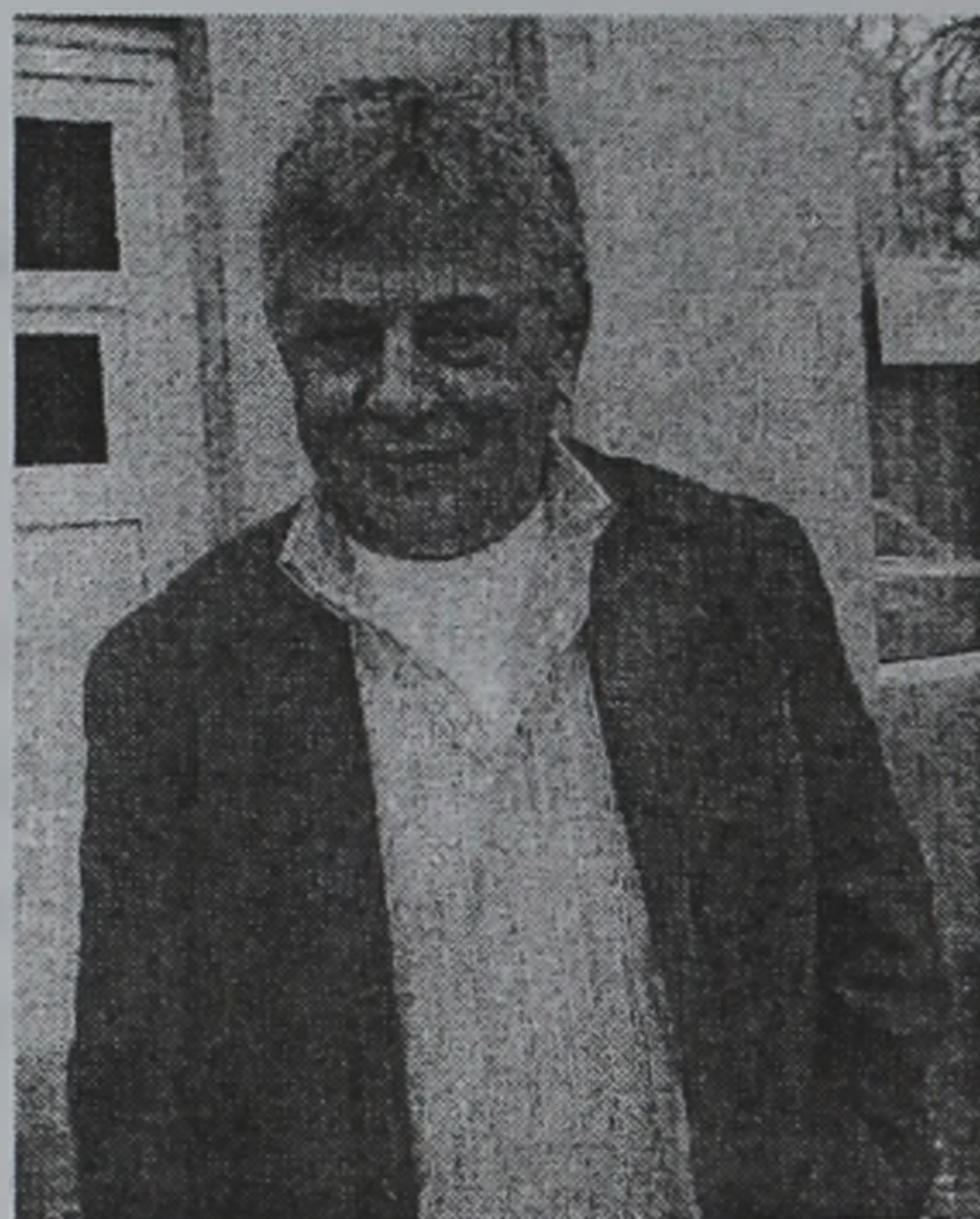
Îl asigurăm că DA... și la Macea!

LIVIU IVAN

S-a născut la 26 de cembrie 1959 în comuna Macea.

Nu cântă, nu doinește, nu se jelește. Din contră! Adună sau a adunat piatră și a zidit locașuri unde oamenii să se ducă, chiar și la „un pahar de vorbă”.

Scump și reținut în a vorbi despre el sau despre familie, Neli, Raluca, Cosmin, domnul Ivan Liviu este un Fiu al Satului, care, chiar dacă și-a lăsat, pentru o vreme bocancii, la... graniță și s-ancălțat cu „adidași nemțești”... a revenit acasă, bucătărint, bucurând, călătorind prin lumea muzicii sau a pogacelor, pentru noi. Iar noi, și aici, și acum îi aducem, doar prin simple bucurii sau cuvinte, alese mulțumiri.

SIMONA CUZMANOV

S-a născut în comuna Macea, la 26 iulie 1979. Este absolventă a Facultății de Teologie Ortodoxă, specialitatea Teologie didactică – Litere, din Arad.

Actualmente predă limba română în satul natal, Macea, și conduce (laudă ei) noul Cerc de folclor, din care vom spicui în cele ce urmează.

Motto:

„Sunt suflet în sufletul poporului meu
Și-i cânt bucuria și-amarul”

(G. Coșbuc)

Cercul de folclor – Școala Generală Macea

Având drept Motto „Sunt suflet în sufletul poporului meu / Și-i cânt bucuria și-amarul” (G. Coșbuc), Cercul de folclor a luat ființă recent, prin grija profesoarei de Limba și literatura română, Simona Cuzmanov (o localnică revenită pe plaiuri măcene), din dorința de a păstra „vii” tradițiile și obiceiurile măcenilor, dar și să fie „mult (e) dulce și frumoasă / limba ce-o vorbim”.

Bocete după mamă

Da' cum de te-ai îndurat
Și căsuța ți-ai lăsat?
Ți-ai lăsat-o luminoasă
Și-ai găsit-o întunecoasă.
Făr' de uși, făr' de ferești
Nu te duci s-o veselești
Ci-acolo să vecuiești
Nu te duci să înflorești
Dar te duci să veștejești.

(Informator Braicu Ileana)

Uită-te mamă-napoi
Asta-i cale neumblată
Nu mai vii pă ea vreodată
Mamă, pă calea asta
Nu merg caii cu cocia
Nici poștașii cu poșta.

(Informator Rus Ilișca)

Bocet după prunc

Deschide gropare mormântul
Să-mi mai văd o dată pruncu'
Pruncu' care l-am făcut
Că demult nu l-am văzut

(Informator Cordoș Elena)

Bocet după părinți

Moarte, moarte blestemată
Mi-ai luat mamă
Mi-ai luat tată
Și i-ai dus la cimitir
Până-i lumea acas' nu vin.

(Informator Cordoș Elena)

Bocet după fată

În această lume mare
Fost-am eu o mândră floare
Floare fui, floare trecui
Parte de lume n-avui.
N-avui parte de dulceață
Ce folos de a mea viață?

(Informator Ofrim Vasile, Macea, 77 ani)

Bocet de alungat moartea

Cu moartea dac-aș vorbi
Eu așa o-aș sfătui:
Să-și facă mormântul mare
Cu fereastra către soare
Când oi veni-n cimitir
Mortule ca să vorbim
Tu să-mi știi spune anume
Cum îi pă cealaltă lume.

(Informator Ofrim Vasile)

Bocete după părinți

De când mama m-o lăsat
Multe lacrimi am vărsat
Și mult Doamne am strigat-o:
Haida, mamă, la fereastră
Să mă vezi singură-n casă
Că bine te-oi omeni
Tot cu vin și cu turtele
De-napoi nu îi mai mere.
Da' de astăzi înainte
Eu m-oi duce la morminte,
La mormintea cea cu cruci
Unde mi-s părinții dulci.
Și strig: mamă și strig tată
Și vă strig p-amândoi deodată.

(Informator Crișan Florica)

DOINĂ

Cine bate seara la fereastra mea

Cine bate seara la fereastra mea?
Eu sunt, Mărioara dragă, nu te speria!
Vino, aprinde lampa să văd fața ta!
Nu pot, Ionele, că mama e rea.
Atunci, Mărioara, mă duc să mă-nec.
Du-te, Ionele, unde-i lacul sec.
Atunci, Mărioara, mă duc să mă tai.
Du-te, Ionele, dar cuțit să n-ai.
Atunci, Mărioara, mă duc să mă-nsor.
Du-te, Ionele, unde-i satul gol.
Atunci, Mărioara, mă duc să mă-mpușc.
Du-te, Ionele, dar să n-ai cartuș.

(Informator Crișan Florica)

Strigături de la uspăț

U, iu, iu ieguță plină
Cum dăduși cu mine-n tină
U, iu, iu ieguță goală
Adă brânca și mă scoală!

Tropa – tropa pă podele
Că nu îs cizmele mele
Că-s din sat de căpătat
Mulțumesc cui mi le-o dat!

Ce-ați ieșit muieri afară
Ori gândiți că-i primăvară

Nu-i primăvara că-i toamna
Mireasa noastră-i doamnă!

Ce-ați ieșit muieri în colț
Ori ați mâncat crumpi cu boți?
Crumpile or fost nesărate
Și voi stați guri căscate!

Foaie verde trei scaieți
Hai la horă, măi băieți!
Care știți, care puteți
Care nu, mai rămâneți!

(Informator Pilan Florica a lu' Hodorogu)

Bună ziua, june mare
Bună ziua păstă tăți
C-asta-i data la ospăț

La nănașa pă coteț
Răsărit-or crăstăveți!
Nănașa nu i-o plivit
Cu nănașu s-o iubit!

Miresuță, draga mea
Dacă o fi soacra rea
Mătură casa cu ea
Și ocolul cât îi vrea!

Trăiește, Doamne, pă nașu
Și pă nașa să poată cununa
Și la anul boteza!

Informator Crișan Florica)

Miresucă, miresucă
Vin străinii să te ducă
Ti-i duce de-acum cu dor
Ca lunița pângă nor
Ti-i duce de-aici cu jele
Ca lunița pângă stele.

Mireasă de'amu-nainte
Drumurile ți-s oprite
Numai două ți-s lăsate
În grădină după apă
Și la mama câteodată.

(Informator Mădărășan Lucreția)

Miresuță dintre flori
Ia-ți gândul de la ficiori
Și ți-l pune la bărbat
Că cu el te-ai cununat.

Soacră mare, soacră mare
Ai o noră ca o floare

(Informator Cordoș Elena)

Nănașul cu bâta cârnă
N-a mâncat de-o săptămână
Ca să mănec la uspaț
Tăiței din zamă tăți.

Ia-ți mireasă cununa
Și o odă de-a durița
Că pleci de la maică-ta

Și te duci la soacră-ta.
Dar soacră-ta nu ți-i mamă
Și pă bărbat îl îndeamnă
Să îți deie câte-o palmă
Iar bărbatul nu ți-e frate
Să gândești că nu te bate.

(Informator Ofrim Maria)

Frunză verde de cireasă
Frumoasă-i mireasa noastră
Dar junele-i cam buzat
c-o suflat mult în pisat!

Foaie verde ș-o lalea
Frumoasă e mireasa!
Dar și mirele-i frumos
Nu se lasă mai prejos!

(Informator Suciu Sidonia)

Iese mirele din casă
Să meargă după mireasă
Mândru l-o-mbrăcat mă-sa
Ca să-l vadă mireasa.

(Informator Săcui Florica)

Ia-ți mireasă ziua bună

Ia-ți mireasă ziua bună
De la tată, de la mumă
De la frați, de la surori
De la grădina cu flori
De la fir de busuioc

De la fete, de la joc
De la fir de siminic
De la drag de îi pocnic.

Plângi mireasă nu tăcea
Astăzi este ziua ta
Să urăști pă tatăl tău
Să iubești pă socrul tău
Să urăști pă mama ta
Să iubești pă soacra ta
Să urăști surorile
Să iubești cumnatele.

Taci mireasă nu mai plânge
Că la maică-ta te-oi duce
Când o face plopul pere
Și răchita micșunele
Când o face plopul nuci
Atunci la părinți te duci
Când o cânta cucu-n vatră
Atunci te mai vezi tu fată.

Copiliță cu părinți
La ce naiba te măriți?
Căci mila de la părinți
La nevoie ai s-o uiți
Dar mila de la bărbat
Ca umbra de pom uscat.

Dar mila de la bărbat
Ca umbra de pom uscat.

(Informator Otlăcan Sabina a lu' Irin)

PRICEASNĂ

Cruce sfântă, părăsită

Cruce sfântă, părăsită
Lângă margine de drum,
Coperișul tău se strică
Lângă oamenii de-acum.
Cruce sfântă jalnic este
Tristă stai plecată-n jos
Și nu-i nimeni să te-ndrepte
Oh, ce lucru dureros!
Oamenii nu-și mai ridică
Pălăria-n dreptul tău,
Să se-nchine și să zică:
„Doamne feri-ne de rău!”
Cruce sfântă cu putere
Tristă stai în locul tău,
Cauți la lume fără a cere
Ceva-n ajutorul tău.
Nimeni nu mai vine odată
Să te-ndrepte iar frumos
Bate vântul de doboară
Și icoana lui Hristos.
Dar credința mea îmi spune
Că mult nu va dăinui
Printr-o tainică minune
Crucea iar o birui.

(Culeasă de la Pilan Florica a lu' Hodorogu)

Clubul FEMINA

Ființează pe lângă Asociația cultural ecologică și se întrunește joia, în fiecare săptămână, fiind o prezență activă pe lângă Căminul Cultural și Bibliotecă, punând umărul la toate acțiunile frumoase care se întâmplă în comună. Nouă, ne-au fost de un real folos în toate minunatele întâmplări de suflet.

După Revoluția din 1989, în jurul bibliotecii, și din inițiativa bibliotecarei, cu diferite ocazii, mai ales atunci când era vorba de a da ajutor la organizarea unor manifestări cu conținut cultural:

– lansare de carte, festivalul de satiră și umor sătesc “Gura Satului” și alte manifestări culturale, s-au adunat COVACI MARIA învățătoare pensionară, CREȚU DELIA învățătoare, CRIȘAN CORNELIA profesor de limba și literatura română, GRAMA ROZALIA învățătoare pensionară, MÜLLER MARIA, învățătoare și bibliotecară SICLOVAN FLORICA, care după un timp au hotărât să se întrunească sub egida unei mici organizații sub denumirea “CLUBUL FEMINA”. De fapt acest club, acționează în cadrul ASOCIAȚIEI CULTURALE. În cadrul CLUBULUI s-a organizat, contribuția celor enumerate mai sus, la toate acțiunile culturale la care și-a adus contribuția ASOCIAȚIA CULTURAL ECOLOGICĂ de la înființarea ei, chiar dacă nu era pe atunci constituit sub denumirea de club.

Clubul Femina își ține aproape cu regularitate întâlnirile în fiecare săptămână – joia, când discută în special probleme legate de viața culturală a satului, probleme legate de activitatea din școală, nu întotdeauna cu o tematică anterior concepută. Doar atunci când sunt urmate de activități culturale ale Căminului, Bibliotecii, Asociației sau a Școlii. Clubul organizează cu destulă regularitate zilele aniversare ale membrilor lui, dar și zile aniversare ale unor oameni de seamă ai comunei. Așa a participat la organizarea a 100

de ani de la nașterea învățătorului Dautner Francisc, la organizarea aniversării a 90 de ani a Domnului Semlecan și altele. Tot de la club au pornit multe inițiative cu privire la modul de organizare ale unor activități culturale pe care Asociația Cultural Ecologică sau Căminul Cultural le-au avut în planul lor de lucru, sau noi forme de organizare a unor activități. Clubul Femina este important în viața culturală a localității, astăzi adăugându-i-se alte membre: Florentina Mercea, Florica Maxa, Pădurean Monica, Eugenia Floca ș.a.

150 de ani de lectură publică

Puțini sunt acei oameni care într-o viață să nu fi trecut măcar odată pragul unei biblioteci. Biblioteca publică a fost este și va rămâne mult timp una dintre instituțiile culturale cele mai solicitate. Ea este cea care mijlocește întâlnirea cititorilor cu făuritorii cărții, pentru ca oriunde s-ar afla cartea va rămâne un bun al nostru al tuturor. Cartea este purtătoarea unor autentice valori, adunate sau create și apoi consemnate de semenii noștri, valori ce au profunde semnificații în formarea personalității umane. Dar pentru ca aceste valori să ajungă la cei cărora le-au fost destinate, ea trebuie să se bucure de atenția cuvenită pe tot parcursul de la editare până la difuzare. În acest complex angrenaj un rol important le revine bibliotecilor și implicit slujitorilor acestora – bibliotecarii.

Documente mai vechi, de pe la sfârșitul sec. XIX și începutul celui de al XX-le a, vorbesc despre învățători care s-au preocupat de culturalizarea sătenilor măceni, de popularizarea cărții între măceni, s-au preocupat de amenajarea unor biblioteci la școala românească din Macea pe care le recomandau spre a fi citite de către săteni Prin 1880, este pomenit Ioan Oprea, prin 1896, Teodor Otlăcan, (care a organizat și un cor bisericesc ce cânta pe doua voci), iar prin anii 1907-1916, George Iancu).

Biblioteca comunei Macea, după cum am aflat de la învățătorii și profesorii mai în vârstă, după al doilea război, s-ar fi reorganizat prin anii 1948, funcționând în clădirea sediului primăriei și printre primii ei bibliotecari a fost Viorica Gheorghiu urmată de învățătorul Gurban. Se muta apoi în clădirea actualului oficiu P.T.T.R., când bibliotecară era Cipuligă Viochița, urmată de Nistor Maria, Gui R. Crișan Cornelia, Crucoveanu Eufimia – cu normă întreagă, iar mai târziu cu indemnizație, au manifestat o deosebită grijă pentru îmbunătățirea fondului de carte, realizând astfel un climat propice lecturii publice.

În anul 1955-1960 începe construcția căminului cultural, local care își păstrează și azi funcționalitatea – adăpostește în incinta lui: Biblioteca Comunală. Cinematograful, cu sala de spectacole, sală de nunți și atelierul de reparat aparatură electronică. În 1990, după o absență de vreo 10 ani în viața culturală a comunei, biblioteca comunală, primește un post de bibliotecar cu norma întreagă, datorită Consiliului Local Comunal care a înțeles importanța funcționalității acestui lăcaș de cultură. Aș aminti pe profesorii Crețu Gheorghe și Grama Dimitrie, ing. Centea Vasile, Chiseoan Ioan directorul Căminului Cultural, care pe atunci erau consilieri. Astfel ca la 15 iunie 1990, subsemnata Șiclovan Floarea vin prin transfer de la Biblioteca Orășenească Curtici, la Biblioteca Comunală Macea. În urma inventarului efectuat, găsesc la acea dată, un fond de carte de 7537 volume în valoare de 81.216 lei. La sfârșitul anului 1997, fondul de carte ajunge la 8661 volume, în valoare de 2 960.086 lei, crește în 7 ani cu 1124 voi (creștere cu 14%, o creștere foarte mare dacă avem în vedere condițiile existente la acea vreme precum și numărul mare de ani în care s-au acumulat cele 7537 de volume – N.R.).

Media anuală de 349 – 400 cititori din toate categoriile sociale (elevi, intelectuali, agricultori, pensionari, șomeri) împrumută un număr de 7250 -7310 volume din toate domeniile de activitate (ar fi interesant de știut care categorii sociale împrumută cel mai mare număr de cărți și care fel de carte este mai solicitată (statistic). Predomina cartea beletristică și cea agrozootehnică. Atât în beletristică cât și în afara perimetrului acesteia se organizează acțiuni cu caracter cultural-educativ:

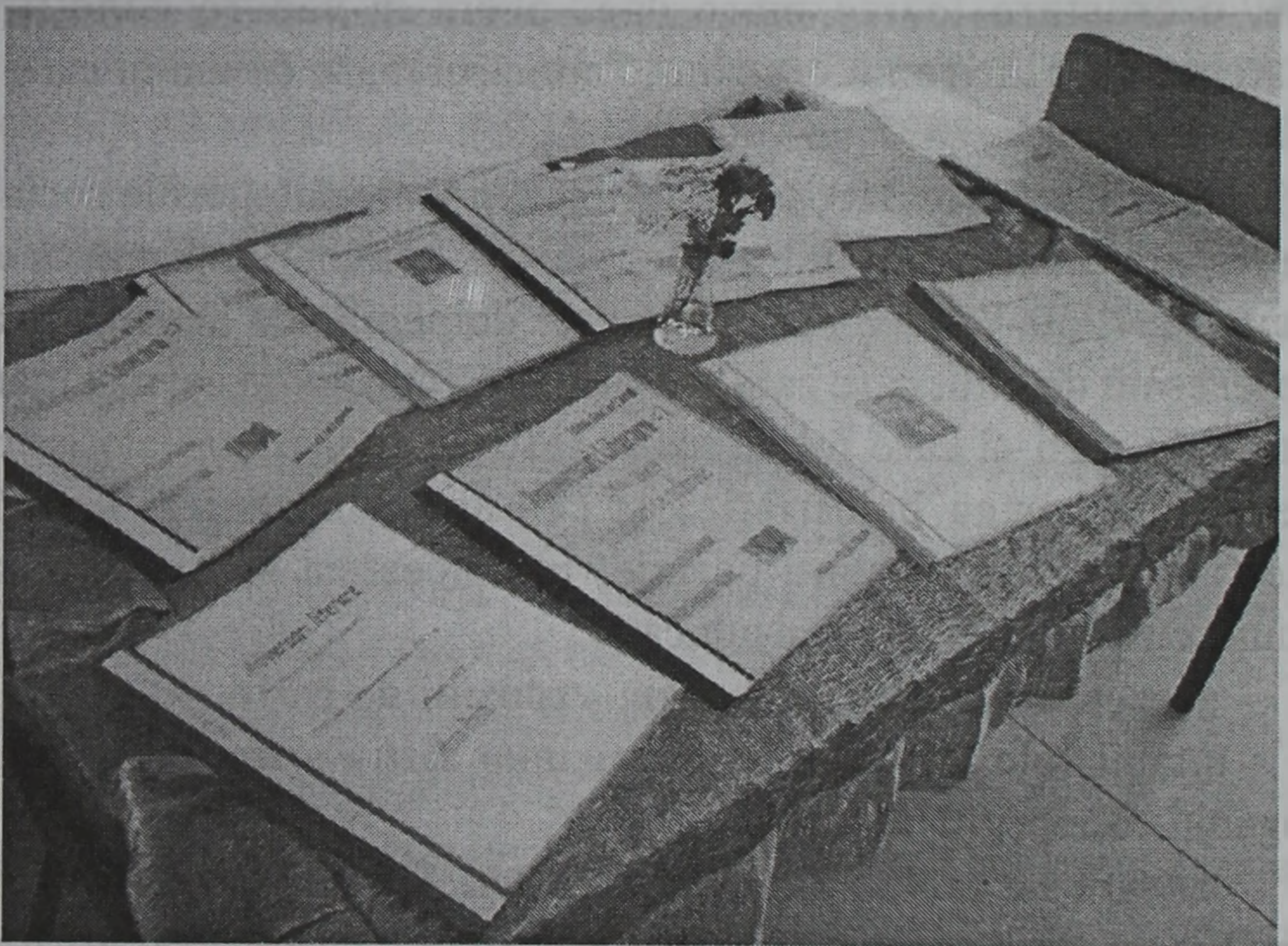
- prezentări de cărți, recenzii, expoziții de carte;
- întâlniri ale cititorilor cu autorii unor cărți – exemplu Francisc Vinganul, Gheorghe Mocuța...

- lansare de carte : Valentin Silvestru, Dumitru Solomon, Tudor Popescu, Eugen Comănescu, Cornel Udrea, Gheorghe Schwartz, Gheorghe Mocuța. Această activitate făcându-se în comun cu Asociația Cultural Ecologică Macea și Căminul Cultural Macea;

– tot împreună, Asociația Cultural Ecologică Macea, Căminul Cultural Macea și Biblioteca Comunală Macea au organizat lansarea cărții lui Moțiu Gligor – Bulduș și lansarea cărții lui Maxa Gheorghe, Curtuțiu Mircea, sau din zonă, Gheorghe Mocuța, Emil Șimăndan, Francisc Vinganu;

– cu elevi (din clasele I – IV), cititori ai bibliotecii, oră de lectură în parcul dendrologic;

– în colaborare cu școala s-au făcut întâlniri cu elevi din diferite clase, unde au fost prezentate unele cărți prevăzute în programa școlară, copiii au fost familiarizați cu biblioteca, pentru orientarea elevilor în biblioteca, li s-au prezentat elevilor cu aceste ocazii cataloagele bibliotecii și li s-au dat primele îndrumări cu privire la utilizarea cataloagelor.

CAPITOLUL V

Rapsodia bucatilor și tainele lor

La Macea, oricine ar ajunge, din oricare colț al țării sau al lumii, nu poate fi întâmpinat, decât, ori la uliță, pă laviță, ori în grădină, „la umbră di nuc”... (unde toate fetele se duc). Notăm cu nostalgie toate acestea, pentru că, acum, nimic nu e mai greu decât „să fii gosc” în satul tău și să-ți scoți din cufărul cu bucate, plăcinta sau mâncarea preferată. Sunt „taine” care ne apără (spunea Grigore Vieru în ultima lui carte, postum), taine de a te purta „pă domnește”, chiar de vorbești sau mănânci „pă țărănește”. Chiar dacă stai „pă trepte” sau „pă laviță”. E totuna. La Macea.

Vă propunem câteva rețete (pă domnește), pă țărănește ar fi „fealuri” di la Macea, di mâncare, unele se serveau „pă cuștulate” la hodaie sau în tindă, sau din poală, pă laviță, din vailing sau pă hârtie d eziar, din tăpsie sau blid din pleu, dar într-a lor „rapsodie” ne-am fost foarte petrecut și ne mai petreceam anii. Atâți câți ne-au mai rămas.

Redăm în ordine alfabetică „rapsodia hicatelor și a tainelor lor (căci „nu poți știa totul. Trebuie în ceva să și vezi” E Kant). Noi am crezut în dărnicia timpului, în măiestria socăcițelor măcene (tanti Nuși, mama lui Liviu Ivan, născută în 24 februarie 1935 și tanti Maria a lui Țuicaș).

În prescurărița, nană Marie a lui Litău (Deiac Maria) sau, de ce nu?, în orice casă de gospodar care nu-și uită „talpa”, „vatra” și mai „bate” la copita vacii, ca-n gospodăria „câștigată” a lui Dudumanu (familia Ioan și Maria Tomuța). Acolo nu-i zmântă, nime nu să zmințește, acolo tainele de care noi, încă, mai suferim, capătă miros de cufăr, de șifon, de fioc, de credenț sau... parfumul trecutului reșezat pe laviță, sau în casa tăgăsită, di'nainte di'napoi, ori din gredina... cu trifoi cu patru foi din casa di pă margine...

ARDELEAN MARIA

S-a născut la 28 iulie 1936, a fost bucătăreasă la Școala Specială Macea timp de 25 de ani, apoi la Leagănul de Copii din Arad. Este socăcița „Gurii satului” și a uspețelor din sat.

Ne propune și o rețetă de **tort țărănesc**: 10 ouă, 10 linguri făină, 10 linguri zahăr. Cum se face? Se separă albușurile de gălbenușuri, se bat spumă, cu zahăr, se adaugă apoi gălbenușurile și făina.

Crema: 6 ouă, unt (200 gr.), o cană de zahăr, cacao. Cum se face? Se fierb, aburi, ouăle cu zahărul, până se îngroașă, apoi se adaugă untul și cacaoa.

Plăcintă coardă

Avem nevoie de: 1l lapte, 1 pachet mic drojdie, 2 ouă, ulei, o lingură de zahăr, făină cât cuprinde, mac, mere, nucă, brânză.

Se amestecă făina, drojdia, laptele și zahărul și se frământă. Se fac cocuri, care se întind și se umplu cu mac, nucă, mere. Se pun în tavă și se dau la cuptor. Se țin în cuptor trei sferturi de oră.

Ciorbă țărănească

Avem nevoie de: zarzavaturi, ceapă, mazăre, fasole verde, varză, carne, smântână.

Se dunstuie zarzavaturile, ceapa și se adaugă carnea. După ce carnea a fiert pe jumătate se adaugă celelalte ingrediente. Smântâna se adaugă la sfârșit, după gust.

Crogne

Avem nevoie de: lapte, drojdie, zahăr, gălbenuș, sare, ulei, făină cât cuprinde.

Se amestecă făina cu laptele, drojdia, zahărul, gălbenușul, sarea. Se face o pătură care se taie în forme rotunde care se pun în tigaia cu uleiul încins.

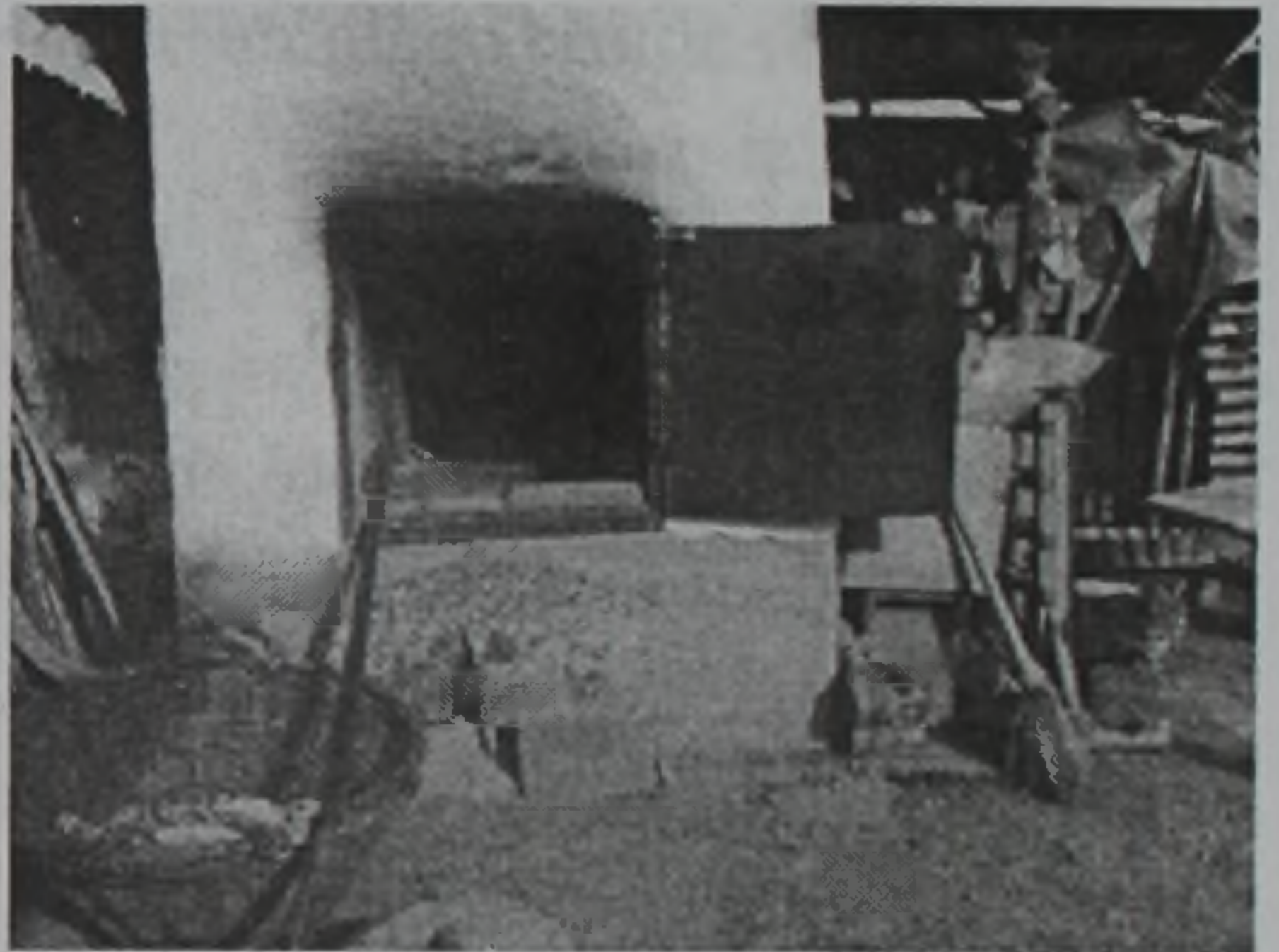
Pancove

Ingrediente: un ou, sare, zahăr, făină.

Făina se freacă cu untura. Se frământă. Se fac două pături de aluat. Păturile se pun peste olaltă și se taie cu pintenul. Zahărul se presară deasupra.

A

- ai cu clisă și pită moale
- acrituri di părădăicuță verzi, di lebeniță, di piparcă ghiobă cu curechi mărăuțal
- aluat dospit
- aluat di pită

B

- boți di fărină
- boți di gris
- borșeu scăzut
- borșeu gros cu boți

C

- carne cu ou
- carne friptă în dobă
- carne fiartă
- cărmăladă
- cărdăboș
- coaste în dobă cu curechi acru
- chișcă
- cocoroadă
- chifle cu prai
- chifel sucite-n țucur
- colaci
- crogne
- crumpe în dobă
- crumpe în pântăloni
- crumpe sfârâite
- crumpe cu boți

- crumpe cu coaste
- crumpe cu oloi di ludaie
- crumpe cu tăscuță
- cuglof
- curechi acru din cadă
- curechi umplut cu perinci
- curechi mănăntăl
- curechi di ludaie
- curechi cu zamă di părădaică și carne di oaie
- cucuruz fiert
- cafea din coaje de pită arsă

D

- dunțuri di vișine, di prune, di struguri, di prune botoșele, di cireașă

F

- fâșirt
- foamfe
- foi di pișingher
- foi cu sologari
- fraji din flăgari

G

- gârtene
- gomboți cu prune
- gomboți cu brânză
- grâu fiert

H

- halavișcă
- hoăște

J

- jinchită
- jumeră cu curechi acru în dobă
- jumeră cu uăchiuri di ouă și șelată groasă

L

- lapte acru
- lapte cu pită
- lobodă groasă
- lobodă cu zamă
- lipieșe
- ludăiță friptă
- ludăi fripte în cuptori di pită sau în dobă
- lebenițuță acră

M

- maioș
- mai fript cu ceapă
- mai cu ouă
- mai di rață, gâscă grasă
- mălai
- mălai dospit
- mălai coardă
- molcuță

N

- nudli (puțișoare)

O

- oloi di ludaie

P

- pancove
- păsulă groasă
- păsulă cu rântași
- păsulă groasă cu sfărmuri și tăiței lați
- păsulă di verde
- părădăicuță acră
- perinci gros
- piparcă ghioabă umplută
- piparcă usturoaie
- plăcintă tăiată cu pintenu
- plăcintă coardă
- pișcotă
- pită cu ou
- pită cu oloi
- pită cu clop
- pită unsă
- ploți
- ploată
- pogăciță
- presternap
- petrunjel

R

- ratotă
- rânză cu sos acru
- rânză cu ceapă dunțuită
- rântași di fărină
- retișe
- rulată di carne
- rupte cu lingura
- rupte din pită fripte în oloi

S

- sămânță di ludaie în dobă
- sămânță di ruje în dobă
- sos di ai
- sos acru di ceapă
- sos di hirean
- sos di părădaică
- sos di morari
- sfărmuri

Ș

- șelată cu jumeră
- șelată di curechi mănăntăl
- șelată cu zămăchișe
- șelată groasă
- șelată di legume

T

- taște cu prai
- taște cu brânză
- taște cu sfărmuri
- taște di zamă
- tăscuță cu curechi
- tărhană
- tăiței lați
- tăiței di zamă
- tăiței străcurați
- tăiței cu mac, brânză, nucă, gris
- tăiței sfârâiți cu sfărmuri
- tocană di porc, di pui, di oaie cu pită moale sau cu crumpe
- tortă
- turtele

- tei din țucur ars

Ț

- țâmpi din zamă

- țâmpi di pui cu ou

- țucur crumpa

- țucur pă bătă

U

- urichiuște

Z

- zamă di pui

- zamă din cărmăladă

- zamă di păsulă

- zamă di crumpe

- zamă di părădaică cu zdrențe di ou

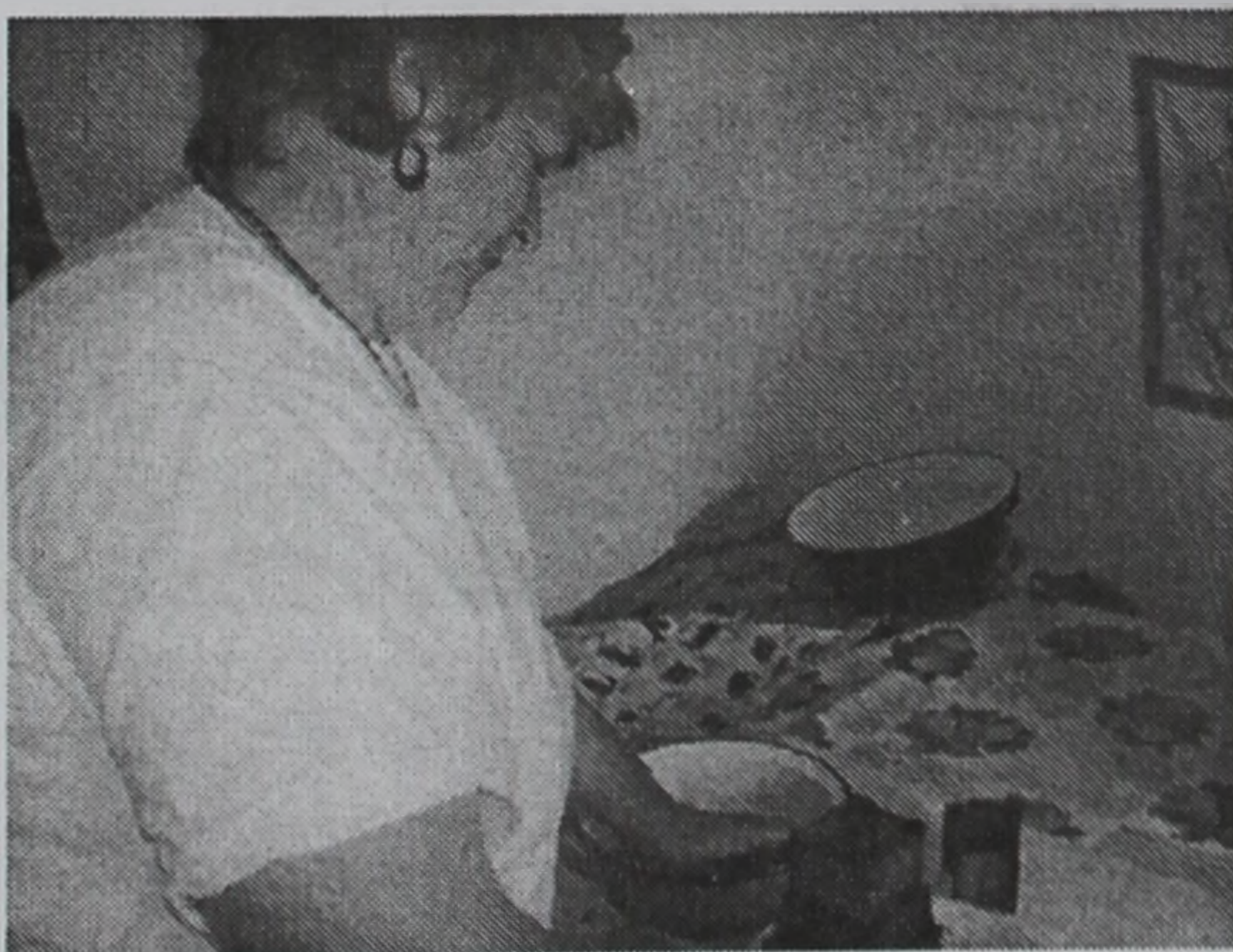
- zamă di curechi acru

- zamă di crumpe cu coaste sau cârnați afumat și cu boți

- zamă di părădaică cu perinci

- zamă di șelată

- zămăchișe

FIOCU EXPLICAȚIILOR

(pă domnește)

Ați descoperit, iată, taina bucaților pă țărănește, dar noi mai vorbim „pă laviță” și pă domnește, chiar dacă, după ce îmbucăm ceva, ne mai ștergem cu colțu di la zadie sau di la poale și mai cuștulim ceva, așa, fără scobitoare, cu brânca (ori di post, ori di dulce, ori di tăte zilele).

Noa, așe da!

ai – usturoi

borșeu – mazăre

boți – găluște

cărămăladă – cotlet

crogne – gogoși

crumpe cu pântăloni – cartofi copti

cocoroadă – pizza

dunțuri – compot

fașirt – chiftele

gomboți – găluște

gurgune – sfeclă

lapte acru – iaurt

mănăntăl – mărunțit

mănăntălușuri – măruntaie

mai – ficat

molcuță – clătite

păsulă – fasole

prezli – pesmet

perinci – orez

piparcă ghioabă – ardei gras

prai – gem

- pogăciță – pogăcele
- șelată – salată
- sfărmuri – pesmet
- țâmpi – pulpe
- țucur pă băț – acadea
- zamă – supă
- zămăchișe – lapte prins – iaurt
- tocană cu curechi acru – varză a la Cluj

CAPITOLUL VI

Rapsodii măcene în presa vremii

Macea – patria primului hidroavion din lume

Anul 1911 a fost, probabil, anul de grație al secolului XX. Omenirea a fost zguduită de revelația tehnicii zborului. Nu mai puțin de cinci state își revendică paternitatea avionului, iar deocamdată, lucrurile sunt destul de neclare. Puțină lume știe însă că în acel an de grație. Aradul și-a găsit și el un loc pe harta inventicii.

România, în topul aeronauticii

Istoria oficială a științei i-a desemnat pe frații Wright din SUA ca fiind inventatorii avionului cu motor, iar pe Otto von Liental ca realizator al primului aeroplan. Alte state precum, Franța, Marea Britanie, Italia și România. revendică și ele acest titlu. Țara noastră, prin contribuțiile lui Aurel Vlaicu și Traian Vuia, are tot dreptul să pretindă titlul de onoare. Din păcate, în epocă a fost nevoie de o muncă la fel de asiduă pentru a convinge presa și comunitatea

științifică că invenția funcționează într-adevăr. Din acest motiv, frații Weight sunt recunoscuți ca inventatori, zborul lor fiind primul redat de presă. România a pierdut din nefericire ocazia de a deveni patria aviației. Vlaicu și Vuia s-au luptat pur și simplu cu morile de vânt pentru a-și demonstra geniul ingineresc.

Macea, la concurență cu Bințiți

În acel an însă, la Macea era executat un zbor cu un hidroavion, inventatori fiind Gheorghe și David Ranta. Piesele au fost procurate de la Oradea și Budapesta, primul model construit fiind la scară redusă și cu un motor cu gumiplastic. Nu a trecut mult timp până Gheorghe Ranta a mai făcut un drum la Budapesta de unde s-a întors cu un motor. A fost construit un avion care a întreprins mai multe zboruri pe șoseaua dintre Macea și Sânmartin. Dar cum la eveniment au participat numai localnicii, nu există informații precise legate de modul de construcție și durata zborului. Saveta Mihuța din Macea a fost martor ocular al zborului și susține că avionul avea o înălțime de doi metri, lungimea de cinci metri și anvergura aripilor de cinci metri.

Există dovezi

Profesorul Mircea Curtuțiu a studiat îndeaproape evenimentul de la începutul secolului. Informațiile certe despre cei doi inventatori de la Macea spun că aceștia au participat în anul 1913 la concursurile aviatice de la Oradea și Budapesta. Revista „Consânzeana”, publicată la Orăștie, într-unul din numerele sale din anul 1914 redă fotografia lui David Ranta cu explicația: „Gheorghe Ranta, istețul flăcău din Macea care a inventat aeroplanul ce-1

arătăm aci”. Profesorul Curtuțiu susține că eroarea este evidentă și că David a fost confundat cu fratele său, Gheorghe. Aceeași publicație redă imaginea aeroplanului și informează cititorii că invenția a fost brevetată și mediatizată la o expoziție din Budapesta pentru originalitate.

Investigații jurnalistice

Istoria aeroplanului de la Macea nu se oprește aici. Conform reportajului din revista „Consânzeana”, invenția fraților Ranta este originală prin faptul că: „aparatul poate fi folosit și ca automobil și ca luntre și ca aeroplan prin simpla mișcare de la cârmă”. Astfel, dacă dăm crezare publicației din epocă putem spune că la Macea a fost inventat și construit primul hidroavion din lume. Revista îl plasează ca an de brevetare la 1913, în timp ce istoria oficială dă ca sigură invenția hidroavionului în 1919. Din păcate, în peisajul anului 1914, subiectul aflat în atenția presei era atentatul de la Sarajevo, iar relatările despre invenția de la Macea au fost puține și mici ca întindere tipografică. În anul 1972 și 1974 ziarul Flacăra Roșie din Arad și Flacăra din București au pornit o investigație pentru a afla adevărul.

Rezultatele nu au apărut însă din cauza oficialităților maghiare care nu au colaborat:

Cercetările ar trebui să continue

Se crede că macheta aeroplanului se află și azi într-un muzeu din Budapesta. În anul 1974, o delegație oficială română a vizitat capitala Ungariei, în special muzeul de aeronautică. Discuțiile cu omologii maghiari au fost sterpe, și rezultatul nul. Românilor nu li

s-a permis să vadă macheta sub pretextul că „Aveți destul un inventator, pe Vlaicu”. Chestiunea rămâne deschisă și nu ar trebui să cadă în viitor. Acum, când relațiile cu statul maghiar nu mai sunt așa de înghețate ar fi cazul ca cercetătorii români să caute prin subsolurile muzeului de la Budapesta rămășițele aeroplanului de la Macea.

Ar fi păcat ca Aradul să fie ignorat, iar realizarea despre care am amintit să fie dată uitării. Nu de alta, dar rolul inventicii arădene ar trebui rediscutat în urma unui astfel de dialog. În fond și la urma urmei, România are de acum trei argumente care să-i ateste contribuția la dezvoltarea aeronauticii (Vlaicu, Coandă, Ranta)

(„Agenda zilei”, Simona Vălan)

„Încerc să-mi păstrez o linie a bunului simț”

Actorul Dorel Vișan a fost la sfârșitul săptămânii trecute la festivalul de Satiră și Umor Sătesc „Gura Satului” de la Macea, în calitate de președinte al juriului la secțiunea interpretare. La finalul festivalului, am avut prilejul să stăm de vorbă cu binecunoscutul actor.

– Cum au fost cele trei zile de festival?

– Ca-o poveste, povestea aceea cu trei zile. Mi se pare că a fost una din cele mai bune ediții. Eu vin de multă vreme aici și sunt președinte de câteva ediții dar aceasta a fost cea mai bine organizată. Primarul este un om deosebit; fiind și el artist, cunoaște la durere și este foarte vrednic. Ca niciodată, Consiliul primăriei a fost foarte activ și s-a implicat în organizarea festivalului. Echipele au fost foarte bine cazate, a fost mâncare foarte bună, nu a fost nici un fel de incident. Pe de altă parte majoritatea echipelor au venit foarte bine pregătite. Cu programe mai noi sau mai vechi,

dar în orice caz „trase» în tema festivalului, care este umorul sătesc. Au fost multe formații! și mulți interpreți individuali. M-a bucurat faptul că au dispărut, din toate formațiile de la această ediție vulgaritățile și lucrurile grosiere. Au dispărut aluziile numai la clasa politică și s-au referit la viață în general, ceea ce este un lucru minunat. Aproape toți au avut povești presărate cu ., glume, cu aluzii subtile, cu aluzii mai directe la ceea ce spunea odată Ienăchiță Văcărescu „V-am dat teatru, vi-l păziți ca pe un lăcaș de muze...» Programele prezentate au fost, deși unii nu sunt-de acord, o operă de artă, care, cât de mică, trebuie să conțină un mesaj. Dacă nu conține un mesaj nu este nimic, sunt niște vorbe de clacă înșiruite într-o formă mai mult sau mai puțin comică. Cel puțin formațiile premiate au conținut mesaje, îndreptare, lucruri care fac parte din ceea ce se numește activitate culturală.

– Care mai e la ora actuală nevoia publicului de un astfel de festival?

– Publicul are foarte mare nevoie, pentru că este în țara noastră, din nefericire, o zonă foarte urâtă care se numește deculturalizare, care este foarte periculoasă, pentru că începem să ne obișnuim cu ea, cu vulgaritatea, cu superficialitatea, cu o zonă care frizează sexualitatea chiar, prostia, ca să o spun pe a dreaptă. Și cei care diriguiesc cultura ar trebui să se gândească la acest lucru pentru că e periculos; creează obișnuințe, creează un fel de a fi, creează un mod de viață care încet – încet se formează și nu e bine pentru că se omoară tradiția, valoarea, adevărul. Publicul din Macea a fost extraordinar. A reacționat foarte bine, a reacționat la lucruri subtile, la un umor de calitate. Deci cele trei vectori – organizare, calitatea producțiilor și publicului – ne dau voie să spunem că festivalul a fost unul din cele mai bune din câte am văzut aici la Macea.

– Ce mai face actorul Dorel Vișan, ce mai lucrează?

– Actorul se străduiește să înoate în noua cultură care se face

și între drumurile astea înfundate pe care le cultivă mai ales teatrul românesc, dar și filmul, care nu se mai regăsește, care se tot caută și când se prinde spune „Nu sunt eu», încerc să-mi păstrez cel puțin o linie a bunului simț dacă nu o linie calitativă, un anumit nivel. Refuz lucrurile care mi se par că nu duc la nimic. Mă mai regăsesc în cinematografie, unde fac un film pe an, maxim două, și în teatru nu mai lucrez deocamdată.

– În ce film vă va putea vedea publicul în viitorul apropiat?

– În curând va fi gata un film după cartea lui Dinu Săraru, „Ciocoi noi cu bodyguard”, unde joacă foarte mulți actori importanți și unde am un rol consistent și de mare actualitate. De altfel filmul, realizat de regizorul Șerban Marinescu, va fi bine primit pentru că redă cu foarte mult dar ce se întâmplă în jurul nostru, ceea ce Shakespeare ne îndemna, să fim ochii și urechile vremurilor noastre. Din păcate nu suntem nici ochii, nici urechile de foarte multe ori...

(„Adevărul”, Cătălina Latu)

Muzeul etnografic Macea

Muzeul Etnografic a fost înființat în 1993 și are o suprafață expozițională de 85 mp.

Obiectele expuse și mobilierul existent au fost procurate de prof. Dimitrie Grama din Macea, sub egida Asociației Cultural Ecologice Macea și a Consiliului Local Macea. Majoritatea obiectelor au fost donate de locuitorii comunei, iar o parte dintre ele au fost obținute prin donație de la prof. D. Schemmel. Spațiul de expunere este asigurat de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad.

Din grupul de unelte agricole amintim: plugul de lemn cu brăzdar de fier, jugul pentru doi boi, jugul pentru un bou, pușca (instrument pentru însămânțarea porumbului), o imitație miniaturală a

unei locomobile fixe utilizată la treieratul cerealelor, confecționată de măceanul Tat Ștefan în jurul anului 1930.

Din grupul industriei casei: scaunul curelarului, compasul rotarului, masa și unele unelte ale pantofarului. Prelucrarea cânepii: diferite tipuri de țesut diferite tipuri de pieptene pentru pieptănat călți și altele.

Îmbrăcăminte: sumanul cioareci, cămăși, poale, spătoaie, rochii etc.

Bucătăria este reprezentată prin: oale de lut îmbrăcate în sârmă, pentru fierberea sarmalelor în cuptor (vechi de prin 1900), piuă pentru făcu unt, strecurătoare din lemn și din ceramică, troacă de lemn pentru dospit aluatul de pâine.

Alte obiecte: pat aranjat conform tradiției vechi și Saltea umplută cu pănuși de porumb, dună cu pene de gâscă acoperită cu lipideu țesut în patru ițe, peste care sunt așezate două rânduri de perne; o ladă de zestre, călcatoare care se încălzeau cu jar, o colecție de monede și banc note, o căruță veche etc.

(„Adevărul”)

Castelul și Grădina Botanică Universitară Macea – obiective de interes european

Așezată în plină câmpie, la doar 23 de km de municipiul Arad, comuna Macea este o localitate străveche, atestată încă din anul 1374. În epoca medievală, Macea marca un punct de echidistanță între cetățile Arad și Gyula, făcând parte din teritoriul fostului comitat al Zărandului.

Odată cu încheierea Păcii de la Karlovitz (1699) și a celei de la Passarovitz (1718), domeniul de la Macea intră în proprietatea familiei Edelspacher, care vinde însă această parte a moșiei unui nobil sârb, pe nume Mihai Cernovici. În jurul anului 1724, noul proprietar începe să își amenajeze reședința.

Ulterior, în anul 1862, domeniul își schimbă proprietarul, acesta devenind contele maghiar Karoly Gyorgy de Nagy Karoly, o personalitate marcantă a țării vecine, căreia castelul de la Macea îi va servi doar ca reședință de vară.

Cea de a doua aripă a castelului este construită între anii 1862-1866, după model francez.

Până în anul 1900, cele 100 de holde de pădure populată cu fazani erau despărțite de parcul propriu-zis, dar din acest an, pădurea și parcul devin tot unitar, cu purtarea de grijă a cunoscutului grădinar Josef Prohaska, acesta ocupându-se și de amenajarea bazinului de înot, a terenului de tenis, a rondourilor de flori, a aleilor și a fântânii arteziene.

Toate acestea se petrec în perioada în care proprietar este Karoly Gyula, nepotul lui Karoly Gyorgy.

În anul 1939, medicul Adam Iancu, din Curtici, devine proprietar al castelului, acesta contribuind la starea de regres a parcului, defrișând necugetat hectare întregi. Abia în 1968, acesta va fi declarat parc dendrologic, primele reparații pe cheltuiala statului datând din 1956-1957.

În perioada postbelică, beneficiar al terenului și castelului a devenit Cooperativa Agricolă de Producție.

Actualmente, castelul și Grădina Botanică servesc drept locație pentru tabere și școli de vară internaționale organizate de Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” Arad, proprietar al acestor obiective. De asemenea, în acest cadru se derulează conferințe, simpozioane, întrevederi protocolare etc. În același timp, în incinta castelului e amenajat un Muzeu al caricaturii și Muzeul Etnografic al Comunei Macea. În zona centrală a Pavilionului de Vânătoare este în curs de amenajare Ierbarul Grădinii Botanice Macea.

Pentru ca aceste activități să poată fi derulate, s-au realizat amenajări în aripile de nord și centru, unde sunt date în folosință

săli de protocol și dormitoare pentru studenți, respectiv apartamente pentru cadre didactice și protocol. În zona centrală a castelului se află sălile de muzeu și biblioteca.

Pentru a afla detalii despre intențiile actualului proprietar, Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, am discutat cu rectorul acesteia, prof. univ. dr. Aurel Ardelean, care a subliniat faptul că atât castelul, cât și Grădina Botanică Universitară de la Macea vor deveni, în mod cert, obiective de interes european, actualmente urmărindu-se accesarea de fonduri europene pentru ca acestea să devină un centru european de terapie naturistă, prin tratamente pe bază de principii active din plante. În această activitate va fi antrenată și Grădina Botanică din Viena. D-nul rector a avut, recent, și o întâlnire în acest sens, la sediul Ministerului Finanțelor, cu secretarul de stat pe probleme de integrare europeană, d-nul M. Ivan.

Domnia sa a mai menționat planurile de amenajare a unor noi sectoare floricole, de diversificare geo-botanică și de aderare la Asociația Grădinilor Botanice Europene. Prin aceste demersuri, Grădina Botanică Universitară Macea își va găsi un bine meritat loc în circuitul european al schimburilor de semințe și material dendrologic.

(Speranța Milancovici)

Luptători anonimi pentru Marea Unire

După Revoluția din 1848, după lupta memorandiștilor, dar mai ales în timpul primului război mondial, ca în toate satele românești, și la Macea a ars mai puternic flacăra Unirii cu țara mamă și, ca peste tot, ardea mai puternic o torță a românismului, care era țăranul Șandor Ion din Macea, nr. 27, județul Arad.

Casa acestui adevărat bărbat este situată vis-a-vis de castelul de vânătoare al grofului Karoly, care știa că Ion se duce pe la casele românilor, ziua și noaptea, dar nu bănuia, decât prea târziu. Ce va face acest om. Când și-a dat seama groful, că Ion le explică măcenilor că trebuie să ne unim cu țara, i-a promis acestuia tot felul de funcții și pământ, iar rezultatul a fost că românul nostru, și-a zugrăvit casa în exterior în tricolorul roșu, galben și albastru.

Aceasta l-a înfuriat la culme pe grof și i-a cerut să vândă casa, oferindu-i o sumă înzecită. Nu a putut să-l înduplece nici cu bani, nici cu pământ, nici cu amenințările, nici cu casei ziua și noaptea de către jandarmi.

Mai mult, acesta se întâlnea numai noaptea cu măcenii, trecând peste garduri la un vecin, Curtuțiu Pantelie, unde era așteptat și unde se sfătuia mai ales cu cei care purtau flacăra unirii neamului ca pe cel mai scump vis.

Dintre aceștia amintim: Ranta Pavel, fratele inventatorului primului hidroavion din lume, Curtuțiu Ion și Iuhaz Ștefan.

Acest bun român, Șandor Ion, era prieten bun cu Ștefan Ciceo Pop și avea acces la acesta la orice oră din noapte sau zi, pentru că nu se știa niciodată când va ajunge măceanul nostru urmărit, la Arad. În scurt timp, Șandor Ion a devenit liderul luptei pentru unitate națională și a înființat în Macea o sucursală a Partidului Național Român.

Cu trei zile înainte de 1 Decembrie 1918, împreună cu cei patru prieteni, au plecat la Arad în două căruțe cu tulei în care s-au ascuns. Cei cinci s-au ascuns în căruțele cu tulei pentru că toate drumurile spre Arad erau păzite de jandarmi. Chiar cele două căruțe care mergeau spre Arad să vândă tuleii au fost oprite și controlate cu furcile de jandarmii austro-ungari. A fost atins de furcă numai Șandor Ion, dar acesta nu a scos nici un sunet. Ajunși la Arad, au urcat în trenul ce gonea spre Marea Unire, participând la cel mai măreț moment din viața lor, pentru care nu au cruțat nici un efort.

Șandor Ion a fost ales primul primar al comunei Macea, după Marea Unire. După câțiva ani a fost ales senator, devenind cu certitudine cel mai mare politician pe care l-a avut Macea.

Iuhaz Ștefan a fost ales primar al localității. Ca toți bărbații români, care au vrut binele națiunii, după 23 august 1944 a avut domiciliul forțat la Arad, a fost arestat și maltratat ca ceilalți patrioți români. Și aici, acum este momentul să arătăm că dacă presiunile grofului și ale jandarmeriei austro-ungare nu l-au putut afecta, teroarea criminală comunistă l-a lichidat și ca urmare a murit în 1956.

Și mai e momentul să arătăm o anumită indiferență a unei bune părți din populația țării față de faptele adevăraților patrioți ai țării.

Oare școala românească actuală nu prezintă o pată albă în educație când acești patrioți nu sunt pomeniți, nici nu sunt cinstiți în școli, în timp ce mai sunt, încă, până când? Lăudați chiar mulți dintre criminalii comuniști, dintre vânzătorii de neam și țară.

(Profesor Mircea Curtuțiu)

Monografia ca act patriotic

Încă un „cronicar” măcean, Gheorghe Crețu, cu o micromonografie a unui castel încărcat de istorie.

Macea – Pare-se că aerul măcean e propice scrisului. Sau, poate, solul. Sau, poate, apa. În orice caz, e limpede că „nasc” și la Macea scriitori. Sau, măcar, cronicari. Pentru că, iată, după Florica R. Cândea și Feher Carol (care sunt pe cale să desăvârșească un ambițios proiect – o monografie spirituală a localității lor) a venit rândul unui alt măcean să pună o cărămidă la edificarea monografiei complete a comunei Macea. Este vorba despre profesorul Gheorghe Crețu, care a scris și editat recent o micromonografie a Castelului de la Macea, una dintre putinele clădiri încărcate de

istorie care au rezistat peste ani „epocii de aur”, deși (se va vedea) nu ușor.

O persoană mai potrivită pentru întocmirea acestei scurte istorii a Castelului de la Macea decât profesorul Gheorghe Crețu nu cred că s-ar fi găsit. Pentru că el nu doar că este măcean de obârșie, dar a și trăit și muncit, o bună bucată de vreme, între zidurile groase, trainice ale Castelului, în calitate de dascăl sau director al Școlii Ajutătoare, școală care și-a avut sediul în respectiva clădire.

Monografia conține, în partea ei de început, un scurt istoric al localității, din care aflăm că moșia Macea este atestată documentar încă de la sfârșitul secolului al XIV-lea, și că ea a avut, în decursul anilor, mai mulți proprietari. Cea mai lungă stăpânire asupra moșiei și Castelului o are familia Csernovics (138 ani), cea care a construit nu numai Castelul (în forma sa veche), dar și biserica ortodoxă și casa parohială din localitate, în 1862 Castelul intră în proprietatea familiei Karolyi, care îl mărește, construind și turnul actual, înalt de 30 de metri. Tot familia contelui Gyula Karolyi este „vinovată” și de amenajarea și ordonarea parcului din jurul Castelului.

După naționalizarea din 1948, Castelul a avut mai multe destinații: orfelinat, azil, centru de reeducare, școală pentru dresat câini, sediu C.A.P., tabără de pionieri, școală ajutătoare (între anii 1960-1986). După mutarea școlii la Petriș, Castelul este părăsit și lăsat pradă hoților care fură din el aproape tot ce se poate mișca din loc, de la sobe de teracotă până la robinete. În anul 1991 Castelul și parcul dendrologic sunt închiriate Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, universitate care, actualmente, este proprietar al Castelului, investind mult în repararea și reamenajarea lui. În afară de clădirea în sine, câteva lucruri au mai rămas din vechiul Castel și pot fi văzute de eventualii vizitatori. Este vorba de blazonul familiei Karolyi (pe terasa de vest), de scările de fontă și de bazinul din turn, de mozaicul coridoarelor de la etaj, de

grațioasa terasă din aripa de sud, de ușa masivă de la intrarea principală, dar și de geamul de la fosta sală de mese, la care (spune tradiția orală a comunei) veneau copiii nevoiași să primească, gratuit, o cană de lapte de la grof.

Pentru întocmirea monografiei sale, profesorul Gheorghe Crețu s-a folosit de unele documente, dar și de mărturiile orale ale câtorva măcenii care au slujit, la începutul secolului al XX-lea, pe moșia și la Castelul grofului Kiralyi. Pe doi dintre ei (Ioan Gubița și Nicolae Mercea, zis Holom) i-am cunoscut și eu pe vremea când „dăscăleam” la Castel.

Se spune că sentimentele patriotice încep cu iubirea de părinți și de locurile natale. Privită din această perspectivă, întreprinderea profesorului Gheorghe Crețu devine un autentic act patriotic, având menirea de a recupera memoria istoriei locale și de a o transmite urmașilor acelora care au creat-o. Frumos (și normal) ar fi ca fiecare localitate românească, fiecare edificiu cu rezonanță istorică să-și aibă propria monografie. Macea poate servi ca exemplu demn de urmat de alte localități, cu atât mai mult cu cât știu că un alt măcean (prof. Dumitru Grama) lucrează, de ani buni, la întocmirea unei ample și complete monografii a comunei.

(Horia Ungureanu, adevaruldearad@informmedia.ro)

Macea – un centru de cultură rurală

Localitate străveche, atestată documentar încă din anul 1374, comuna Macea este situată în plină Câmpie a Aradului, la 23 km nord de municipiul Arad și la cinci km nord de orașul Curtici. Din antichitate se păstrează nealterat în raza comunei un val de pământ care o străbate de la sud la nord. În epoca medievală satul Macea era situat la distanță egală între cetățile Arad și Gyula, cu alte cuvinte, într-un punct echidistant între râul Mureș și râul Crisul

Alb, în dreptul acestor localități. Făcând parte din teritoriul vestic al fastului comitat al Zărandului, cucerit de otomani, satul Macea era inclus în sangeacul Zărand. De-a lungul șirului de ani care a urmat comuna Macea a cunoscut o dezvoltare perpetuă, alături de celelalte localități din zonă. Adevăratul său potențial de dezvoltare se face remarcat însă odată cu revoluția din 1989, când localnicii își pot pune în valoare calitățile de întreprinzători, calități esențiale într-o societate bazată pe economia de piață.

În prezent comuna Macea este compusă din localitățile Macea și Sânmartin, cu peste 6300 de locuitori și un număr de 2000 de gospodării. Despre câteva din proiectele de dezvoltare a comunei, primarul Ioan Mercea ne spune: «împreună cu membrii consiliului local am hotărât să facem în așa fel încât atunci când ni se vor termina mandatele să lăsăm ceva durabil în urma noastră. Eu, care îndeplinesc funcția de primar în al doilea mandat, nu sunt indiferent de ce spune lumea despre activitatea mea. Vreau să plec din primărie, dacă va fi cazul, eu fruntea sus. Referitor la dezvoltarea comunei vreau să precizez că Macea face proiectul unui proces de extindere. Consiliul Local Macea a finalizat de curând documentația pentru construirea unui nou cartier de locuințe, situat în zona de N-E a localității, cartier în care se vor putea întemeia circa ISO de familii și, evident tot atâtea gospodării noi. Pe de altă parte, în satul Sânmartin se face simțit din plin aflulul de capital pompat de localnicii care muncesc în străinătate, întorși în țară, aceștia doresc să-și construiască locuințe noi, moderne, fapt care conduce la întinerirea peisajului urbanistic din satul Sânmartin.

Comuna Macea este recunoscută în județul Arad, și nu numai, drept o comună care este populată cu oameni harnici, vestiți în legumicultură. Roșiile și mai ales, lubenițele de aici fac deliciul tuturor consumatorilor de trufandale, care le caută cu insistență în piețele din zona Aradului. Cu toate acestea, Macea s-a făcut remarcată în țară și prin desfășurarea aici, din doi în doi ani, a

Festivalului de umor «Gura satului.» Viceprimarul comunică, Ioan Chișeoan, instrumentist talentat, ne spune: «încă de la prima ediție a festivalului, Macea s-a bucurat de prezența a numeroase personalități din lumea artei umoristice. Au fost prezenți dramaturgi importanți din dramaturgia românească, actori, caricaturiști. Nu vreau să dau acum numele celor care au fost prezenți la Macea, probabil s-ar umple cu ele pagina de ziar. În acest an festivalul, ajuns la ediția a XIV-a, a devenit de interes internațional, pe lângă invitații români participând și formații din străinătate. Succesul de care se bucură această manifestare de cultură se datorează, îmi place să cred, și datorită faptului că brigada artistică din Macea a cucerit, oriunde s-a prezentat, premii importante. Ne bucurăm, de asemenea, că la noi în comună locuiesc intelectuali de calitate, care ne fac cinste. De curând, de exemplu, profesorii Florica Ranta și Carol Feher au scos de sub tipar volumul «Carte, vouă, fiilor satului» care vorbește în paginile sale despre limbajul măcenilor. O altă carte, «Macea, leagăn de istorie; alean și dor» sub semnătura profesorilor Florica Ranta și Elena Feher, care va vedea lumina tiparului în aceste zile, dă explicații originii și semnificației numelor persoanelor de pe raza comunei, explică obiceiurile și datinile din comună, jocurile copilăriei, adolescenței și vârstnicilor. Pot spune, fără a exagera prea mult că Macea poate deveni cât de curând un centru de cultură rurală.

Anul trecut s-a stins din viață profesorul Pavel Covaci, cel care a pus bazele științifice ale Parcului Dendrologic Macea. După colectivizare exista riscul ca acest parc (pădure, în accepțiunea localnicilor) să dispară prin defrișare, în această situație, profesorul Pavel Covaci a cerut sprijinul autorităților de atunci și a unor persoane influente pentru amenajarea unui parc dendrologic, care s-a și realizat în anul 1968. Prin grija acestui om împătimit de natură s-a trecut la împrejmuirea zonei, s-au eliminat unele activități din perimetru, s-au amenajat sectoare noi cu specii de arbuști din

întreaga lume, s-a realizat o corespondență și schimburi de material săditor cu grădini botanice și parcuri dendrologice din țară și străinătate etc. De atunci, din anul 1968 și până în 2005, sufletul activ al Grădinii Botanice Macea a fost profesorul Pavel Covaci. În semn de prețuire pentru contribuția avută în dezvoltarea parcului de arbori, Consiliul Local Macea a hotărât ca grădina botanică să poarte denumirea de Grădina Botanică „Pavel Covaci”.

Claudiu Pinte, secretarul primăriei, cel ce ne-a furnizat datele de mai sus, a adăugat: «O altă personalitate cu care Macea se mândrește este sculptorul și poetul Pavel Mercea, care a trecut în nemurire în 2004. Acesta a realizat în timpul vieții, ca sculptor, numeroase opere plastice, unele dintre ele dăruite comunei natale. Astfel, statuia Ostașului Necunoscut a fost amplasată în cimitir, tripticul «Glad, Gelu și Menumorut» se află în parcul comunei, iar statuile celor șase poeți ardeleni în grădina Botanică, alcătuind Aleea Poeților. În semn de neprețuit respect, pentru a aminti și generațiilor următoare despre activitatea sa, conducerea comunei a hotărât ca parcul comunal, unde este amplasat grupul statuar «Glad, Gelu și Menumorut» să se numească de acum încolo Parcul Comunal «Pavel Mercea».

(Petre Don, „Obervator”)

„Mai am un singur dor” – dor de Eminescu. Dar... și de Macea

Însemnări

De mult, parcă, așteptam să mă cheme altfel SATUL. Căci mă cheamă des ulița copilăriei, cu mireasma florilor de salcâm, cu nucul din grădină, cu dangătul de clopot din morminte, unde își dorm. veșnicia străbunicii, bunicii, părinții, neamurile, prietenii...

Și m-a chemat. M-a chemat cu același dor, care acum s-a numit „DOR! de Eminescu”.

În marea trecere a străbunilor spre cele veșnice, prea devreme „somnul le este lin” căci Eminescu e aproape, dar au rămas amintirile... A rămas Castelul, fosta școală unde am slujit ca dascăl, au rămas potecile, unde odinioară „semănăm” pământ să se facă alei, viitoarele „Aleii eminesciene”, nu în ultimul rând au rămas OAMENII: primul meu învățător, primii mei dascăli...

A rămas și profesorul – primar Mircea Curtuțiu, pe care „dorul de Eminescu”, acest „împărat al florilor de tei” îl îndeamnă să afirme că „Eminescu este suma spiritualității românești”. Dar, a rămas „acasă și dl. Covaci, profesorul de botanică, directorul școlii și „părintele spiritual” al multor generații, așa cum îl știm noi, căci DOMNIA sa ne ducea în pădure să facem „aleile” parcului de acum, să sădim puieții rari, să-i îngrijim, să le dăm viață... E mult de atunci, dar satul ne-a chemat, o părticică din noi e și aici, vă mulțumim DOMNULE PROFESOR COVACI, suntem MÂNDRI să vă „furăm” câte ceva din modestul d-voastră „dosar de existență”, din romanele „camilpetresciene și să divulgăm, căci știu de mult, că mai vechile d-voastră preocupări legate de personajul Cătălina din „Luceafărul” datează din vremea celui de-al doilea război mondial, când la 4-5 ani cât aveți, „dăltuiați” în lut chipul Cătălinei Același chip, dar din plante, l-ați , zugrăvit în parcul dendrologic, mânat de același „dor” de Eminescu, acum „visul” de-o viață, de 25 de ani, s-a împlinit, Eminescu veghează peste „Pădurea (dvs.) de argint”, peste „Aleea cu plopi”, Eminescu întruchipat în Luceafăr se identifică cu codrul, recitându-ne „împărat slăvit e codrul” și-și poartă cu cinste al doilea „certificat de naștere” în parcul devenit Grădină botanică, iar ochii noștri se scaldă în lacrima amintirilor.

Dar acasă, măcinat de același „dor” din propriile versuri („mi-e dor să lipsesc puțin din mine” – „Rugă profană”, „ai grijă de dorul meu, până mă duc să mă răstignesc” – „Cu tine”) l-am regăsit pe

sculptorul – poet, măceanul Pavel Mercea – Mercescu, un fiu de onoare din Macea, plecat „puțin” la București după... Eminescu dar care, printr-o „scrisoare” se roagă Tatălui ceresc „să nu ne împrăștie în lume” ci „păstrează-ne „Doamne”, acasă / Sub acoperișul limbii lui Eminescu”. Noi, fiii satului, de azi, de ieri, din totdeauna, am îngenunchiat la picioarele marelui poet. dăltuite în stâncă, simbol al eternității și al „trecerii” noastre pe aici, și ne-am înfrățit cu” EL, căci de azi, EI „s-a născut” și la Macea, „Trebuia să poarte un nume” ar fi spus Nichita, numele lui e Eminescu, fiul, iar al Tatălui, Pavel Mercea, care l-a dăltuit ca pe un „Apostol al neamului”, un poet romantic ce-si împreunează mâinile în „Rugăciunea poetului pentru noi, ca valoare de simbol, încrucișarea mâinilor e descătușarea, e glasul nostru „ce din mila sfântului / umbră facem pământului”. Vă mulțumim, MAESTRE! Prin „mutarea lui Eminescu în Ardeal, la Macea, unde l-am primit cum știm doar noi și l-am „sfințit” cu apă sfințită și busuioc, „Dorul dvs. din Dor”, dorul sufletului, „ați spart” „Gălăgia tăcerii” (P.Mercescu – *Versuri*, București, 1992), în câmpia măceană, la ceas de tei în floare și grâu înspicat. Somn ușor, „Eminescu” „să-ți fie somnul lin / și codrul aproape”, Visul s-a mplinit, „în timp ce viața ne întoarce spatele / amintirile sunt ca ramurile, uscate, dacă nu le tai, usucă pomul” (*Declinarea timpului*).

Dar, am mai avut un „dor”, dorul de alt sat – devenit oraș, Curtici, care ne-a chemat și ne-a „adoptat” vreme de aproape 15 ani. Cortina a căzut... Aici mirosea a pâine caldă din „spicul de aur” stropită cu nostalgia anilor care s-au scurs, în ecou, parcă, dar, „la alte vremi, alți oameni”, la fel de dragi nouă, vorba poetului Eminescu „Trecut-au anii, ca nourii lungi pe șesuri...” iar ghemul amintirilor se deapănă în „somn” eminescian.

Prof. Florica Ranta

(„Adevărul”, miercuri, 12 iulie 1995)

Observator arădean

De Florii, măcenii au sărbătorit ziua corului

Corul mixt de la Macea celebrează anul acesta 40 de ani de existență. Astfel în 1968 la Macea lua ființă un cor bisericesc care a participat la toate evenimentele mai importante din parohie și uneori, atunci când a fost solicitat a mers și în alte parohii din alte localități.

Pentru a marca existența îndelungată a corului parohia s-a gândit că odată cu sărbătoarea Floriilor să se serbeze și ziua corului deoarece corul mixt înființat în 1968 a cântat pentru prima oară tot de Florii.

Din inițiativa membrilor corului mixt, în curtea bisericii a fost ridicată o cruce pe ale cărei plăci laterale sunt trecuți preoții, dirijorii și membrii componenți ai corului. (S.R.)

După cel de al II-lea Război Mondial, școala este separată de biserică, învățătorii pregătind tinerii pentru activități culturale extrabisericești.

Cu toate acestea la sfârșitul anilor '40, începutul anilor '50, un grup de tineri format din Petru Cazan, fiu de cantor, Ilie Șiclovan, Ioan Știubei și Ștefan Cazan (seminariști) pun bazele unui cor mixt.

Nici acesta nu va dura deoarece, tinerii care l-au înființat, spre sfârșitul anilor 1950 sunt recrutați în armată, iar dirijorul urmează studiile superioare la Timișoara.

În această perioadă în care activitatea corului mixt încetează, răspunsurile liturgice sunt date de corul bărbătesc, pe patru voci, condus de către tânărul Ioan Anghelina. Acest cor cânta partitura învățată de la I. Văcaru și a participat la toate activitățile culturale la care a fost solicitat, dirijori fiind diferite cadre didactice, printre care: T. Gurban, Ileana Duma, D.Grama...

Premergător anului 1968, cantorul Ilie Șiclovan, absolvent al Seminarului de la Caransebeș, se preocupă de reînființarea unui cor mixt, format din bărbații de la corul bărbătesc și din tinere femei cu har de la Dumnezeu într-ale cântatului.

Astfel la sărbătoarea Floriilor din 1968 a cântat pentru prima oară acest cor mixt, de la înființarea căruia se împlinesc 40 DE ANI și care ființează și astăzi.

În urma ieșirii la pensie a lui Ilie Șiclovan, începând cu anul 1993 dirijor este Ioan Anghelina.

Ultimul spectacol

E vremea vacanțelor, e vremea clopoțelului, e vremea luărilor de rămas bun din școli, grădinițe...

La un astfel de rămas bun am participat duminică, în satul Macea, satul meu natal. Fiind o zi cu rezonanță, teiul eminescian își apleca ramurile, să ne aștepte, să ne îmbete de mirosul florilor și să mai adăstăm sub el, la ceas aniversar. Poate nu întâmplător a fost aleasă tocmai această zi, când Eminescu se ducea „spre steaua care-a răsărit» căci „trecut-au anii»..., aici la Macea, când, unul din cei mai prețuiți fii ai satului, profesorul TRAIAN LĂPĂDUȘ, a sunat clopoțelul... Și nu oricum!

Dacă cu câteva zile în urmă și-a luat rămas bun de la corpul profesoral și elevii atât de îndrăgiți domniei sale, acum i s-a făcut „dor» de un „grup satiric» și ne-a chemat la „repetiția generală. Din ghemul amintirilor, din lacrimile ce-au curs la fiecare sfârșit de spectacol cu grupurile noastre artistice, nu știu pe care să-l aleg. Căci totdeauna „loveam» nu cu parul. Noi „loveam» cu biciul... satiricului. Cu modestia ce vă caracterizează (spuneți c-am jucat doar „150" de spectacole) ați „uitat» voit să spuneți, „când ne-ați trecut în revistă, la prezență» cam câte texte satirice ați semnat. „N-are importanță», veți spune. Dar noi știm!

Rămas bun, maestre! Cei prezenți la serata dvs. au răs cu lacrimi. Se și poate plânge, cum toți ce-au ținut să mai vadă „ultimul spectacol” (Geo Maxa, Ghiță Crețu, Mihai Buruiană, Adam Dănuț, Petre Banciu, Ioan Chișeuan, Geta Szanda și mulți, mulți alții) au făcut-o, dar de bucurie că nu plecați din Macea, nici nu vreți, nici nu puteți. Vă odihniți, într-o pensie binemeritată și ne dați întâlnire, sub același tei, ori de câte ori, „simțiți să vă descărcați bateriile”. Avem nevoie de răs, domnule profesor! Că plângem destul zilnic. Râsul dvs. este așteptat de noi, cei care în anul 1980, la Festivalul de umor de la Vaslui, am cucerit Marele Premiu! Și, alături de noi, de toți sătenii. Doar doi dintre fiii de onoare ai satului au absentat, maestrul Valentin Silvestru și maestrul Teodor Uiuiu! Ei s-au dus să moară puțin.

Prof. Florica Căndea
(Adevărul, 16 iunie 1998)

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Oare chiar ne citiți? În timpul documentării noastre am descoperit o inedită *MONOGRAFIE a comunei Macea* (ediția a II-a), 1997, editată de fapt în 1967, de către Pavel Covaci și Arcadie Semlecan, reeditarea aparținându-i domnului D. Grama, după 30 ani.

Noi chiar glosăm, dialogăm cu dumneavoastră și am încercat să aducem în acest volum o selecție a creațiilor scriitorilor măceni.

Chemarea satului răzbate la toți scriitorii, așa cum „fiecare familie, fiecare casă își are romanul său” („Săptămâna”, octombrie, 1986).

Noi nu am renunțat la această formă de scris pentru cea actuală, virtuală, ba mai mult, am mai pus și câte o poză între vrăfușoarele de texte și-n periplul lor, am vrut să vă delectăm prin „Cartea și cuvântul”. Ce frumos spunea Maxim Mărturisorul: „Cuvântul este rouă, este apă, este izvor, este râu. Cuvântul este lacrima ce-l face pe om – OM.”

Când vreți să apăsați butonul virtualului, opriți-vă, apăsați butonul și chemați-vă prietenii, care sunt eterni și prezenți, și-n această carte, locuiesc în noi atâta timp cât memoria nu ni se umple de ceață. Toți acei pe care i-am pomenit în această carte, mai au

încă familii și, ca și noi, s-au jucat cântând: „Joacă, joacă, joacă băiete / că ești frumos ca un castravete, / Joacă, joacă, joacă fetiță / că ești frumoasă ca o garofiță!” sau „Printre munți și printre văi / Trece o căruță / Dintre toate fetele / Tu ești mai drăguță!”

Și, scriind această carte, am îndeplinit ceea ce a mai rămas din dorința noastră.

Între timp, alți truditori slujitori ai scrisului măcean, domnul profesor Gheorghe Crețu, Ica și Mihai Șiclovan, au pornit pe urmele cărturarilor, scriind despre Castelul Macea sau despre Corul și Biserica ortodoxă din Macea.

Nouă ne-au stat alături Clubul „Femina”, Biblioteca din comună, dar și familiile celor pomeniți aici.

Această „Notă” asupra „ediției” vine să suplinească „Bibliografia” care s-ar fi cerut la sfârșit de volum. Dar, noi am considerat că enumerarea volumelor și întregirea capitolelor cu poze, aduce în fața cititorilor întreaga operă pe care am vrut să v-o redăm, încât „Rapsodia”... la care vă invităm, să fie completă, să răsune peste sat, refrenul ei, refrenul nostru, să vă poarte pașii printr-un vals, „valsul satului” (dar oare, cine mai dansează...) Eco-ul mut al rapsodiei (poate) mai răsună, noi ne oprim aici. Mulțumim tuturor care „s-au prins” în valsul nostru de-a lungul acestui proiect.

Autorii

Cuprins

Spiritualitate măceană și/sau Carol Feher, Elena Feher, Florica R. Cândea (prefață de Anton Ilica)	5
ARGUMENT	8
CAPITOLUL I. Rapsodii măcene	16
CAPITOLUL II. Rapsozi sau cărturari locali	58
CAPITOLUL III. Rapsodia „Gurii satului” și „rapsozii” ei	98
CAPITOLUL IV. Macea – centrul de cultură al „rapsozilor” ..	125
CAPITOLUL V. Rapsodia bucatilor și tainele lor	147
CAPITOLUL VI. Rapsodii măcene în presa vremii	158
NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI	179

Iubim Macea, deoarece aici se află iubitori de candoare și frumusețe. Iubim Macea, pentru că aici fluturii au pudra parfumată; iubim Macea, pentru că aici ne sunt prietenii care nu ostenesc să-i dea aroma cea tare a contemporaneității, prin vestirea cea scrisă a Floricăi, a Elenei, a lui Carol; iubim Macea, pentru orgoliul ei de a-și păstra candoarea, dar și nesăbuința de a nu o împărți cu alții. Macea este Macea și măcenii sunt măcenii.

